

«ՁՈՒԼԱԿԵՆՏՐՈՆ» ԲԲԸ-ի

**պողպատի և թուջի ջարդոններից պողպատե և թուջե
ծուլվածքների արտադրության**

**վերազինման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
գնահատման ՇՄԱԳ հաշվետվություն**

07 | ապրիլի | 2024թ

Նախաձեռնող:

Ձուլակենտրոն PԲԸ

Ք. Չարենցավան, Սանասար Մելտոնյանի
փողոց, 3

<http://www.dzulakentron.am>

Tel; (0226) 4-49-53

Mob; + (374) 93 707014

E-mail; info@dzulakentron.am

Տնօրեն; Սամվել Գևորգյան

Խորհրդատու:

Ծատուրյան Քընսալթինգ

Տնօրեն Արայիկ Ծատուրյան

Խորհրդատու:

<https://tsaturyanconsulting.am/>

Mob; (+374) 94 800 877;

E-mail; info@tsaturyanconsulting.am

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

1.	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.....	5
2.	Նախատեսվող գործունեության նպատակը և հիմնավորումը.....	7
3.	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը կարգավորող ազգային եվ միջազգային իրավական և մեթոդական փաստաթղթեր	10
4.	Նախագծի այլընտրանքները, այդ թվում՝ գրոյական տարբերակը.....	21
	Զրոյական տարբերակ	21
	Քննարկվող տարբերակ.....	21
5.	Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը և գործունեության նկարագիր	22
6.	Ձեռնարկության ընդհանուր արտանետումների բնութագիրն ու կազմը /հեռանկարում 50000տ/տարի/	29
7.	Տեխնոլոգիական գործընթացները	38
8.	Նախատեսվող գործունեության տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը.....	51
9.	Բնական պայմաններ.....	58
10.	Շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը Տարածաշրջանի բուսական և կենդանական աշխարհը.....	65
11.	Պատմության և մշակույթի հուշարձաններ.....	75
12.	Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցությունների բնութագիրը89	
	Մակերևույթային և ստորերկրա ջրեր.....	95
	Մթնոլորտային օդ.....	107
	Հողի որակի նորմեր.....	111
	Թափոնների կառավարում	111
13.	Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիր	118
14.	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության տնտեսական վնասի գնահատում	122
15.	Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմաններում և վթարային իրավիճակներում նախատեսվող միջոցառումները.....	125
16.	Սոցիալական ազդեցության մեղման միջոցառումներ	127
17.	Շրջակա միջավայրի վնասակար ազդեցության բացառմանը կամ նվազեցմանը ուղղված միջոցառումների ծրագիր.....	128
18.	Բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի ծրագիր	130
19.	ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԾՐԱԳԻՐ	133
20.	Արտակարգ և վթարային իրավիճակներ.....	135

Օգտագործված գրականության ցանկ	137
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. Զգայուն կլանիչների և սանիտարապահպանական գոտու իրավիճակային հատակագիծ.....	139
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՇՄՆ պատասխանը նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ենթակա լինելու մասին.....	140
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. Կադաստրային քարտեզ.....	141
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. Տեղամասի տեղադիրքը WGS-84 ազգային գեոդեզիական կորդինատային համակարգում.....	142
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. Պետական գրանցման վկայական.....	143
Հավելված 6 ԱՎՕ փորձաքննություն	144
Հավելված 7 Ցրման հաշվարկ.....	150

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ձեռնարկողի մասին տեղեկություն

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲ ընկերությունը գտնվում է Չարենցավան քաղաքի արդյունաբերական գոտում:

Ձեռնարկության հիմնական գործունեությունն պողպատի և թուջի ջարդոններից պողպատե և թուջե ձուլվածքների ստացումն է՝ կադապարման միջոցով:

- a. Հասցե. ՀՀ, Բ. Չարենցավան, Սանասար Մելտոնյանի փողոց, 3
- b. հեռախոս՝ (0226) 4-49-53
- c. ֆաքս՝ (0226) 4-43-20
- d. կայք՝ <http://www.dzulakentron.am/hy>

Հապավումներ

ՀՀ՝ Հայաստանի Հանրապետություն

ԲԲԸ՝ Բաց Բաժնետիրական Ընկերություն

ՍՊԸ՝ Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն

ՊՈԱԿ՝ Պետական ոչ առևտրային կազմակերպություն

ՍՆ՝ Սանիտարական նորմ

ՇՄԱԳ՝ շրջակա միջավայրի ազդեցության գնահատում

2. Նախատեսվող գործունեության նպատակը և հիմնավորումը

Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունների կանխման, կենսոլորտի կայունության պահպանման, բնության և մարդու կենսագործունեության ներդաշնակության պահպանման համար կարևորագույն նշանակություն ունի յուրաքանչյուր նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ճշգրիտ և լիարժեք գնահատումը: Գործունեության բնապահպանական գնահատումը պետք է ներառի ուղղակի և անուղղակի ազդեցության կանխորոշումը և նկարագրիրը, որը հիմք կհանդիսանա շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունների կանխարգելման, նվազեցման կամ բացառմանն ուղղված պարտադիր միջոցառումների մշակման և կիրառման համար:

<<Ձուլակենտրոն>> Բաց Բաժնետիրական Ընկերությունը հիմնադրվել է 1997թ. նախկին Ցենտրոլիտ ձեռնարկության բազայի հիման վրա և հանդիսանում է ՀՀ-ում պողպատե և թուջե ծովվածքների արտադրության ամենախոշոր ձեռնարկություններից մեկը: Ձեռնարկությունը իր գործունեությունը սկսել է դեռևս Խորհրդային միության տարիներին և հանդիսացել է Հայաստանի Հանրապետության մետալուրգիական ճյուղի կարևոր սեգմենտ՝ պլանային տնտեսության շրջանակներում: Այն նպաստել է Չարենցավան քաղաքի՝ որպես արդյունաբերական կենտրոնի կառուցմանը և զարգացմանը:

<<Ձուլակենտրոն>> Բաց Բաժնետիրական Ընկերության արտադրանքը բավարարել է ՀՀ և նախկին ԽՍՀՄ տարածքի հաստոցաշինական, մեքենաշինական, հանքարդյունաբերող և այլ ձեռնարկությունների պահանջարկը: Ձեռնարկությունը արտադրել է տարբեր կառուցվածքային ծովվածքներ, լայն սպառման ապրանքներ և ոչ ստանդարտ սարքավորումների համար նախատեսված դետալներ:

Ներկայումս «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն արտադրում է պողպատե աղացագնդեր, թուջե և պողպատե ծովվածքներ ու դետալներ, կիսապատրաստուկներ, որոնք օգտագործվում են հիմնականում հանքարդյունաբերության և շինարարության ոլորտներում: Նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հայտը մշակված է

"Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին" ՀՀ օրենքի և բնապահպանական ոլորտի այլ նորմատիվատեխնիկական ակտերի համաձայն:

2023թ.-ի մայիսի 3-ի "Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին" ՀՀ օրենքի /Այսուհետ՝ Օրենք, ՀՕ-150/ 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 5-րդ կետի համաձայն նախատեսվող գործունեությունը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության:

Բացի այդ, համաձայն սույն օրենքի 18-րդ հոդվածի, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության է ենթակա նաև 12-րդ հոդվածում թվարկված նախատեսվող գործունեության տեսակների վերակառուցում կամ ընդլայնում կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինում կամ վերապրոֆիլավորում կամ կոնսերվացում կամ տեղափոխում կամ դադարեցում կամ փակում կամ քանդում կամ նախագծային փոփոխությունը:

Գնահատումը և փորձաքննությունն իրականացվում են մինչև հիմնադրությային փաստաթղթի ընդունումը և (կամ) նախատեսվող գործունեության իրականացումը: Փորձաքննության իրականացման կարգը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը:

Գնահատումը և փորձաքննությունն իրականացվում են՝ հիմք ընդունելով նախատեսվող գործունեության տեսակը, չափերն ու տեղադրությունը և դրանցով պայմանավորված՝ հնարավոր գումարային, ամբողջական ազդեցության աստիճանը:

Հիմք ընդունելով ներկայիս Օրենքի հոդված 37-ից «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» բխող ենթաօրենսդրական ակտերի ուժի մեջ մտնելու ժամկետները, փորձաքննական գործընթացը նախատեսվում է իրականացնել համաձայն սույն Օրենքի 37-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջից ելնելով՝ «Մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը սկսված և սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահին չավարտված փորձաքննության գործընթացի հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են փորձաքննության գործընթացն սկսվելու պահին գործող իրավական ակտերով»: Այսինքն փորձաքննությունն իրականացվելու է երկու փուլով՝ համաձայն 2014թ.-ի ՀՕ-110 օրենքի.

1) նախնական փուլ, որի ընթացքում ուսումնասիրվում է նախնական գնահատման հայտը.

2) հիմնական փուլ, որի ընթացքում փորձաքննվում է հիմնական գնահատման հաշվետվությունը:

Համաձայն Օրենքի հայտը՝ ձեռնարկողի կամ նրա պատվերով կազմած ծանուցման փաթեթ է, որը ներառում է հիմնադրույթային փաստաթղթի մշակման և (կամ) նախատեսվող գործունեության նախաձեռնության մասին:

Փորձաքննության նախնական փուլն իրականացվում է ձեռնարկողի կողմից նախնական գնահատման հայտը լիազոր մարմին ներկայացնելու օրվանից 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում:

Փորձաքննության նախնական փուլում՝

1) քննարկվում է ներկայացված նախնական գնահատման հայտի լրակազմությունը.

2) կանխորոշվում են շրջակա միջավայրի վրա հիմնադրույթային փաստաթղթի դրույթների և (կամ) նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության շրջանակները, ըստ կատեգորիաների համար սահմանված գնահատումների հաշվետվության բովանդակությունն ու դրան վերաբերող պահանջները, որոշվում են գործընթացի մասնակիցների շրջանակները, կազմվում և ձեռնարկողին է տրամադրվում այդ ամենն ամփոփող ազդեցության գնահատման տեխնիկական առաջադրանքը:

Համաձայն «ՀՀՇՆ 30-01-2014 «Քաղաքաշինություն. Քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծում և կառուցապատում» շինարարական նորմերը»-ի XII. «ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ, ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ, ԿԱՊԻ, ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ԵՎ ԿՈՄՈՒՆԱԼ ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔՆԵՐԻ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐ ԵՎ ՍԱՆԻՏԱՐԱԴԱՇՏՊԱՆԻՉ ԳՈՏԻՆԵՐ» գլխի կետ 106. ԱԷԿՏԿ և բնակեցման տարածքների միջև պետք է նախատեսվի սանիտարապաշտպանական գոտի՝ ըստ ՍՆ 245 սանիտարական նորմերի պահանջների: Սանիտարապաշտպանիչ գոտու լայնությունը պետք է բավարարի մթնոլորտային օդում արդյունաբերական կազմակերպությունների արտանետումներում պարունակվող վնասակար նյութերի ցրման հաշվարկներով՝ հաշվի առնելով սույն շինարարական նորմերի 23-րդ բաժնի պահանջները:

Ըստ կետ 111.-ի պահանջվող սանիտարապաշտպանիչ գոտիների չափի, տրանսպորտային կապերի, բնակելի թաղամասերի, մանկական, նախադպրոցական, ուսումնակրթական կառուցապատման, ինչպես նաև հանգստի կազմակերպման, առողջարարական, բնության և պատմամշակութային հուշարձանների պահպանման

տարածքների նկատմամբ կազմակերպությունների տեղաբաշխմանը ներկայացվող պահանջների, ԱԷԿՏԿ տարածքների քաղաքաշինական դասակարգումը ներառում է՝

2) խումբ Բ. Վնասակար արտանետումների աղբյուր հանդիսացող, 50-ից 300մ լայնությամբ սանիտարապաշտպանիչ գոտիներ և երկաթուղագծեր պահանջող օբյեկտներով կառուցապատված տարածքներ:

Նախատեսվող գործունեության նպատակն է իրականացնել տեխնոլոգիական վերազինում պողպատե և թուջե ձուլվածքների ստացման արտադրության (15000.0տ) տարեկան արտադրողականությունը հասցնել նախագծային 50000.0տ/տարի, աշխատելով օրական 24 ժամ աշխատակարգով: <<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ն նախագծային նշված արտադրողականությանը կարող է հասնել ընկերության ներկայումս գործող արտադրական հզորությունները օրական 24 ժամ աշխատակարգով աշխատելու դեպքում՝ պահանջվող համապատասխան քանակի հումքի առկայության դեպքում:

3. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը կարգավորող ազգային եվ միջազգային իրավական և մեթոդական փաստաթղթեր

Քաղաքական, օրենսդրական և վարչական շրջանակները

Սույն գլուխը ներկայացնում է <<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ի նախագծին առնչվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը կարգավորող ազգային և միջազգային իրավական և մեթոդական փաստաթղթերը, ներառյալ բնապահպանական քաղաքականությունը, շրջանակային և ճյուղային օրենսդրական ակտերը՝ հողային հարաբերությունների, առողջության և անվտանգության հարցերով:

<< ազգային օրենսդրությունը

Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն

Ըստ ՀՀ Սահմանադրության (ընդունվել է 1995թ., փոփոխվել 2005 և 2015 թվականներին) 10-րդ հոդվածի “Պետությունն ապահովում է շրջակա միջավայրի պահպանությունը և վերականգնումը, բնական պաշարների ողջամիտ օգտագործումը”:

Հոդված 33.2-ով սահմանված է որ. “Յուրաքանչյուր ոք իրավունք ունի ապրելու իր առողջությանը և բարեկեցությանը նպաստող շրջակա միջավայրում, պարտավոր է անձամբ և այլոց հետ համատեղ պահպանել և բարելավել շրջակա միջավայրը”:

1991 թվականից առ այսօր ավելի քան 25 օրենսգրքեր և օրենքներ են ընդունվել, որոնք կարգավորում են շրջակա միջավայրի հետ կապված իրավահարաբերությունները:

Հայաստանի Հանրապետության հողային օրենսգիրք

Հողօգտագործման և հողի աղտոտման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության Հողային օրենսգրքով (ընդունված 02.05.2001): Ելնելով օրենսգրքի պահանջներից ՀՀ կառավարության կողմից ընդունվել են “Հողերի ռեկուլտիվացմանը ներկայացվող պահանջների և ռեկուլտիվացման ենթակա՝ խախտված հողերի դասակարգման տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին” (29.05.2006 թիվ 750-Ն), “Հողերն աղտոտումից պահպանելու ընդհանուր պահանջների, հողն աղտոտող վնասակար նյութերի ցանկի և հողերի աղտոտվածության աստիճանի գնահատման տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին” (24.08.2006 թիվ 1277-Ն), “Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի թիվ 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին” (02.1.2017 թիվ 1404-Ն) որոշումները: “Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկման և ինդեքսավորման կարգը” ընդունվել է ՀՀ բնապահպանության նախարարի 24.12.2012թ. N 365-Ն հրամանով:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծին առնչվող հողատարածքների օգտագործման հարցերը կարգավորվում են համաձայն ՀՀ հողային օրենսգրքի պահանջների:

Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգիրք

Ջրօգտագործման, ջրահեռացման, մակերեսային և ստորգետնյա ավազանների օգտագործման և պահպանության հարցերը կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքով (ընդունված 04.06.2002) և Հայաստանի Հանրապետության «Հայաստանի Հանրապետության ջրի ազգային ծրագրի մասին» օրենքով: ՀՀ մակերևութային ջրերի էկոլոգիական նորմերը սահմանվել են ՀՀ կառավարության 27.01.2011թ. N75-Ն որոշմամբ հաստատված “Կախված տեղանքի առանձնահատկություններից՝ յուրաքանչյուր ջրավազանային կառավարման տարածքի ջրի որակի ապահովման նորմերով:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծին առնչվող ջրային ռեսուրսների օգտագործման հարցերը կարգավորվում են համաձայն ջրային օրենսգրքի պահանջների:

Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգիրք

ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պահպանության խնդիրները, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև ընդերք օգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության 2011թ. նոյեմբերի 28 ընդերքի մասին օրենսգրքով:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի իրականացման շրջանակներում ընդերքօգտագործման հողերի հետ հարաբերությունները կարգավորվում են համաձայն ընդերքի մասին օրենսգրքի պահանջների:

Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգիրք

Սույն օրենսգիրքը ընդունվել է 2004 թվականի նոյեմբերի 9-ին, այն կարգավորում է կոլեկտիվ եւ անհատական աշխատանքային հարաբերությունները, սահմանում է այդ հարաբերությունների ծագման, փոփոխման եւ դադարման հիմքերն ու իրականացման կարգը, աշխատանքային հարաբերությունների կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները, պատասխանատվությունը, ինչպես նաեւ աշխատողների անվտանգության ապահովման ու առողջության պահպանման պայմանները: Աշխատանքային պայմանագիրը համաձայնություն է աշխատողի եւ գործատուի միջև, կազմված համաձայն ածխատանքային օրենսգրքի, այլ նորմատիվ իրավական ակտերի պահանջների հիման վրա:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի գործառույթները իրականացնելիս անհրաժեշտ է առաջնորդվել աշխատանքային օրենսգրքի պահանջներով:

“Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության և փորձաքննության մասին” ՀՀ օրենք

Յուրաքանչյուր նախատեսվող գործունեություն՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող ուսումնասիրություն, արտադրություն, կառուցում, շահագործում, վերակառուցում, ընդլայնում, տեխնիկական և տեխնոլոգիական վերազինում, վերապրոֆիլավորում, կոնսերվացում, տեղափոխում, լուծարում, փակում, որը կարող է ազդեցություն ունենալ շրջակա միջավայրի վրա, ենթակա է բնապահպանական փորձաքննության, համաձայն “Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և

փորձաքննության մասին” 2023թ.-ի Հայաստանի Հանրապետության օրենքի (03.05.23թ.ՀՕ-150-Ն) /Այսուհետ՝ Օրենք/:

Վերը նշված Օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերում նշված գործունեության տեսակներ, 6-րդ և 7-րդ մասերով սահմանված գործունեություն, իսկ սույն օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված կարգով նախատեսված դեպքերում՝ նաև դրանց վերակառուցում կամ ընդլայնում կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինում կամ վերապրոֆիլավորում կամ կոնսերվացում կամ տեղափոխում կամ դադարեցում կամ փակում, ատոմային էներգիայի անվտանգության տեսակետից կարևոր օբյեկտների դեպքում՝ շահագործումից հանում (ատոմային էներգիայի անվտանգության տեսակետից կարևոր օբյեկտ հանդիսացող գերեզմանոցի դեպքում՝ փակում) կամ քանդում կամ նախագծային փոփոխություն. սահմանված են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ենթակա հիմնադրության փաստաթղթերը և նախատեսվող գործունեության տեսակները: Օրենքը դասակարգում է գործունեության տեսակները ըստ ծավալների և ազդեցության մակարդակի՝ “Ա”, ”Բ” կատեգորիաների: Կատեգորիաները որոշված են ելնելով գործունեության ծավալներից և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մակարդակից:

Գնահատումը և փորձաքննությունն իրականացվում են՝ հիմք ընդունելով նախատեսվող գործունեության տեսակը, չափերն ու տեղադրությունը և դրանցով պայմանավորված՝ հնարավոր գումարային, ամբողջական ազդեցության աստիճանը:

Հիմք ընդունելով ներկայիս Օրենքի հոդված 37-ից «Եզրափակիչ մաս և անցումային դրույթներ» բխող ենթաօրենսդրական ակտերի ուժի մեջ մտնելու ժամկետները, փորձաքննական գործընթացը նախատեսվում է իրականացնել համաձայն սույն Օրենքի 37-րդ հոդվածի 1-ին մասի պահանջից ելնելով՝ «Մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը սկսված և սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահին չավարտված փորձաքննության գործընթացի հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են փորձաքննության գործընթացն սկսվելու պահին գործող իրավական ակտերով»: Այսինքն փորձաքննությունն իրականացվելու է համաձայն 2014թ.-ի ՀՕ-110 օրենքի պահանջներից ելնելով, առաջնորդվելով միայն նոր Օրենքի 12-րդ հոդվածով թվարկված նախատեսվող գործունեության տեսակները՝ ըստ բնագավառների, ինչպես նաև դրանց համար նախատեսված՝ փոփոխված, պետական տուրքի չափը:

Փորձաքննությունը իրանացվում է երկու փուլով: Առաջին փուլում ներկայացվում է գործունեությունը նկարագրող հակիրճ բացատրագիր (նախնական գնահատման հայտ), կազմակերպվում են առաջին հանրային քննարկումները և բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը ներկայացվում են բնապահպանության նախարարություն: 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում նախարարության կազմում գործող փորձաքննական կենտրոնը ուսումնասիրում է հայտը և կազմակերպում երկրորդ հանրային քննարկումները, որից հետո տրամադրում է տեխնիկական առաջադրանք “Ա” և “Բ” կատեգորիաների համար, իսկ “Գ” կատեգորիայի դեպքում (ներառվել է “Բ” կատեգորիայի մեջ, այս դեպքում փոխվել է պետական տուրքի չափը)՝ փորձաքննական եզրակացություն:

Երկրորդ փուլում ձեռնարկողը կազմակերպում է երրորդ հանրային լսումները, որտեղ ներկայացնում է գործունեությունը նկարագրող փաստաթուղթը (ծրագիր, նախագիծ) և ՇՄԱԳ հաշվետվությունը, որոնք, լսումների նյութերի հետ մեկտեղ ներկայացվում են փորձաքննական կենտրոն:

“Ա” կատեգորիայի համար փորձաքննության հիմնական փուլը տևում է 60 աշխատանքային օր, իսկ “Բ” կատեգորիայի համար՝ 40 աշխատանքային օր, որի ընթացքում կազմակերպվում են չորրորդ հանրային քննարկումները: Գործընթացի ավարտին տրվում է փորձաքննական եզրակացություն:

Ըստ օրենքի հիմնադրության փաստաթղթերի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննական գործընթացն իրականացվում է 2 փուլով 4 հանրային քննարկումների իրականացմամբ: Գործընթացի ավարտին տրվում է Պետական փորձաքննական եզրակացություն:

“Հայաստանի Հանրապետության բնակչության
սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին”

ՀՀ օրենք /12.12.1992թ./

Սույն օրենքը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման իրավական, տնտեսական եւ կազմակերպական հիմքերը, ինչպես նաեւ պետության կողմից նախատեսվող այն երաշխիքները, որոնք բացառում են մարդու օրգանիզմի վրա շրջակա միջավայրի

վնասակար եւ վտանգավոր գործունեւորի ազդեցությունը եւ բարենպաստ պայմաններ ապահովում նրա եւ ապագա սերունդների կենսունակության համար:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի շրջանակներում նախատեսվող գործունեությունների աշխատանքների կազմակերպման ժամանակ անձնակազմի սանիտարահամաճարակային անվտանգության խնդիրները պետք է կարգավորվեն ըստ այս օրենքի:

“Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին”

ՀՀ օրենք /04.03.1996թ./

Սույն օրենքը սահմանում է մարդու առողջության պահպանման սահմանադրական իրավունքի իրականացումն ապահովող բժշկական օգնության և սպասարկման կազմակերպման, իրավական, տնտեսական եւ ֆինանսական հիմունքները:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի շրջանակներում նախատեսվող գործունեությունների աշխատանքների կազմակերպման ժամանակ աշխատողների և մերձակա բնակչության առողջության ապահովման խնդիրները կարգավորվում են սույն օրենքով:

«Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք

Օրենքը ընդունվել է 1998 թվականի նոյեմբերի 11-ին: Սույն օրենքը սահմանում է հուշարձանների պահպանության եւ օգտագործման բնագավառի իրավական հիմքերը: Այն կարգավորում է գործունեության ընթացքում ծագող հարաբերությունները:

Հոդված 15-ում ներկայացվում է Հուշարձանների և պատմական միջավայրի պահպանության ապահովման միջոցառումների համակարգը, այդ թվում հուշարձանների հայտնաբերումը և պետական հաշվառումը, հուշարձանների պահպանության գոտիների սահմանումը: .

Հոդված 22-ում ներկայացվում է հուշարձաններ ներառող տարածքներում շինարարական և այլ աշխատանքների համար հողի հատկացումները, նախագծերի համաձայնեցումը և այդ աշխատանքների ընթացքում հուշարձանների պահպանության ու անվթարության ապահովումը:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի իրականացման ընթացքում պատմամշակութային արժեքների հետ կապված բոլոր խնդիրները պետք է կարգավորվեն ըստ այս օրենքի և ՀԲ պահանջների:

Հայաստանի Հանրապետության բուսական աշխարհի մասին օրենք

ՀՀ պետական քաղաքականությունը բնական բուսական աշխարհի գիտականորեն հիմնավորված պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում սահմանում է “Բուսական աշխարհի մասին” ՀՀ օրենքը (ընդունված 23.11.1999 թ.): Գործընթացի ավարտին տրվում է փորձաքննական եզրակացություն:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի տարածքներում բնական բուսականության պահպանության, միջոցառումների կատարման հարցերը կարգավորվում են այս օրենքով:

Հայաստանի Հանրապետության կենդանական աշխարհի մասին օրենք

ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը սահմանում է “Կենդանական աշխարհի մասին” ՀՀ օրենքը (ընդունված 03.04.2000թ.):

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի տարածքներում վայրի կենդանիների պահպանության, միջոցառումների կատարման հարցերը կարգավորվում են այս օրենքով: Այս օրենքների պահանջների կատարումը ապահովելու համար ՀՀ կառավարության կողմից 29.01.2010 թ. թիվ 71-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ կենդանիների կարմիր գիրքը և 29.01.2010 թ. թիվ 72-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ բույսերի կարմիր գիրքը:

Հայաստանի Հանրապետության թափոնների մասին օրենք

Թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, հեռացման, ծավալների կրճատման և դրանց հետ կապված այլ հարաբերությունների, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման իրավական և տնտեսական հիմքերը կարգավորվում են “Թափոնների մասին” ՀՀ օրենքով (ընդունված 24.11.2004): ՀՀ բնապահպանության նախարարը 25.12.2006 թ. N 430-Ն հրամանով հաստատել է «Ըստ վտանգավորության դասակարգված թափոնների ցանկը»:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի շրջանակներում շինարարական և կենցաղային թափոնների կառավարումը պետք է իրականացվի ըստ սույն օրենքի պահանջների:

Բնապահպանական վերահսկողության մասին ՀՀ օրենք (2005)

Սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում բնապահպանական օրենսդրության նորմերի կատարման նկատմամբ վերահսկողության

կազմակերպման ու իրականացման խնդիրները եւ սահմանում է Հայաստանի Հանրապետությունում բնապահպանական օրենսդրության նորմերի կատարման նկատմամբ վերահսկողության առանձնահատկությունների, կարգերի, պայմանների, դրանց հետ կապված հարաբերությունների եւ բնապահպանական վերահսկողության իրավական ու տնտեսական հիմքերը:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի շրջանակներում նախատեսվող գործունեությունների աշխատանքների կազմակերպման ժամանակ բնապահպանական օրենսդրության կատարումը վերահսկվելու է բնապահպանական և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից համաձայն սույն օրենքի դրույթների:

Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին օրենք

Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների՝ որպես բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, կրթական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, ռեկրեացիոն արժեք ներկայացնող էկոհամակարգերի, բնության համալիրների ու առանձին օբյեկտների բնականոն զարգացման, վերականգնման, պահպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները կարգավորում է “Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին” ՀՀ օրենքը (ընդունված 27.11.2006թ.):

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն նախագծի իրականացման ընթացքում անհրաժեշտ է առաջնորդվել “Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին” ՀՀ օրենքի դրույթներով:

Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարարի 6 մայիսի 2002թ. N 138 հրաման “Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում” N2-III – 11.3 սանիտարական նորմերը հաստատելու մասին”; Նշված սանիտարական նորմերով սահմանվել են արտադրական, սպասարկման և այլ տեսակի գործունեության արդյունքում առաջացող աղմուկի ազդեցության մակարդակը և ցուցանիշները:

Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարարի 25 հունվարի 2010թ. N 01-Ն հրաման “Հողի որակի ն ներկայացվող հիգիենիկ պահանջներ N

2.1.7.003-10 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին”
Սանիտարական կանոնները և հիգիենիկ նորմերը սահմանում են հողի որակին ներկայացվող հիգիենիկ պահանջները՝ հողի սանիտարական վիճակի հիգիենիկ գնահատականը, հողի որակի հսկողությունը, հողի սանիտարական վիճակի գնահատման հիմնական ցուցանիշները՝ կախված դրանց ֆունկցիոնալ նշանակությունից, հողի աղտոտվածության աստիճանից կախված հողի օգտագործման առաջարկները:

Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարարի 17 մայիսի 2006 թվականի N533-Ն հրաման “Աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում թրթռման (վիբրացիայի) հիգիենիկ նորմերը ՀՆN 2.2.4-009-06 հաստատելու մասին” Հիգիենիկ նորմերը սահմանում են թրթռման դասակարգումը, նորմավորվող չափորոշիչները, աշխատատեղում թրթռման սահմանային թույլատրելի մակարդակները ու բնակելի և հասարակական շենքերում թրթռման թույլատրելի մակարդակները:

ՀՀ կառավարության 10.12.2015 թ. N 54-13 արձանագրային որոշում «ՀՀ էներգետիկ համակարգի երկարաժամկետ (մինչև 2036թ.) զարգացման ուղիները» հաստատելու մասին: Սույն փաստաթղթի հիմքում դրված է ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության աջակցությամբ մշակված ՀՀ էներգետիկ համակարգի նվազագույն ծախսերով զարգացման ծրագիրը: Այդ ծրագիրը 2014 և 2015 թվականներին լայն քննարկման առարկա է դարձել ՀՀ կառավարությունում և Հանրային էտրիդում, շահագրգիռ գերատեսչությունների, միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների մասնակցությամբ:

“Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ անվտանգության ապահովման հայեցակարգը” (հաստատվել ՀՀ նախագահի կողմից 23.10.2013թ.) Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ անվտանգության ապահովման հայեցակարգը (այսուհետ՝ Հայեցակարգ) նպատակաուղղված է ապահովելու Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ անվտանգությունը՝ Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության դրույթներին համահունչ:

Էներգետիկ անվտանգությունը քաղաքական, տնտեսական, իրավական, կազմակերպական, մեթոդական և այլ բնույթի միջոցառումների համալիր է, որն ապահովում է պետության կարիքների բավարարման համար մատչելի գներով, որակյալ և հուսալի էներգամատակարարում ամենօրյա պայմաններում, ինչպես նաև արտակարգ

իրավիճակներում և պատերազմի ժամանակ: Այս փաստաթուղթը նաև նպատակ ունի երաշխավորել, որ ՀՀ ներգրավվելու է միջազգային կազմակերպությունների, եվրամիության, Ռուսաստանի Դաշնության և ԱՄՆ կողմից կազմակերպվող տարածաշրջանային ծրագրերին և ընդգծում է էներգետիկ ռեսուրսների և վառելիքի երկարաժամկետ ռազմավարական ծրագրերի կարևորությունը:

ՀՀ էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագիր / մինչև 2040թ./

Ռազմավարական ծրագիրն ընկած է էներգետիկայի բնագավառին առնչվող բոլոր որոշումների կայացման, հարևան երկրների հետ էներգետիկայի ոլորտին առնչվող հարաբերությունների կառուցման, ավելի գլոբալ էներգետիկ շուկաներին ինտեգրման և հիմնական գործընկերների հետ հարաբերությունների հետագա զարգացման հիմքում: ՀՀ կառավարությունն էներգետիկայի բնագավառում իրականացնելու է սոցիալական, բնապահպանական և տնտեսական հավասարակշռված քաղաքականություն, առավելագույնս ներգրավելով բնակչությանն ու գործարարներին սույն ռազմավարության նպատակներին հասնելու համար:

Սույն ռազմավարությունը հիմք է հանդիսանալու էներգետիկայի բնագավառի ազգային ծրագիր-ժամանակացույցի մշակման համար, որում մինչև 2040թ. ժամանակահատվածի համար սահմանված կլինեն սույն ռազմավարության իրագործումն ապահովող առանձին թիրախային ցուցանիշներ և գործողությունների ցանկ: էներգետիկայի բնագավառի ազգային ծրագիր-ժամանակացույցը կհաստատվի մինչև 2020թ. ավարտը:

Միջազգային համաձայնագրեր

Ի լրումն վերը թվարկված նորմատիվային ակտերի, մշակվել են բնապահպանական ուղղվածության բազմաթիվ ռազմավարական, հայեցակարգային և ազգային ծրագրեր, ինչպես նաև ՀՀ կողմից ստորագրվել և վավերացվել են մի շարք միջազգային համաձայնագրեր և կոնվենցիաներ: Ստորև բերված են ՀՀ կողմից ստորագրված միջազգային կոնվենցիաները և արձանագրությունները և դրանց կարգավիճակը ՀՀ-ում:

ՀՀ կողմից ստորագրված և վավերացված միջազգային կոնվենցիաները և արձանագրությունները

NN	Կոնվենցիա կամ արձանագրություն, անվանումը և վայրը	Ուժի մեջ է	Ստորագրվել է	Վավեր է	Ծանոթություն
1	Միջազգային նշանակության խոնավ տարածքների, հատկապես՝ ջրի ու թռչունների բնադրավայրերի մասին, (Ռամսար, 1971)	1971	Որպես իրավահաջորդ անդամակցվել է ՀՀ ԱԳՆ պահանջով, 1993 թ.		
2	ՄԱԿ-ի «Կենսաբանական բազմազանության մասին» կոնվենցիա (Ռիո դե Ժանեյրո, 1992թ.)	1993	1992	1993	Վերագրանցվել ՄԱԿ, 1993
3	ՄԱԿ-ի «Կլիմայի փոփոխության մասին» շրջանակային կոնվենցիա (Նյու Յորք, 1992թ.)	1994	1992	1993	Վերագրանցվել է, ՄԱԿ, 1993
4	Կիոտոյի արձանագրություն (Կիոտո, 1997թ.)	2005		2002	
5	ՄԱԿ-ի ԵՏՀ «Մեծ հեռավորությունների վրա օդի անդրսահմանային աղտոտվածության մասին» կոնվենցիա (Ժնև, 1979թ.)	1983		1996	Վերագրանցվել ՄԱԿ, 1997
	«Կայուն օրգանական աղտոտիչների մասին Ստոկհոլմի կոնվենցիա (22.05.2001թ.)»	2003	2003	2003	
	Էվտրոֆիկացիայի և գետնամերձ օզոնի մասին արձանագրություն, (Gothenburg, 1999)		1999		
6	ՄԱԿ-ի ԵՏՀ «Անդրսահմանային ենթատեքստում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման մասին» կոնվենցիա (Էսպո, 1991թ.)	1997		1996	Վերագրանցվել ՄԱԿ, 1997
	«Ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման մասին» արձանագրություն (Կիև 2003թ.)	2010	2010	2011	
7	ՄԱԿ-ի «Անապատացման դեմ պայքարի» կոնվենցիա (Փարիզ, 1994թ.)	1996	1994	1997	Վերագրանցվել է, ՄԱԿ, 1997
8	ՄԱԿ-ի «Վտանգավոր թափոնների անդրսահմանային փոխադրման և դրանց ացման նկատմամբ հսկողություն սահմանելու մասին» կոնվենցիա (Բազել, 1989թ.)	1992		1999	Վերագրանցվել ՄԱԿ, 1999
9	«Օզոնային շերտի պահպանության մասին» կոնվենցիա (Վիեննա, 1985թ.)	1988		1999	Վերագրանցվել է, ՄԱԿ, 1999
	«Օզոնային շերտը քայքայող նյութերի մասին» արձանագրություն (Մոնրեալ 1987թ.)	1989		1999	Վերագրանցվել է, ՄԱԿ, 1999
10	ՄԱԿ-ի ԵՏՀ «Շրջակա միջավայրի հարցերի առնչությամբ տեղեկատվության հասանելիության, որոշումների ընդունելու գործընթացին հասարակայնության մասնակցության և արդարադատության մատչելիության մասին» կոնվենցիա (Օրիուս 1998թ.)	2001	1998	2001	

4. Նախագծի այլընտրանքները, այդ թվում՝ գրոյական տարբերակը

Զրոյական տարբերակ

Զրոյական կամ առանց գործողության տարբերակ նշանակում է, որ որևէ փոփոխություն տեղի չի ունենում, այսինքն ընկերությունը շարունակում է իրականացնել պողպատե աղացագնդերի, թուջե և պողպատե ձուլվածքների ու դետալների, կիսապատրաստուկների արտադրությունը, որոնք օգտագործվում են հիմնականում հանքարդյունաբերության և շինարարության ոլորտներում: Այս դեպքում՝

- Բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության հետ կապված հնարավոր ռիսկերի կամ վտանգների ավելացում չի ակնկալվում,
- Կենսամիջավայրի վրա լրացուցիչ տեխնաժին ներգործություն և ճնշում չի առաջանա: Մյուս կողմից, գրոյական տարբերակի ընտրության դեպքում չեն իրականանա նաև մի շարք հնարավորություններ, այդ թվում.
- Հանրապետությունում՝ համապատասխան ոլորտի, ձուլվածքների և դետալների պահանջարկի դեֆիցիտ, ինչը հետագայում կարիք կլինի լրացնել ներկրելով արտերկրներից անհամեմատ ավելի թանկարժեք հումքով,
- Նախագծի իրականացման ընթացքում նոր աշխատատեղերի ստեղծման և դրա արդյունքում տեղի բնակչության եկամուտների ավելացման հետ կապված հնարավորությունները,
- Չի իրականացվի տեխնոլոգիական վերազինում և չեն կատարվի համապատասխան հարկային վճարումներ:

Քննարկվող տարբերակ

Քննարկվող տարբերակներից է իրականացնել տեխնոլոգիական վերազինում, պողպատե և թուջե ձուլվածքների ստացման արտադրության (15000.0տ) տարեկան արտադրողականությունը հասցնել նախագծային 50000.0տ/տարի, աշխատելով օրական 24 ժամ աշխատակարգով: <<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ն նախագծային նշված արտադրողականությանը կարող է հասնել ընկերության ներկայումս գործող արտադրական հզորությունները օրական 24 ժամ աշխատակարգով աշխատելու դեպքում՝ պահանջվող համապատասխան քանակի հումքի առկայության դեպքում: Ստացված

մետաղական ձուլվածքի (կիսաֆաբրիկատի ստացում) հիման վրա ընկերությունը կազմակերպում է շինարարական մետաղակոնստրուկցիաների արտադրություն, որը ապահովում է ամբողջական արտադրական ցիկլ՝ վերջնական արտադրանքի ստացումով:

Այս տարբերակի առավելություններն են.

- Արտադրված համաձուլվածքը կարելի է օգտագործել բարձր տեխնոլոգիական հատկանիշներով արտադրանքի պատրաստման համար,

- Գործունեության արդյունքում լրացուցիչ տարածքների ներգրավում չի նախատեսվում,

- Նախատեսվում է ակտիվ մասնակցություն և ֆինանսական ներդրումներ համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերում:

Տարբերակի թերությունները՝

- գործունեությունը կառավարվում են թանկարժեք էլեկտրոնային ավտոմատ համակարգերով,

- տեխնոլոգիական գործընթացների սպասարկումը պահանջում է որակյալ անձնակազմ,

- հոսքագծերը, մանավանդ, կիրառվող թեքային զտիչները, ջրային սկրուբերները պահանջում են հաճախակի ստուգումներ և պարբերական կարգաբերումներ:

Վերլուծելով նշված տարբերակների դրական և բացասական կողմերը, առաջին հերթին բնապահպանական և սոցիալական գործոնները, ընտրվել է գործունեության ընդլայնման տարբերակը:

5. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը և գործունեության նկարագիր

Ներկա վիճակի նկարագրություն

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ն գործում է դեռևս խորհրդային տարիներից և տեղակայված է ՀՀ Կոտայքի մարզի Չարենցավան քաղաքի արդյունաբերական գոտում:

Արտադրական կազմակերպություններից սահմանակից է <<Գործիքաշինական>> ՍՊԸ-ին, իսկ բնակելի գոտուց հեռու է ավելի քան 1 կմ, շրջակայքում հանգստյան

գոտիներ, բուժհաստատություններ, սննդի օբյեկտներ, դպրոցներ, մանկապարտեզներ, անտառներ, հանդակներ առկա չեն:

Ձեռնարկությունը պողպատի և թուջի ջարդոններից ստանում է պողպատե և թուջե ձուլվածքներ: Ընկերությունը արտադրողականությունը տարեկան 15,000.0տ է իսկ դրվածքային հզորությունը 50,000.0տ:

Ձեռնարկության աշխատանքային օրերի քանակը՝ 260 օր/տարի

Աշխատանքային գրաֆիկը՝ 8 ժամյա

Աշխատողների քանակը՝ 75 մարդ

Ընդհանուր տարածքը կազմում է 24.2հա, որից՝

- ▶ Արտադրական տարածքի մակերեսը – 2.6հա
- ▶ Օժանդակ տարածքների մակերեսը – 3.2հա
- ▶ Կանաչ տարածքների մակերեսը – 18.4 հա

Հաշվի առնելով միջազգային շուկայում տարեցտարի ավելացող պողպատյա ապրանքների պահանջարկը՝ 2021թ «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ն մշակեց ընկերության զարգացման պլան: Ըստ այդ պլանի ընկերությունը նպատակ դրեց ստանալ ավարտական արտադրական ցիկլը, որը հնարավորություն կտա առկա պողպատի ջարդոններից պողպատե ձուլվածքների ստացման տեխնոլոգիական ցիկլին ավելացել շինարարական մետաղակոնստրուկցիաների գլանման (прокат) տեխնոլոգիական ցիկլ: Ուստի ընկերությունում սկսեց նախապատրաստել իր արտադրական հզորությունները:

Ընկերությունում առկա է պողպատի շարունակական ձուլման (непрерывное литьё) արդյունքում ստացված քառակուսի կիսապատրաստուկների (полуфабрикаты квадратного поперечного сечения полученные непрерывным литьем из нелегированной стали) հոսքագիծ, որի միջազգային անվանումը՝ CCM – continuous casting machine: Նշված քառակուսի պողպատյա կիսապատրաստուկները համարվում են ԵԱՏՄ արտաքին տնտեսական գործունեության ապրանքային անվանացանկի 7208 ծածկագրի ներքո բնութագրվող ապրանքատեսակ: Ընկերության համար նպատակայի են հանդիսանում քառակուսի կիսապատրաստուկների հետևյալ բնութագրիչները.

Չափս՝

130x130x4,000 մմ,

130x130x6,000 մմ,

150x150x4,000 մմ

150x150x6,000 մմ,

Պողպատի տեսակը՝ 3սո և 5սո

Պողպատյա կիսապատրաստուկները համապատասխանում են տեղական և միջազգային բոլոր տեխնիկական նորմերին (ГОСТ, ТУ итд.):

Պողպատյա կիսապատրաստուկների ստացմանն համար ընկերությունը ունի 1 հատ, 2 թոնիրով (մետաղի հալման հոր), 10 տոննա արտադրողականությամբ Inductoterm մակնիշի ինդուկցիոն վառարան, շարունակական ծուլման մեքենա, հալոցք տեղափոխելու համար 20 տոննա տարողությամբ ամբարձիչ, մետաղի ջարդոն տեղափոխող հատուկ տեսակի չանչային ամբարձիչ, մեծ քանակի պողպատի ջարդոն:

Ամբողջությամբ կապիտալ վերանորոգվել է արտադրական շենքը, պահեստներ, ենթակառուցվածքային կարևորագույն հանգույցներ: Ներդրումային ծրագրի կապիտալ ծախսերը կկազմել են մոտ 1.5 միլիարդ ՀՀ դրամ, իսկ հավաքած պողպատի ջարդոնի ներկայիս պաշարը արդեն գերազանցում 26-28 հազար տոննա:

Ներդրումային ծրագրով նախատեսում է տարեկան արտադրել մոտ 50,000 տոննա պողպատի շարունակական ծուլման արդյունքում ստացված քառակուսի կիսապատրաստուկներ և սրա հիման վրա ստանալ մետաղակառուցիվներ՝ ամրան (арматура), անկյունակ (угольник), մետաղական լար (գլոցուկ - катанка):

Ընկերության աշխատողների թվաքանակը ներկայիս 87 աշխատակցից կդառնա 187 աշխատակից:

Պողպատի անընդհատ գլանման գործարանի/հոսքագծի (непрерывный прокатный стан) կառուցման նախատեսվող ներդրումային ծրագիրը

Պողպատի շարունակական ծուլման արտադրամասի դրվածքային հզորության հիման վրա՝ որոշում է կայացվեց ստանալ վերջնական արտադրատեսակներ և ձեռք բերել համապատասխան սարքավորումները: Այս գաղափարի կյանքի կոչելը ենթադրում է պողպատի գլանման գործարանի (прокатный стан) ներդրումային ծրագրի իրականացումը:

Գլանման գործարանի պատրաստի արտադրանք են հանդիսանալու հետևյալ տեսակային և ձևավոր գլանվածքների (сортовой прокат и фасонный прокат) ապրանքները.

- Պողպատյա ամրաններ (арматура рифленая стальная) հետևյալ տրամագծերով (մմ)՝ 10, 12, 14, 16, 18, 20, 25, 32,
- Պողպատյա քառակուսի (квадрат стальной, или металлический сплошной профиль квадратного сечения толщиной от 10 до 30 миллиметров без полостей внутренней области) հետևյալ կողմերով (մմ)՝ 10, 12, 14, 16, 20, 25, 30,
- Պողպատյա անկյունակ (уголок равнополочный) հետևյալ բնութագրիչներով (մմ)՝ 25x3-4, 30x3-4, 35x3-4, 40x4-5, 45x4-5, 50x4-6, 63x5-6,
- Պողպատյա շերտաձող (полоса стальная) հետևյալ բնութագրիչներով (մմ)՝ 40x4, 45x4-5, 50x4-6, 55x4-6, 60x4-6, 63x5-6, 65x5-6,
- Պողպատյա ամրալարեր (катанка стальная) հետևյալ տրամագծերով (մմ)՝ 6, 8: Այս ապրանքատեսակը նախատեսված է արտադրել հետագայում, որի համար լրացուցիչ ներդրում կպահանջվի:

Համաձայն ՀՀ օրենսդրության ընկերությունը ունի Սահմանային մթնոլորտային արտանետումների թույլտվություն: Ընկերությունում մթնոլորտի աղտոտման աղբյուրներ են հանդիսանում՝ ձուլման երկու տեղամասերի ինդուկցիոն երկու վառարանները, թրծման տեղամասի գազային վառարանները և ջեռուցման ու տաք ջրամատակարարման համար տեղադրված կաթսայի աշխատանքի հետևանքով առաջացած արտանետումները, տվյալները ներկայացված են աղյուսակ 3-ում:

Ինդուկցիոն վառարանները աշխատանքի ընթացքում հովացվում են ջրի անընդհատ հոսքի պայմաններում: Ձուլման գործընթացում արտանետվում են՝ երկաթի օքսիդ 9.4 գ/կգ, ազոտի օքսիդներ 0.24 գ/կգ, ածխածնի օքսիդ 1.2 գ/կգ:

Թրծման տեղամասում տեղադրված է սալակավոր խցիկային թրծման վառարան և անցումային չորացնող վառարան, որոնք աշխատում են բնական գազով, պահուստային վառելիք նախատեսված չէ: Գազի տարեկան ծախսը երկու վառարաններում միասին կազմում է 990000մ³/տարի: Արտանետվում են՝ ազոտի և ածխածնի օքսիդներ, որոնք հաշվարկվել են համապատասխանաբար՝ 2.15կգ/1000.0մ³ և 12.9կգ/1000.0մ³ գործակիցներով:

Ջեռուցման և տաք ջրամատակարարման համար վարչական շենքում տեղադրված է 1 ջրատաքացուցիչ կաթսա 5մ բարձրությամբ և 0.2մ տրամագծով: Գազի ծախսը 10000.0մ³/տարի է: Արտանետվում են ազոտի և ածխածնի օքսիդներ, որոնք հաշվարկվել են համապատասխանաբար՝ 2.15կգ/1000.0մ³ և 12.9կգ/1000.0մ³ գործակիցներով:

Ձեռնարկության ընդհանուր արտանետումների բնութագիրն ու կազմը

Աղտոտող նյութը	Ընդհանուր արտանետումը	
	գ / վրկ	տ/տարի
Երկաթի օքսիդ	4.471	141.0
Ածխածնի օքսիդ	1.71713	30.9
Ազոտի օքսիդներ	0.30505	5.75

Կատարվել է մթնոլորտն աղտոտող նյութերի աղբյուրների գույքագրում: Ըստ գույքագրման արդյունքի ՍԹԱ հաշվարկի ելակետային տվյալները կազմվել և հաշվարկվել են ԳՕՍՏ 17.2.3.02-2014 -ի պահանջներին համապատասխան և բերված են աղյուսակներում: Հաշվարկները կատարվել են «Տարբեր արտադրությունների կողմից մթնոլորտն աղտոտող նյութերի արտանետումների հաշվարկի մեթոդիկան» ժողովածուի հիման վրա:

Նստեցման անչափելի գործակիցն ընդունվում է՝ գազանման վնասակար նյութերի և մանր դիսպերսության աերոզոլների համար, որոնց նստեցման կարգավորված արագությունը չի գերազանցում 3-5 սմ/վրկ՝ 1, խոշոր դիսպերսության փոշու համար մաքրման բացակայության դեպքում՝ 3, որսման դեպքում՝ 2 :

ՄԹԱ ՀԱՇՎԱՐԿԻ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԱՂՏՈՏՈՂ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ՊԱՐԱՄԵՏՐԵՐԸ

աղյուսակ 3

Արտադրութիւն, արտադրամաս	Աղտոտող նյութերի առաջացման աղբյուրները			Աշխատաժամը տարում		Արտանետման աղբյուրների անվանումը		Աղբյուրների քանակը		Աղբյուրի կարգաթիվը	
	Անվանումը		Քանակը								
		ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ձուլման տեղամաս	Ինդուկտոթերմ I-832	1		8760		անկազմակերպ		1		1	
	ինդուկցիոն ИТЧ 10	1		8760		անկազմակերպ		1		2	
Թրծման տեղամաս	Սայլակավոր խցիկային թրծման անցումային չորացնող վառարան	2		3120		խողովակ		2		3	
Ջրատաքացուցիչ կաթսա	Ջեռուցում և տաք ջրամատակարարում	1		3840		խողովակ		1		4	

3-րդ աղյուսակի շարունակությունը

Աղբյուրի կարգաթիվ		Աղբյուրի բարձ- րությունը, մ		Տրամագիծը, մ		Գազաօդային խառնուրդի պարամետրերը արտանետման աղբյուրի ելքում					
						արագությունը մ/վրկ		Ծավալը մ³/վրկ		ջերմաստիճանը	
ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ	ՆՎ	Հ
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1		18		6		50		1413.7		25	
2		18		6		50		1413.7		25	
3		20		0.3		2*30		4.24		150	
4		5		0.2		10		0.3142		80	

ՆՎ – ներկա վիճակ Հ – հեռանկար

Աղբյուրի կարգաթիվը		Կոորդինատները քարտեզում, մ				Գազերը մաքրող սարքերի անվանումը		Մաքրման ենթակա նյութերը		Մաքրման միջին շահագործման աստիճանը	
		կետային աղբյուրի, աղբյուր. խմբի կենտրոնի, գծային աղբ. 1-ին ծայրի		գծային աղբյուրի 2 - րդ ծայրի				Ապահովվածութ յան գործակիցը %		Մաքրման առավելագույն չափը, %	
Ն.Վ.	Հ.	X ₁	Y ₁	X ₂	Y ₂	Ն.Վ.	Հ.	Ն.Վ.	Հ.	Ն.Վ.	Հ.
11	12	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
1		250	550								
2		250	500								
3		125	510								
4		120	650								

3-րդ աղյուսակի շարունակությունը

Աղբյուրի կարգա թիվը		Նյութի անվանումը	Աղտոտող նյութերի արտանետումները						ԱԹԱ հանելու տարին
			Ն.Վ			Հ (ՍԹԱ)			
			գ/լ	մգ/մ³	տ/տարի	գ/լ	մգ/մ³	տ/տարի	
Ն.Վ	Հ		34	35	36	37	38	39	40
11	12	33							
1		Երկաթի օքսիդ Ազոտի օքսիդներ /երկօքսիդի հաշ./ Ածխածնի օքսիդ	2.2355գ 0.057գ 0.2854	1.58 0.040 0.20	70.5 1.8 9.0	2.2355գ 0.057գ 0.2854	1.58 0.040 0.20	70.5 1.8 9.0	2023
2		Երկաթի օքսիդ Ազոտի օքսիդներ /երկօքսիդի հաշ./ Ածխածնի օքսիդ	2.2355 0.057գ 0.2854	1.58 0.040 0.20	70.5 1.8 9.0	2.2355 0.057գ 0.2854	1.58 0.040 0.20	70.5 1.8 9.0	2023
3		Ազոտի օքսիդներ /երկօքսիդի հաշ./ Ածխածնի օքսիդ	0.1895 1.137	45.1 270.7	2.1285 12.771	0.1895 1.137	45.1 270.7	2.1285 12.771	2023
4		Ազոտի օքսիդներ /երկօքսիդի հաշ./ Ածխածնի օքսիդ	0.00155 0.00933	4.965 29.6	0.0215 0.129	0.00155 0.00933	4.965 29.6	0.0215 0.129	2023

6. Ձեռնարկության ընդհանուր արտանետումների բնութագիրն ու կազմը /հեռանկարում 50000տ/տարի/

Մթնոլորտային արտանետումներ;

Ինդուկցիոն վառարանները աշխատանքի ընթացքում հովացվում են ջրի անընդհատ հոսքի պայմաններում: Ձուլման գործընթացում արտանետվում են՝ երկաթի օքսիդ 9.4 գ/կգ, ազոտի օքսիդներ 0.24 գ/կգ, ածխածնի օքսիդ 1.2 գ/կգ:

Թրծման տեղամասում տեղադրված է սայլակավոր խցիկային թրծման վառարան և անցումային չորացնող վառարան, որոնք աշխատում են բնական գազով, պահուստային վառելիք նախատեսված չէ: Գազի տարեկան ծախսը երկու վառարաններում միասին կազմում է 3300000մ³/տարի: Արտանետվում են՝ ազոտի և ածխածնի օքսիդներ, որոնք հաշվարկվել են համապատասխանաբար՝ 2.15կգ/1000.0մ³ և 12.9կգ/1000.0մ³ գործակիցներով:

Ձեռուցման և տաք ջրամատակարարման համար վարչական շենքում տեղադրված է 1 ջրատաքացուցիչ կաթսա՝ 5մ բարձրությամբ և 0.2մ տրամագծով ծխատարով: Գազի ծախսը 10000.0մ³/տարի է: Արտանետվում են՝ ազոտի և ածխածնի օքսիդներ, որոնք հաշվարկվել են համապատասխանաբար՝ 2.15կգ/1000.0մ³ և 12.9կգ/1000.0մ³ գործակիցներով:

Հեռանկարում ջեռուցման և տաք ջրամատակարարման համար գազի ծախսի փոփոխություն չի նախատեսվում:

Ձեռնարկության ընդհանուր արտանետումները վերազինման արդյունքում /հեռանկարում 50000տ/տարի/

Աղտոտող նյութը	Ընդհանուր արտանետումը	
	գ / վրկ	տ/տարի
Երկաթի օքսիդ	14,903	469,989
Ածխածնի օքսիդ	1.71713	30.9
Ազոտի օքսիդներ	0.30505	5.75

մեքենայական հաշվարկի բնութագիրը

Մթնոլորտում վնասակար նյութերի ցրվածության հաշվարկները կատարելու համար ճշգրտված և ուղղված տվյալների հիման վրա կազմվել են ՍԹԱ հաշվարկի ելակետային տվյալները: Վնասակար նյութերով մթնոլորտի աղտոտվածության

հաշվարկը կատարվել է «Էրա» մեքենայական ծրագրով: Գետնամերձ խտությունների բաշխման որոշումը կատարվել է 8364 Բ 4920 մ ուղղանկյունում, 492մ քայլով:

Օդերեվութաբանական բնութագրերը, ցրման պայմանները որոշող գործակիցները

Ցրման պայմանները որոշող օդերևութաբանական բնութագրերը և գործակիցները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակում: Սահմանային թույլատրելի առավելագույն միանվագ խտությունները /կոնցենտրացիաները/ վերցված են ՀՀ կառավարության 2006թ. փետրվարի 2-ի N 160-Ն որոշմամբ հաստատված ցանկից:

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 4

Բնութագրերի անվանումը	մեծությունը
Մթնոլորտի ստրատիֆիկացիայից կախված գործակիցը	200
Տեղանքի ռելյեֆի գործակիցը	1.25
Տարվա ամենատաք ամսվա միջին առավելագույն ջերմաստիճանը	28.4
Միջին տարեկան <<քամիների վարդը>> %-ով	
Հյուսիս	19
Հյուսիս-արևելք	40
Արևելք	13
Հարավ-արևելք	2
Հարավ	5
Հարավ-արևմուտք	8
Արևմուտք	6
Հյուսիս-արևմուտք	7
Քամու բազմամյա միջին արագությունը(/մ/վ), որը հնարավոր է 20 տարին մեկ անգամ(5% ապահովվածությամբ)	3.5 մ/վրկ
Քամու բազմամյա միջին առավելագույն արագությունը(/մ/վ), որը հնարավոր է 20 տարին մեկ անգամ(5% ապահովվածությամբ)	24 մ/վրկ

Վնասակար նյութերի ցրման հաշվարկի հակիրճ արդյունքները

Նյութի անվանումը	Առավելագույն գետնամերձ կոնցենտրացիան մգ/մ ³		ՍՊԳ 1000մ	բնական գոտի բնական գոտին հեռու է ավելի քան 1կմ
	առանց ֆոնի			
երկաթի օքսիդ	0.18474774 ՍԹ-Կ 0.0073899 մգ/ մ ³	0.18474774 ՍԹ-Կ 0.0073899 մգ/ մ ³	0.18474774 ՍԹ-Կ 0.0073899 մգ/ մ ³	
Ածխածնի օքսիդ	0.0041691 ՍԹ-Կ 0. 0208455 մգ/ մ ³	0.1641691 ՍԹ-Կ 0.8208457մգ/մ ³	0.1641691 ՍԹ-Կ 0.8208457մգ/մ ³	
Ազոտի օքսիդներ	0.027018 ՍԹ-Կ 0.0054036մգ/ մ ³	0.0304518 ՍԹ-Կ 0.0060904մգ/մ ³	0.0304518 ՍԹ-Կ 0.0060904մգ/մ ³	

մթնոլորտում վնասակար նյութերի արտանետումների ցրման հաշվարկի արդյունքները

Մթնոլորտում վնասակար նյութերի արտանետումների ցրման հաշվարկի արդյունքները ներկա վիճակի և հեռանկարի համար ցույց են տալիս, որ սահմանային թույլատրելի խտության գերազանցում չի դիտվում ոչ մի նյութի համար, այդ իսկ պատճառով վնասակար նյութերի համար սահմանված նորմատիվները առաջարկվում է ընդունել որպես ՍԹԱ :

Վնասակար նյութերի համար սահմանված նորմատիվների առաջարկները ներկայացված են աղյուսակ 6-ում:

ՍԹԱ նորմատիվներ հասնելու միջոցառումների ծրագիր

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 5

NN ը/Կ	Միջոցառման անվանումը և աղտոտման աղբյուրի համարը	Իրականացման ժամկետը	Վնասակար նյութի (նյութեր) արտանետումը մինչև միջոցառումը		Վնասակար նյութի (նյութեր) արտանետումը միջոցառումն իրականացնելուց հետո	
			գ/վրկ	տ/տարի	գ/վրկ	տ/տարի

Ձեռնարկության արտանետումները չեն գերազանցում այդ վնասակար նյութերի համար սահմանված չափանիշները, հեևապես արտանետումների քանակն իջեցնող միջոցառումների պլան չի նախատեսվում՝ այդ պատճառով աղյուսակ 5-ը չի լրացվել:

Անշարժ աղբյուրներից աղտոտող նյութեր մթնոլորտ արտանետելու Ձուլակենտրոն ԲԲԸ-ի չափաքանակներ/ արտանետման թույլտվություններ/

ԱՂՅՈՒՍԱԿ 6

Աղտոտող նյութը	Ընդհանուր արտանետումը		Աղտոտող նյութը	Ընդհանուր արտանետումը	
	գ / վրկ	տ/տարի		գ / վրկ	տ/ տարի
Երկաթի օքսիդ	4.471	141.0			
Ածխածնի օքսիդ	1.71713	30.9			
Ազոտի օքսիդներ /երկ-օքսիդի հաշվարկով/	0.30505	5.75			

կազմակերպչական և տեխնիկական միջոցառումներ անբարենպաստ

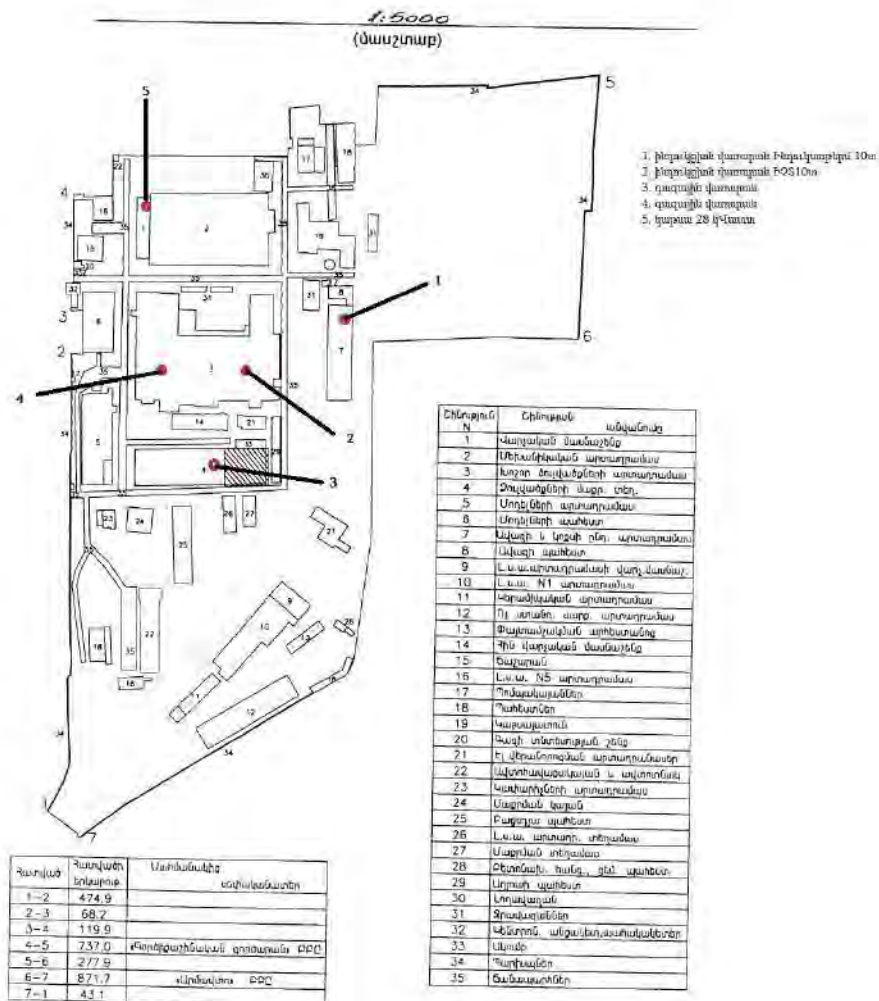
կլիմայական պայմանների ժամանակ

Անբարենպաստ եղանակի դեպքում արտանետումների կարգավորման միջոցառումները կրում են կազմակերպչական-տեխնիկական բնույթ և գործնականորեն ընդգրկում են վնասակար նյութերի արտանետումների բոլոր աղբյուրները:

1. Թույլ չտալ սարքավորման գերբեռնված աշխատանք
2. Խստորեն հետևել տեխնոլոգիայի ընթացակարգին
3. Սահմանափակել վառելիքի մատկարարումը կաթսաներին
4. Չդատարկել և չբեռնավերել հեշտ բռնկվող և այրվող հեղուկներ

5. Վնասակար նյութերի արտանետումների քանակի մեծացման դեպքում հարկ է անմիջապես դանդաղեցնել կամ ժամանակավորապես դադարեցնել տվյալ սարքավորման աշխատանքը:

Արտանետման աղբյուրներ

ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Մետաղի հալեցման պրոցեսում բովախառնուրդի մեջ եղած անախտան նյութերը խարամի տեսքով հավաքվում են հալված մետաղի մակերևույթին և առաջանում է խարամ: Խարամը ենթակա է հեռացման, հակառակ դեպքում կխոչնդոտի որակյալ ձուլվածքի ստացմանը: Հեռացված խարամն իրենից ներկայացնում է պինդ թափոն՝ Էլեկտրապլառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամ՝ 4 դասի (31201810 01004):

Կադապարախառնուրդներից ձուլվածքների մաքրման, եզրահատման ու լցոնային ձուլակտորներից անջատման պրոցեսում կադապարախառնուրդի մի մասը, որը խիստ վառված և փոշիացած լինելու պատճառով հետագա օգտագործման համար պիտանի չէ, առանձնացվում և հեռացվում է արտադրական ցիկլից, որպես մաքրող և ավազաշիթային սարքավորումների ավազի մնացորդներ պինդ թափոն: Համաձայն ՀՀ օրենսդրության ընկերությունը ունի իր մոտ առաջացող թափոնների գոյացման նորմատիվներ և դրանց տեղադրման սահմանաքանակների թույլտվություն:

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ում անձնագրավորված թափոնների բնութագիրը .

Թափոնի անվանումը	Ծածկագիրը ըստ «Թափոնների ցանկի»	Արտադրություն (անվանումը)	Թափոնի վտանգա- վորության դասը
1	2	3	5
Բանեցված սնդիկային լամպեր, լյումինեսցենտային և սնդիկ պարունակող խողովակներ և խոտան	3533010013011	Տարածքների լուսավորություն	1
Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան	9211010013012	Ավտոմեքենաների շահագործում	2
Իրենց սպառողա-կան հատկությունները կորցրած շարժիչային յուղերի մնացորդներ	5410030102033	Շարժիչների շահագործման աշխատանքներ	3
Էլեկտրավառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամ	3120181001004	ձուլման արտադրություն	4
Կադապարային խառնուրդի թափոններ	3140250001994	ձուլման արտադրություն	4
Եռակցման խարամ	3140480001994	Եռակցման աշխատանքներ	4
Բանեցված օդաճնշիչ դողեր	5750020013004	Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած պատրաստի իրեր	4
Տարատեսակ փայտի մշակումից առաջացած եզրակտրտվածք	1719010601004	Փայտամշակում	4

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ում առկա է թափոնների ժամանակավոր կուտակման բաց տիպի մեկ հրապարակ՝ մոտ 1000մ² օգտագործվող մակերեսով: Ժամանակավոր

տեղադրման տարածքը առանձնացված է և համապատասխանում է բնապահպանական հետևյալ նորմերին.

- a. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը հասցված է նվազագույնի
- e. Բացառվում է մարդու առողջության վրա լոկալ ազդեցության ռիսկը
- f. Անհասնաելի է կողմնակի մարդկանց համար
- g. Հրդեհառաջացման ռիսկը գրեթե զրոյացված է
- h. Տարածքի աղտոտումը այլ պինդ թափոններով բացառվում է
- i. Հարմարեցված է ավտոփոխադրամիջոցներով թափոնների տեղափոխման:

Գոյացող թափոնների ցանկը

Թափոնի անվանումը	Ծածկագիրը ըստ «Թափոնների ցանկի»	Արտադրություն (անվանումը)	Թափոնի վտանգավոր հատկությունները	Թափոնի վտանգավորության դասը	Քանակությունը մ ³ /տ/տարի
1	2	3	4	5	6
Բանեցված սնդիկային լամպեր, լյումինեսցենտային և սնդիկ պարունակող խողովակներ և խոտան	3533010013011	Տարածքների լուսավորություն	Պարունակում է ծանր մետաղ Hg	1	0,1 տ/տարի
Ընդամենը Վտանգավորության 1-ին դաս					0,1 տ/տարի
Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան	92110100 13 01 2	Ավտոմեքենաների շահագործում	Պարունակում է ծանր մետաղ Pb և էլեկտրոլիտ	2	0,5 տ/տարի
Ընդամենը Վտանգավորության 2-րդ դաս					0,5 տ/տարի
Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած շարժիչային յուղերի մնացորդներ	5410030102033	Շարժիչների շահագործման աշխատանքներ	Տարբեր ածխաջրածիններ և անօրգանական նստվածքներ	3	1,2 տ/տարի
Ընդամենը Վտանգավորության 3-րդ դաս					1,2 տ/տարի
Էլեկտրավառարանային ֆերոսիլիցիումի	3120181001004	ծովման		4	2028 տ/տարի

խարամ		արտադրություն			
Կադապարային խառնուրդի թափոններ	314025000199 4	ծովյան արտադրություն		4	3060 տ/տարի
Եռակցման խարամ	314048000199 4	եռակցման աշխատանքներ		4	0,8 տ/տարի
Բանեցված օդանշիչ դողեր	5750020013004	Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած պատրաստի իրեր		4	4,5 տ/տարի
Տարատեսակ փայտի մշակումից առաջացած եզրակտրտվածք (օրինակ ^ա եզրակտրտվածք պարունակող փայտե-տաշեղային և/կամ փայտե- թելքավոր սալիկների)	1719010601004	Փայտամշակում		4	0,5 տ/տարի
Ընդամենը Վտանգա- վորության 4-րդ դաս					5093,8 տ/տարի
Ընդամենը Վտանգա- վորության 5-րդ դաս					
Ընդամենը					5095,6 տ/տարի

Ընկերությունը ունի հաստատված Զրոգտագործման և Զրահեռացման անհատական նորմաներ՝ ըստ ՀՀ օրենսդրության պահանջների :

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ի թարմ խմելու ջրի մատակարարումը իրականացվում է պայմանագրային հիմունքներով, Չարենցավան քաղաքի ջրամատակարարման ցանցից, Վեդլիա Զուր ընկերության հետ առկա պայմանագրի հիման վրա:

Զրոգտագործող ընկերության հետ կնքված պայմանագրի համաձայն ոռոգման ջրատարից, վերցրված ջուրն օգտագործվում է կանաչ տարածքների ոռոգման նպատակով: Նախատեսվում է հետագա տարիներին սեփական տեխնիկական ջրի աղբյուր ունենալ:

Զրի հիմնական սպառողներն են.

1. Հիմնական տեխնոլոգիական պրոցեսներ՝
 - 1.1 մետաղի մեխանիկական մշակման հաստոցների հովացման համակարգ,
 - 1.2 էլեկտրո-ինդուկցիոն ձուլարանների հովացման համակարգ,
 - 1.3 ձուլվածքից ստացված դետալների կոփման համակարգ:
2. Օժանդակ ստորաբաժանումները՝
 - 2.1 տրանսպորտային տեղամաս,
 - 2.2 կոմպրեսորների համակարգի շահագործում:
3. Տնտեսակենցաղային նպատակներ՝
 - 3.1 սանիտարահիգիենիկ կարիքներ,
 - 3.2 հատակի լվացում և տարածքի ջրում,
 - 3.3 կանաչ գոտիների ոռոգում:

Ձեռնարկության կոյուղու համակարգը սկիզբ է առնում վարչատնտեսական շինության տարածքից, անցնում է գործարանի տարածքով, որից հետո ուղղվում է դեպի Չարենցավանի քաղաքային կոյուղու համակարգ:

Նպատակը

Համաձայն տեխնոլոգիական վերազինման նախատեսվող գործունեության նպատակն է պողպատե և թուջե ձուլվածքների ստացման արտադրությունը հասցնել նախագծային 50,000.0տ/տարի: Ձուլման համար գործարկվում են 1 հատ Ինդուկտոթերմ I-832 տիպի և 1 հատ ՄԿ-10 տիպի ինդուկցիոն վառարաններ՝ յուրաքանչյուրը 10տ հզորության, որոնց դրվածքային հզորությունը 24 ժամյա աշխատանքային գրաֆիկի դեպքում կարող է կազմել 50.0հազ տոննա տարեկան: Ինդուկցիոն վառարանները աշխատանքի ընթացքում հովացվում են ջրի անընդհատ հոսքի պայմաններում:

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ն նախագծային նշված արտադրողականությանը հասնելու համար ընկերության ներկայումս գործող արտադրական հզորությունները բավարարում են օրական 24 ժամ աշխատակարգով աշխատելու դեպքում՝ պահանջվող համապատասխան քանակի հումքով ապահովելու դեպքում:

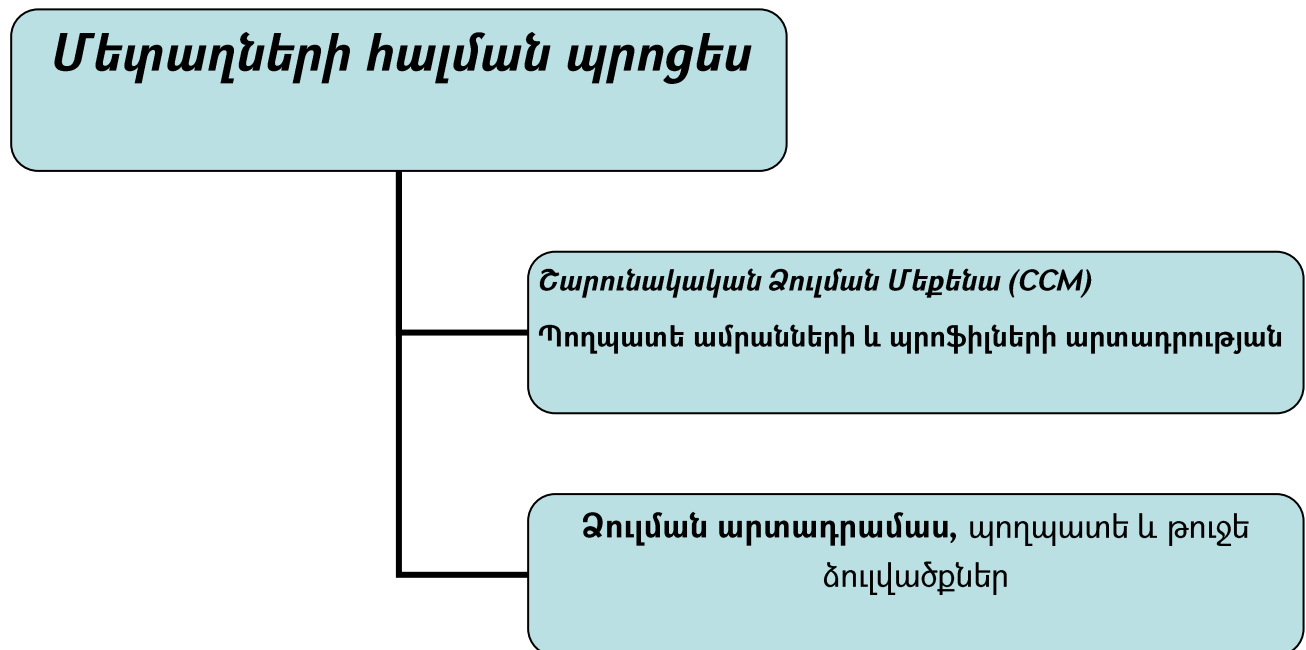
Օգտագործվող հումք

Նախատեսվող գործունեության համար հիմնական հումք են հանդիսանում՝

- 1) Պողպատի ջարդոնը,
- 2) Թուջի ջարդոնը,
- 3) Սեփական արտադրության հետադարձը,
- 4) Ֆերոհամաձուլվածքները (ֆեռոմանգան, ֆեռոքրոմ, ֆեռոսիլիցիում և այլն),
- 5) Կվարցային ավազը,
- 6) Կավը:

7. Տեխնոլոգիական գործընթացները

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ -ն մետալուրգիական գործարան է, որտեղ արտադրվում է՝ պողպատե և թուջե ձուլվածքներ: Արտադրական գործընթացը կարելի է ներկայացնել հետևյալ սխեմայի տեսքով՝

Այս սխեմային զուգահեռ ընկերությունում առկա է նաև Պողպատյա աղացող գնդերի արտադրության, որի տեխնոլոգիական բնութագիրը ներկայացված է էջ 50-ում:

Մեքանիզմների հալեցման պրոցեսը ինդուկցիոն հնոցում

Ձեռք բերված մետաղի ջարդոնները /ԱՏԳԱԱ ծածկագիր՝ 72042900000/ տեղափոխվում և թափվում են ինդուկցիոն հնոցի մեջ: Մոտավորապես մեկ ժամ հետո հնոցում գոյանում է ձուլված նյութ, որի ջերմաստիճանը և քիմիական բնութագրերը վերլուծման են ենթարկվում լաբորատոր ուսումնասիրության արդյունքում: Յթ շինարարական միջազգային նորմերով ձուլակտորներ արտադրելու նպատակով՝ ըստ լաբորատոր արդյունքների վերլուծության, ձուլված նյութին ավելացվում է մանգան, սիլիցիում և այլ հավելանյութեր: Այս փուլում՝ 1670-1700°C աստիճանի ջերմության հասած, ձուլված նյութը լցվում է փաթիլի մեջ, որը նախօրոք հասցվել է 1000°C աստիճանի ջերմության:

Ինդուկցիոն վառարաններ;

Կազմակերպությունում կա երկու հատ 10 տոննայանոց էլ. ինդուկցոն տիպի վառարան:

Ինդուկցիոն վառարան №1- «Ինդուկտոտերմ» Հնդկաստանի արտադրության, № I-832, գտնվում է ձուլման թիվ 5 արտադրամասում:

Արտադրամասում կա հեռախոս, ծայնային կապ:

- Վառարանը հանդիսանում է էլեկտրական սարքավորում:
- Վառարանը գտնվում է ձուլման № 5 արտադրամասում և ապահովված է տեխնոլոգիական գործընթացը:
- № I-832 10 տն էլ.ինդուկցոն վառարանը նախատեսված է սև մետաղի ջարդոն հալման համար և աշխատում է էլ.ինդուկցիոն սկզբունքով:
- Վառարանը շահագործվում է անվտանգության կանոնների խստագույն պահպանման կանոնակարգով: Սարքը գրացված է ԱՎՕ-ների ռեեստրում: Այն ունի շահագործման փաստաթղթեր՝ տեխնիկական անձնագրեր

Արտադրական վտանգավոր օբյեկտի տեխնաժին վթարների կամ արտադրական պատահարների ռիսկի վերլուծություն

- № I-832 10 տն էլ.ինդուկցոն վառարանը բավարարում է կանոնակարգի պահանջներին:
Նրա ընդհանուր ծավալը կազմում է 10 տ:
Աշխատանքային լարումը՝ 570 վ,
հաճախականությունը՝ 50 հց:
- Էլ.ինդուկցոն վառարանը բավարարում է՝
էլեկտրոանվտանգության պահանջներին:
 - Վթարային իրադրություն կարող է լինել, եթե ջրի պոմպը չաշխատի:
- Մարդկային գործոնը կամ երեսպատման ճաքերը, որոնք կարող են առաջանալ օբյեկտի ֆիզիկական և բարոյական մաշվածության արդյունքում, նրանում թաքնված դեֆեկտների ի հայտ գալու պատճառով և ոչ ճիշտ շահագործումից:
- Անվտանգ սպասարկման և աշխատանքային ռեժիմի պայմանների ապահովման դեպքում այս կարգի անսարքությունները կարելի է կանխել:

- Էլ.ինդուկցոն վառարանը տեղադրված է առանձին տեղամասում, հարակից տարածքում մարդկային կուտակումներ չկան, որը փոքրացնում է ռիսկի գնահատականը
- Էլ.ինդուկցոն վառարանը, վթարների չենթարկելու նպատակով, պահվում է խիստ հսկողություն տակ: Առանց հսկողության չթողնել ջրահովացման համակարգը
- Արգելվում է աշխատանքի ընթացքում մոտենալ ինդուկցիոն գալարներին, տրանսֆորմատորին, ինչպես նաև կոնդենսատորային համակարգին
- Էլ.ինդուկցոն վառարանի վերանորոգումը արգելվում է երբ այն գտնվում է լարման տակ
- Չշահագործել վառարանը երբ չեն աշխատում՝ ղեկավարման վահանակը, ջրահովացման համակարգը, հիդրավլիկ համակարգը, կոնդենսատորային համակարգը,
- Արգելվում է շահագործումը առանց հողակցման (տրանսֆորմատոր, կոնդենսատորային համակարգ, պոմպեր և վառարանի զամբյուղ-շրջանակ)
- Արգելվում է եթե վառարանը սպասարկող անձը չունի անվտանգ շահագործման պատասխանատուի վկայական:

Կազմակերպությունը ունի պահակային ծառայություն և ձայնային ազդանշանում

- 10 տն էլ.ինդուկցոն վառարանի անվտանգ շահագործման պատասխանատու է Բ. Աղաբեկյանը
- Տեղամասում աշխատում է օդափոխության համակարգ, որը մաքրում է տեղամասը առաջացած ծխից և ջերմությունից
- Վառարանը կարող է աշխատել $+ 4^{\circ}\text{C} \div + 25^{\circ}\text{C}$
- Պատասխանատու անձը ամիսը մեկ անգամ ստուգում է՝ տրանսֆորմատորը, ռեակտորը, էլ.անջատիչները, պոմպերը, ինդուկտորը՝ մինչև 0,2 ՄՊԱ ճնշմամբ
- Վերանորոգումը կատարվում է մասնագիտացված վերանորոգող խմբի կողմից
- Կազմակերպության ղեկավարության կողմից եռամսյակը մեկ կազմակերպվում է դասընթացներ սպասարկող անձնակազմի հետ

Ինդուկցիոն վառան №2 - էլեկտրավառարան ինդուկցիոն տիգելային ИЧТ-10-2,5-С3

Խորհրդային արտադրության ИЧТ-10 էլ.ինդուկցոն տիպի վառարանը, որը հանդես է գալիս, որպես սև մետաղի ջարդոնի հալման վառարան գտնվում է «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ում, որը գտնվում է էլ.հալման տեղամասում:

Տեղամասում կա հեռախոս, ձայնային կապ:

- Վառարանը հանդիսանում է էլ.սարք:
- ИЧТ-10 էլ.ինդուկցոն վառարանը նախատեսված է թուջե և պողպատե ջարդոն հալելու համար: Այն աշխատում է էլ.ինդուկցիոն սկզբունքով:
- ИЧТ-10 էլ.ինդուկցոն վառարանը շահագործվում է անվտանգության կանոնների խստագույն պահպանման կանոնակարգով:
- Այն ունի շահագործման փաստաթղթեր՝ տեխնիկական անձնագրեր

Արտադրական վտանգավոր օբյեկտի տեխնաձին վթարների կամ արտադրական պատահարների ռիսկի վերլուծություն

- ИЧТ-10 էլ.ինդուկցոն վառարանը բավարարում է կանոնակարգի պահանջներին:
Նրա ընդհանուր ծավալը կազմում է 10 տ:
Աշխատանքային լարումը՝ $389 \div 1957$ վ,
հաճախականությունը՝ 50 հց:
- էլ.ինդուկցոն վառարանը բավարարում է՝ էլեկտրոտանվտանգության պահանջներին: Վթարային իրադրություն կարող է լինել, եթե ջրի պոմպը չաշխատի:
- Մարդկային գործոնը կամ երեսպատման ճաքերը, որոնք կարող են առաջանալ օբյեկտի ֆիզիկական և բարոյական մաշվածության արդյունքում, նրանում թաքնված դեֆեկտների ի հայտ գալու պատճառով և ոչ ճիշտ շահագործումից:
- Անվտանգ սպասարկման և աշխատանքային ռեժիմի պայմանների ապահովման դեպքում այս կարգի անսարքությունները կարելի է կանխել:
 - էլ.ինդուկցոն վառարանը տեղադրված է առանձին տեղամասում, հարակից տարածքում մարդկային կուտակումներ չկան, որը փոքրացնում է ռիսկի գնահատականը
 - էլ.ինդուկցոն վառարանը, վթարների չենթարկելու նպատակով, պահվում է

խիստ հսկողություն տակ: Առանց հսկողության չթողնել ջրահովացման համակարգը

- Արգելվում է աշխատանքի ընթացքում մոտենալ ինդուկցիոն գալարներին, տրանսֆորմատորին, ինչպես նաև կոնդենսատորային համակարգին
- Էլ.ինդուկցոն վառարանի վերանորոգումը արգելվում է երբ այն գտնվում է լարման տակ
- Չշահագործել վառարանը երբ չեն աշխատում՝ ղեկավարման վահանակը, ջրահովացման համակարգը, հիդրավլիկ համակարգը, կոնդենսատորային համակարգը,
- Արգելվում է շահագործումը առանց հողակցման (տրանսֆորմատոր, կոնդենսատորային համակարգ, պոմպեր և վառարանի զամբյուղ-շրջանակ)
- Արգելվում է եթե վառարանը սպասարկող անձը չունի անվտանգ շահագործման պատասխանատուի վկայական:

Կազմակերպությունը ունի պահակային ծառայություն և ձայնային ազդանշանում

- ИЧТ-10 էլ.ինդուկցոն վառարանի անվտանգ շահագործման պատասխանատու է Բ. Աղաբեկյանը
- Տեղամասում աշխատում է օդափոխության համակարգ
- Վառարանը կարող է աշխատել $+ 4^{\circ}\text{C} \div + 25^{\circ}\text{C}$
- Պատասխանատու անձը ամիսը մեկ անգամ ստուգում է՝ տրանսֆորմատորը, ռեակտորը, էլ.անջատիչները, պոմպերը, ինդուկտորը՝ մինչև 0,2 ՄՊԱ ճնշմամբ
- Վերանորոգումը կատարվում է մասնագիտացված վերանորոգող խմբի կողմից
- Կազմակերպության ղեկավարության կողմից եռամսյակը մեկ կազմակերպվում է դասընթացներ սպասարկող անձնակազմի հետ

Շարունակական Ձուլման Մեքենա (CCM)

Ձուլման նյութը անմիջապես տեղափոխվում է թանդիշի մեջ և մեկնարկում է 150*150մմ չափսերով ձուլակտորների (կիսապատրաստակ) շարունակական արտադրման պրոցեսը: Ձուլված նյութը անցնում է պղնձե կաղապարի միջով, որը

սառեցման է ենթարկվում շրջանառու ջրի օգնությամբ: Ստացված ձուլվածքը ձգվում է լիսեռների վրա և կտրատվում է 6000մմ չափսերով: Պողպատե գլանվածքը սառեցնելու նպատակով տեղափոխվում է սառեցման համակարգ և այս փուլի ավարտից հետո ավարտվում է նաև արտադրական պրոցեսը: Արդյունքում ստացվում է քառակուսի լայնական հատույթով 150մմ-ից ոչ ավելի հաստությամբ, 0.14-ից 0.22% ածխածնի պարունակությամբ, ոչ կոռոզիակայուն GRADE-3SP 150*150*6000 /ԱՏԳԱԱ ծածկագիր՝ 7207201500/ պողպատյա գլանվածք /բալվանկա/: Այս կիսապատրաստուկի ստացման նյութահումքային բալանսը ներկայացված է աղյուսակում;

Անընդհատ ձուլման եղանակով ստացվող 1 տոննա պողպատյա քառակուսի կիսապատրաստուկի համար ծախսվող հումք, նյութերի և ապրանքների նորմաներ				
1	Ձուլվածք ստանալու համար օգտագործվող ուղղակի հումք նյութեր	Նորմա	Չափ. միավոր	Մեկնաբանություններ
1	Պիտանի մետաղ (պողպատ)	1.0	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
2	Ֆերոսիլիկոմանգան	0.0100	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
3	Ֆերոսիլիցիում	0.0050	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4	Ածխածին (գրաֆիտ)	0.0000	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
5	Երկաթի օքսիդ (Երկաթի խտահանք չազլմերացված, մին 70%) Թափոն սև մետաղի արտադրության մեջ օգտագործելու	0.0031	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
2	Ձուլվածք ստանալու համար օգտագործվող երեսպատման նյութեր	Նորմա	Չափ. միավոր	Մեկնաբանություններ
1	Հրակայուն կանաչ շաղախ	0.00025	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
2	Հրակայուն զանգված միջանկյալ շերտփի երեսպատման, 95% ալյումինի պարունակությամբ	0.005000	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
3	Հրակայուն զանգված միջանկյալ շերտփի երեսպատման, 85% ալյումինի պարունակությամբ	0.0000003	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4	Հրակայուն զանգված միջանկյալ շերտփի երեսպատման, 65% ալյումինի պարունակությամբ	0.00033	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
5	Լցնող զանգված՝ միջանկյալ շերտփի ծայրափողակները մամլելու համար	0.00016	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
6	Խտացնող զանգված միջանկյալ շերտփի համար	0.00000	տոննա	Գտնվում է փորձարկման մեջ

7	Հրակայուն փոշի՝ միջանկյալ շերտեր երեսպատելու համար	0.00651	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
8	Ջերմամեկուսիչ փոշի պողպատի լցման և միջանկյալ շերտերի համար	0.00007	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
9	Հրակայուն թթվային լցնող զանգված	0.02743	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
10	Չեզոք (միջանկյալ) հրակայուն լցնող զանգված	0.00000	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
11	Նատրիումի սիլիկատ (հեղուկ ապակի)	0.00043	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
12	Ավազ ծայրափողակների բացերը լցնելու համար	0.00025	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
13	Ձուլարանային փոշի	0.00063	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
3	Ձուլվածք ստանալու համար օգտագործվող օժանդակ հումք նյութեր, ապրանքներ, սարքեր	Նորմա	Չափ. միավոր	Մեկնաբանություններ
1	Քսայուղ	0.0001	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
2	Յուղ հիդրավլիկ HLP-46	0.0658	լիտր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
3	Յուղ ինդուստրիալ Ի-50 (40)	0.0400	լիտր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4	Յուղ հիդրավլիկ HLP-68	0.0667	լիտր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
5	Թթվածին 40լ բալոններով	0.9359	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
6	Արգոն 11կգ. բալոններով	0.0001	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
7	Ամրալար	0.0029	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
8	Ներկ	0.0001	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
9	Լուծիչ	0.0200	լիտր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
10	Հանքահատ մուրճի հատիչ (պիկ)	0.0074	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
11	Հանքահատ մուրճի զսպանակ	0.0022	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
12	Սև մետաղի թիթեղ վառարանի փոքր շաբլոնի համար 6x1500x6000մմ վառարանի համար	0.0094	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
13	Սև մետաղի թիթեղ մեծ շաբլոնի համար 8x1500x6000մմ լցման շերտի համար	0.00094	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
14	Դիզելային վառելիք	0.0028	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
15	Եռակցման էլեկտրոդ Φ4	0.000045	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
16	Բանվորական ձեռնոց	0.8000	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
17	Կտրող սկավառակ Φ230	0.0181	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
18	Հիդրավլիկ գլան	0.00011	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%

19	Միջանկյալ շերտիի ծայրափողակի աղյուս	0.07143	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
20	Միկանիտի գլանափաթեթ (փայլար)	0.06944	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
21	Սոսինձ միկանիտի համար (փայլար)	0.00002	տոննա	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
22	Շերտիի հրակայուն բնիկային բլոկ 1QC-ի համար	0.00125	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
23	Հրակայուն կերամիկական թրծած սալ շերտիի սահող մեխանիզմի	0.06250	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
24	Հրակայուն կերամիկական սնամեջ բնիկ արտաքին ծորանի	0.03125	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
25	Հրակայուն կերամիկական սնամեջ բնիկ ներքին ծորանի	0.01250	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
26	Հրակայուն կերամիկական գլխադիրներ Ø14մմ Ø15մմ միջանկյալ շերտիի	0.06250	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
27	Ջերմազույգի գլխիկ հալված մետաղի ջերմաստիճանը չափելու	0.50000	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
28	Զոնդ հալված մետաղից նմուշ վերցնելու	0.37500	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
29	Պողպատյա անկար խողովակ Φ6մմ	0.25000	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
30	Պողպատյա անկար խողովակ Φ8մմ	0.25000	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
31	Պողպատյա անկար խողովակ Φ10մմ	0.25000	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
32	Պողպատյա անկար խողովակ Φ20մմ	0.25000	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
33	Գազակտրիչ թթվածնային 1500մմ	0.00027	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
34	Ծայրակալներ գազակտրիչի	0.00133	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
35	Պղնձյա կաղապար բյուրեղարարի (150x150մմ)	0.00050	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
36	Պղնձյա կաղապար բյուրեղարարի (130x130մմ)	0.00050	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
37	Հեղյուս՝ շարունակական ձուլակտորի գլխին միացնելու համար	0.12500	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
38	Ապակեպլաստե մեկուսիչ մալուխների համար	0.00133	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
39	Ապակեպլաստե ժապավեն	0.06667	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
40	1 QC մեխանիզմ	0.00133	կոմպլեկտ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
41	1 QC մեխանիզմի հեղյուս-մանեկ-տափօղակ	0.00133	կոմպլեկտ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
42	1 QC մեխանիզմի կոնաձև տափօղակ	0.00022	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4	1 QC մեխանիզմի ծայրափողակի բռնիչ	0.00022	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը

3				+/-20%
4 4	1 QC մեխանիզմի հիդրավլիկ բլոկ (հիդրավլիկ համակարգ)	0.00133	կոմպլեկտ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4 5	Հակամագնիսական չժանգոտվող պողպատից ալեհավաք	0.00007	մետր	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4 6	Լցնող զանգվածի գործիք պատերի համար	0.00011	կոմպլեկտ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4 7	Լցնող զանգվածի գործիք հատակի համար	0.00011	կոմպլեկտ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4 8	Լցնող զանգվածի գործիքի ավտոմատ կռունկ	0.00011	կոմպլեկտ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
4 9	Լցնող զանգվածի գործիքի պիեստային ցիլինդր	0.00011	կոմպլեկտ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
5 0	Կոշիկ աշխատանքային	0.00022	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
51	Շապիկ	0.00022	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%
5 2	Արտահագուստ բանվորական բամբակից	0.00022	հատ	Նորմայի ճշգրտությունը +/-20%

Պողպատե ամրանների և պրոֆիլների արտադրության տեխնոլոգիա տաք գլոցման մեթոդ

Համաշխարհային արտադրողները վաճառում են պողպատե շարունակական ձուլված քառակուսի

կիսապատրաստաուկներ, սակայն դրանք ուղղակիորեն չեն կարող օգտագործվել մեքենաների, մեխանիզմների, արտադրանքի կամ մետաղական կոնստրուկցիաների արտադրության համար: Պահանջվում

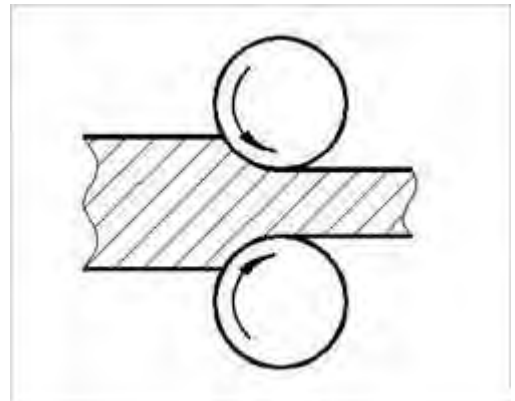

է կիսապատրաստաուկներ հետագա վերամշակում գլոցման գործարաններում: Այստեղ գլանվածքը ստանում է իր վերջնական ձևը և անհրաժեշտ ֆիզիկական, մեխանիկական և երկրաչափական բնութագրերը:

Պողպատե բոլոր կիսապատրաստաուկները սկզբում մշակվում են տաք գլանվածքով: Սա նշանակում է, որ պլաստիկ դեֆորմացիան իրականացվում է հատուկ գլանման հաստոցների վրա, այսինքն, դրանք անցնում են գլանման պտտվող հարթ կամ

պրոֆիլավորված գլանափաթեթների միջև, ինչի պատճառով նախնական մշակման ձևը փոխվում է:

Տաք գլոցման մեթոդը արտադրում է ամրակներ, որի տրամագիծը տատանվում է 8-ից 32 մմ: Այս դեպքում նյութի ջերմաստիճանը պետք է լինի ավելի բարձր, քան պողպատի վերաբյուրեղացման ջերմաստիճանը: Կոպիտ ասած, այն պետք է այնքան փափուկ լինի, որ գլոցման գլաններով դեֆորմացվի, ինչպես խմորը գրտնակով անցկացնելիս: Մետաղի ջերմաստիճանը գլոցման սկզբում գերազանցում է 1100°C , իսկ վերջում՝ առնվազն 900°C : Այդ իսկ պատճառով նման գլանվածքային պողպատը կոչվում է տաք գլանվածք:

Տաք գլոցման գործընթացը ենթադրում է տաքացվող պողպատե կիսապատրաստուկը անցկացնել գլանային բացվածքի մեջ:

Գլոցման գործարանը որպես սկզբնական նյութ օգտագործում է 130×130 -ից մինչև 150×150 մմ լայնական կտրվածքով և մինչև 12 մ երկարությամբ քառակուսի, շարունակաբար ծովված կիսապատրաստուկ: Կիսապատրաստուկի տաքացնելու համար տեղադրվում են ջեռուցման վառարաններ, որոնք տաքացած մինչև գլանման ջերմաստիճանը մեկ առ մեկ մղվում են գլանասեղանի վրա և տեղափոխվում գլանման գործարան: Կիսապատրաստուկը տաքանում է գլանման գծում գտնվող վառարանում մինչև 1250°C , այնուհետև մղվում է գլանման սեղանին: Գլանման գործարանը բաղկացած է աշխատանքային ստենդներից I նախնական, II միջանկյալ և III վերջնական խմբերից: Բոլոր խմբերը բաղկացած են տարբեր թվով ստենդներից՝ հորիզոնական կամ ուղղահայաց գլոցման գլաններով:

են,

Պատրաստի արտադրանքը կտրում են թռչող մկրատով 3–15 մ/վ արագությամբ: Սառչելուց հետո գլանվածքը ուղղվում մկրատով կամ սղոցով և

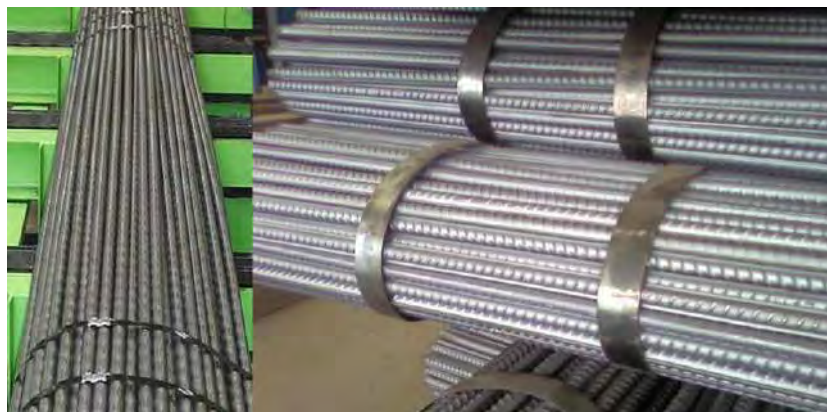
ուղարկում է փաթեթավորման:

Տաք գլցման հիմնական տեխնոլոգիական փուլերն են.

- հումքի պատրաստում և մաքրում;
- պողպատե կիսապատրաստուկի ջեռուցման ռեժիմի ընտրություն՝ կախված քիմիական կազմից և հաստությունից;
- դեֆորմացիոն երևույթների հաշվարկ (calibration);
- սառեցման ռազմավարություն;
- որակի հսկողություն;
- փաթեթավորում և պահեստավորում.

Տաք գլցման համար մետաղը տաքացնելիս հիմնական պահանջն այն է, որ ձուլակտորները համաչափ տաքացվեն երկարությամբ և հատույթով կարճ ժամանակում և էներգիայի պաշարների և հումքի նվազագույն կորուստներով, որոնց մակերեսը ծածկված է օքսիդային շերտով: Կիսապատրաստուկի տաքացումը ձևավորման սկզբում և վերջում կախված է պողպատի հալման ջերմաստիճանից և կոնկրետ տեսակի մետաղի վերաբյուրեղացումից:

Ածխածնային պողպատի տեսակների մեծ մասը տաքացվում է մինչև 1150-1200 °C մինչև գլցումը, գործընթացը պետք է ավարտվի 950-900 °C-ից ոչ ցածր ջերմաստիճանում: Այնուհետև կարևոր է ապահովել ճիշտ սառեցման ռեժիմը: Եթե այն արագ է և անհավասար, դա կհանգեցնի մետաղի ճաքերի:

Վերջնական փուլում պատրաստի արտադրանքը ենթարկվում է արտաքին զննման

և ստուգվում

համապատասխանությունը ստանդարտներին կամ տեխնիկական բնութագրերին: Ստուգվում է արտադրանքի ֆիզիկական և մեխանիկական հատկությունները,

կառուցվածքային և մակերեսային որակի չափանիշները: Ապրանքը, որն անցնում է գլոցման ամբողջական ցիկլով, պետք է մակնշվի:

Ձուլման արտադրամասի տեխնոլոգիական պրոցեսի համառոտ նկարագրությունը

Մետաղի ջարդոնի հալման արդյուքնում հալված մետաղից վերցվում է նմուշ լաբորատոր հետազոտության՝ (քիմիական և սպեկտրալ համակարգչային սարքով) բաղադրության ստուգման համար, ըստ հրահանգի ավելացվում է պահանջվող ֆեռոհամաձուլվածքները ու նյութերը, կրկին ստուգվում և լցման շերտփով (ներպատված հրակայուն աղյուսով և տեխնիկական կվալցիտով) կամրջակային ամբարձիչով տեղափոխվում է կաղապարման տեղամաս, որտեղ և տեղի է ունենում հեղուկ մետաղի լցոնումը հավաքված կաղապարարկղերի մեջձևավորվելովապագաձուլվածքը:

Ձուլվածքների ձևավորման կաղապարման պրոցեսը սկսվում է հողապատրաստման տեղամասից, որտեղ վազկանի մեջ պատրաստնում է կաղապարախառնուրդը՝ հիմնական հումք օգտագործվում է կվարցային ավազը, որպես կապակցող՝ ջրում լուծված բենտոկավը: Պատրաստի կաղապարախառնուրդը ժապավենային փոխադրիչներով տեղափոխվում է պարզարան (կաղապարախառնուրդի համասեռացման տարողություն): Վերջինիս մեջից մեկ ուրիշ ժապավենային փոխադրիչներով տեղափոխվում է կաղապարման հաստոցի վերևը տեղադրված սնուցիչով բունկեր: Կաղապարող բանվորը պատրաստի խառնուրդը դարձուկային սնուցիչով լցոնում է (նախօրոք պատրաստված և մոնտաժված ենթամոդելային սալն համապատասխան ձուլվածքի մոդելային հանդերձանքի վրա) կաղապարման հաստոցի վրա տեղադրված կաղապարարկղի մեջ և սեղմված օդով աշխատող կաղապարման հաստոցի ցնցման հաշվին ձևավորվում է ապագա ձուլվածքի կիսաձևեր: Երկու կիսաձևերը չորացվում է գազային անցումային վառարանում մոտ 30-40րոպ., հովանում, այնուհետև հավաքվում են իրար վրա՝ գամվում, տեղադրվում են լցոնման համակարգի կանգնակի վռանը և բաժակը (պատրաստված կաղապարախառնուրդով և նախօրոք չորացված):

Հավված մետաղը մինչև 1650°C ջերմաստիճան տաքացված լցման շերտփով (ներպատված հրակայուն աղյուսով և տեխնիկական կվացիտով) ամբարձիչի օգնությամբ տեղափոխվում է հավաքված կաղապարաձևերի մոտ և լցնվում: 8-12ժամ հետո լցնված կաղապարաձևերը տեղափոխվում են տեղահանման տեղատեղամաս, թափահարման ցացի օգնությամբ առանձնացվում են չորացված կաղապարախառնուրդից ձուլման համակարգից (литниковая система) և այրված ավազից (որպես թափոն, ընդհանուր զանգվածի մոտ 10 տոկ.) ձուլվածքները տեղափոխվում են քշտարման տեղամաս մաքրման՝ քանդող պնեմոմուրճով, գազահատիչով, կոտորականետ ապարատով, շրջասրոցով և այլն: Ձուլվածքների երկրաչափական չափսերը ստուգելուց և զննելուց հետո տեղափոխվում են ջերմամշակման արտադրամաս՝ ենթարկվում ջերմային մշակման համաձայն պահանջվող տեխ.պայմանների, իսկ ձուլման համակարգի ձուլուկները և չորացած կվարցային ավազը վերադարձվում համապատասխանաբար հողապատրաստման և հալման տեղամասեր, որպես երկրողական հումք հետագա օգտագործման համար :

Պողպատյա աղացող գնդերի արտադրության տեխնոլոգիական պրոցեսի համառոտ նկարագրություն

Աշխատանքը սկսվում է գլանվածքների (Ф80, Ф100 կամ Ф120 տրամագծով) դասավորությամբ թեք հարթակից: Նախօրոք հղկվում, մաքրվում են գլանվածքի վրա եղած ավելցուկ եզրերը: Գլանվածքը մատուցվում է դեպի բարձր հաճախականությամբ հոսանքով (ԲՀՀ) վառարանների հոսքագիծ: Հոսքագծի վրա կա բարձր հաճախականությամբ հոսանքով (ԲՀՀ) քսան հատ վառարան, որոնք աշխատում են անկախ իրարից և կախված է թե, որ տրամագծի գլանվածք է մատուցվում (Ф80-ի դեպքում 16 հատ, Ф100 կամ Ф120 դեպքում 20 հատ): Ինդուկտորների (գալարների) հովացումը իրականացվում է փակ համակարգով ջերմադիմացկուն (антифриз) հեղուկով: Գլանվածքի տաքացման, շիկացման (շիկանում է մինչև 1000-1050°C) ժամանակահատվածում վերջինիս վրայից պոկվում է հրաթեփ (окалина), որը հավաքվում և հետագայում օգտագործվում ձուլման արտադրությունում որպես օքսիդա-վերականգնման ռեակցիայի հումք (հավված մետաղի բաղադրության մեջ

ածխածնի քանակի կարգավորման համար): Շիկացած գլանվածքը շղթայավոր հարահոսի (конвеер) օգնությամբ մատուցվում է Գլխավոր հոլովակային հաստոցին (стан), որտեղ և ձևավորվում է ապագա գլոցված գունդը: Գլոցված և ձևավորված գունդը թրթուրավոր թեք հարահոսի օգնությամբ տեղափոխվում է դեպի զույգ պտուտակային հարահոսներ, որոնք գնդերը տեղափոխում են ջրահովարան: Շիկացած գնդերը 800-830°C ջերմությամբ ընկղմվում են շղթայավոր հարահոսով ջրահովարան ($L=10\text{մ}$, $B=1.5\text{մ}$ լայնքով), որտեղ ջրի ջերմաստիճանը տատանվում է $t=25-30^{\circ}\text{C}$ (պահպանվում է կենտրոնախույս ջրապոմպերի օգնությամբ), և հսկվում էլեկտրոնային ջերմաչափով, տեղի է ունենում կոփում (ջերմամշակում): Տաքացած ($t=50-60^{\circ}\text{C}$) ջուրը կենտրոնախույս ջրապոմպերի օգնությամբ մղվում է ջրահովարան, սառեցվում և վերադարձվում հետագա օգտագործման (փակ համակարգ): Կոփված գնդերը շղթայավոր հարահոսի օգնությամբ դուրս են բերվում ջրահովարանից մոտ 150-230°C ջերմությամբ և գլորվում դեպի $V=25\text{մ}^3$ ծավալով հորերը, որտեղ տեղի է ունենում ինքնարձակում (самосотпуск) տևողությունը՝ 16-20ժամ (կապված գնդի չափսից):

8. Նախատեսվող գործունեության տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը

Չարենցավան համայնք՝ մակերեսը 245,3կմ², բնակչությունը՝ 39318 մարդ:

Չարենցավան համայնքում ընդգրկված են հետևյալ բնակավայրերը՝

- o Չարենցավան ք.,
- o Ալափարս գ.,
- o Արզական գ.,
- o Բջնի գ.,
- o Կարենիս գ.,
- o Ֆանտան գ.:

Չարենցավան համայնքը մարզկենտրոնից գտնվում է 20.0կմ, մայրաքաղաքից 38.0կմ հեռավորության վրա:

ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2017 թվականի հունիսի 9-ի ընդունված Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին

Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին>> ՀՀ օրենքի համաձայն՝ Չարենցավան, Ալափարս, Արզական, Բջնի, Կարենիս, Ֆանտան համայնքների միավորման արդյունքում ձևավորվել է Չարենցավան համայնքը: Չարենցավան համայնքը բազմաբնակավայր համայնք է: Համայնքի կենտրոնն է հանդիսանում Չարենցավան համայնքը:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Չարենցավան քաղաքային համայնքը զբաղեցնում է 557.0հա մակերես: Պատմական անվանումներ՝ Լուսավան /1947-1967թթ./, հիմնադրման ժամանակաշրջանը - 1947թ.:

Համայնքներին սահմանակից են Ալափարս, Կարենիս, Ֆանտան բնակավայրերը: Օգտակար հանածոներ չկան: Կրթական, մարզական և մշակութային հաստատություններ են

- 5 հիմնական դպրոց,
- 1 ավագ դպրոց,
- պետական քոլեջ,
- Գառզուի անվան արվեստի դպրոց,
- Ա.Խաչատուրյանի անվան երաժշտական դպրոց,
- քաղաքային գրադարան,
- Ա.Մանուկյանի անվան մարզադպրոց:

Արտադրական ձեռնարկություններն են –

1. <<Արմավտո>> ԲԲԸ,
2. <<Հաստոցաշինական գործարան>> ՓԲԸ,
3. <<Բջնի>> հանքային ջրերի գործարան ԲԲԸ,
4. <<Գործիքաշինական գործարան>> ԲԲԸ,
5. <<Ասկե Գրուպ>> ԲԲԸ,
6. <<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ,

7. <<Հոլանի>> ԲԲԸ /կարի ֆաբրիկա/
Բնակչությունը հիմնականում զբաղվում է առևտրով: Հոգևոր կառույցներից է Սուրբ Փրկիչ եկեղեցին /2000թ. օգոստոս/, իսկ պատմամշակութային հուշարձաններից՝ Գանգրահեր տղայի արձանը:

Չարենցավան համայնքի Ալափարս գյուղ

Բնակչություն՝ 2407 մարդ:

Ընդհանուր տեղեկություններ

Ալափարս-Այլաբերք բնակատեղիում մարդը դեռևս ապրել է Ք.Ա.2-րդ հազարամյակում: Բնակչությունը մոտ 2500 մարդ, տարածքը՝ 32.94կմ²: Ալափարսն ունի 1 տիպային դպրոց, 1 մանկապարտեզ, 1 մշակույթի տուն: Մայրաքաղաք Երևանից գտնվում է 30.0կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոն Հրազդանից 20.0կմ հեռավորության վրա, Չարենցավան քաղաքից 5,5կմ հեռավորության վրա: Ալափարսը հարակից է արևելքից՝ քաղաք Չարենցավանին, հյուսիս-արևմուտքից՝ Արզական, Բջնի, հյուսիսից Սոլակ, հյուսիս-արևելքից Ֆանտան, հարավից Կարենիս, հարավ-արևմուտքից Քարաշամբ և Թեղենիք գյուղերին:

Ալափարսում մարդն ապրել է դեռևս երրորդ հազարամյակում, որի վառ ապացույցն է «Սանգյառ» ամրոց-բնակատեղին: Ալափարսը հիմնադրվել է 470 թվականին: 17-րդ դարում գյուղն ամայացել է, ապա վերաբնակեցվել 1830թ. Խոյից, Մակուից, Վանից, Ալաշկերտից ներգաղթած հայերով: Առաջինը ժամանել է Խոյեցիների քարավանը 60 տուն 200 շնչով և բնակություն հաստատել գյուղի ներքին թաղամասում, իսկ երկրորդը Մակուի Շահբուլաղ գյուղի քարավանը 40 տուն՝ 150 շունչ և հաստատվել վերին աղբյուրամերձ թաղամասում:

20-րդ դարում Ալափարսի դերը մեծ է եղել Հայաստանի կյանքում: 1950-ական թվականներին շահագործման է հանձնվել Ալափարսի պոմպակայանը, որը ավելի քան կես դար ղեկավարել է Ավետիք Ավետյանը: Ալափարս աղբյուրի քաղցրահամ ջուրը հայտնի է Հայաստանում և արտերկրում «Նոյ» աղբյուրի ջուր անունով:

Ալափարսը հայտնի է միջնադարյան հուշարձաններով, որոնք ունեն երկարամյա պատմություն: Այստեղ են գտնվում Սուրբ Վարդան եկեղեցին կառուցված 5-րդ դարում Գրիգոր իշխանի կողմից, Սուրբ Ծիրանավոր և Սուրբ Մարիամ Աստվածածին եկեղեցիները, Թուփս մանուկ մատուռը: Ալափարսը դպրոց է ունեցել նաև 200 տարի

առաջ, այդ դպրոցն են հաճախել շրջանի մոտակա գյուղերի դպրոցահասակ երեխաները:

Ալափարսի դպրոցը հիմնադրվել է 1870-ին: Սկզբում ունեցել է 25 աշակերտ, մեկ ուսուցիչ՝ Քերոբ Ավետիսյան: 1890-ական թվականների սկզբին փակվել է ցարական իշխանության կողմից և վերաբացվել 1907-ին՝ 21 աշակերտով: 1913-ին դարձել է եռամյա (102 աշակերտ, որից 12-ը՝ աղջիկ), 1921-ին՝ քառամյա: Ալափարսի դպրոցի և 1929-ին բացված կոլտնտեսական երիտասարդական (կոլերիտ) դպրոցի հիման վրա 1930-ին ստեղծվում է յոթնամյա դպրոց՝ 1935-ից միջնակարգ է: Ալափարսի դպրոցի 1970-1971 ուսումնական տարում ուներ 24 դասարան՝ 658 աշակերտով, 32 ուսուցիչ-ուսուցչուհիներով: 100-ամյակի առթիվ պարգևատրվել է ՀՍՍՀ Գերագույն սովետի պատվոգրով:

Չարենցավան համայնքի Արզական գյուղ

Բնակչություն՝ 2872 մարդ:

Արզական գյուղը ունեցել է Արտավազդական, Արտազական, Արտավազդ ապարանք, Արզակյանդ, Արզաքենդ, Արզական անունները: Գյուղի հիմնադրման ակունքները գնում են պատմության խորքերը՝ մինչև մ.թ.ա. 55-34 թթ Արտավազդ 2-րդ արքայի ժամանակաշրջանը, երբ այս տեղանքի բնությամբ հիացած արքան կառուցել է իր ամառանոցը: Այն հետագայում ավերվել է, բայց նրա մերձակայքում կառուցված գյուղը երկար ժամանակ կոչվել է Արտազական, որը տարադարձվելով դարձել է Արզական: Նախկինում եղել է Այրարատ աշխարհի Նիգ գավառում: Արզականի այժմյան բնակիչների նախնիները 1800-ական թվականներին գաղթել են Մակուից, Խոյից, Բայազետից, մասամբ նաև Մուշից:

Արզականը հանդիսացել է առաջին կարգի աստիճանավոր Երևանցի Ղահրաման Մելիք-Աղամալյանի սեփական կալվածքը: 1862 թվականին Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Սմբատյանցը եղել է Արզականում, հանդիպում է ունեցել 1-ին կարգի աստիճանավոր կալվածատեր Ղահրաման Մելիք-Աղամալյանի հետ: Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Սմբատյանցի վկայությամբ Արզաքանը տեղավորված է եղել երկու փոքրիկ ձորակների միջավայրում, այն ժամանակ ունեցել է 37 տնտեսություն: Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս

Սմբատյանցը գրում է. «Արժանի իշխանաց արժանավոր բնակարան և ամրոց է եղած ժամանակին Արզաքանը, նորա շրջավայրերը, որը և արժանի է ներկայի կալվածատեր մեծապատիվ իշխանին՝ Ղահրամանյան աղայի Մելիք-Աղամալյանցին, որի շնորհիվ եկեղեցին և եկեղեցիական դպրոցը բարեկարգ վիճակի մեջ են եղել»:

Գյուղի բնակչությունը գյուղատնտեսական կուլտուրաներից մշակել է ցորեն, գարի, ծխախոտ, կանեփ, վուշ և բոստանային կուլտուրաներ: Գյուղն ունեցել է հետևյալ արտադրական օբյեկտները, որոնք պատկանել են բնիկ տեղացի հայերին 3 դարբնոց, 3 ջուլհականոց, 1 հյուանոց, 1 բրդամշակման արհեստանոց, ունեցել է նաև ձիթահան պատրաստի վիճակում, որի արտադրական կարողությունը տարեկան եղել է 500 բատման կտավատի ձեթի արտադրություն: 1831 թվականին գյուղն ունեցել է 7 ջրաղաց, որից միայն երկուսն է եղել սարքին վիճակում, բոլոր ջրաղացներն ունեցել են մեկ աչք: Գյուղն ունեցել է իր սեփական հիդրոէլեկտրոկայանը, որը հիմնել է Աշոտ Վարդանյանը: Արզականը տեղակայված է Ծաղկունյաց լեռնաշղթայի ստորոտին, Հրազդան գետի աջակողմյան վտակ Դալար գետի ափին, ձորահովտում՝ մրգատու ծառերի մեջ:

Չարենցավան համայնքի Բջնի գյուղ

Մակերես՝ 42.81կմ², Բնակչություն՝ 2902 մարդ:

Համայնքում գործում են՝ 1 դպրոց, 1 մանկապարտեզ, 1 մշակույթի տուն, 1 գրադարան:

Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 1550մ հեռավորությունը մարզկենտրոնից՝ 18.0կմ:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Բջնին Հայաստանի հանագույն բնակավայրերից է: 1-ին անգամ նրա մասին հիշատակում է պատմիչ Ղազար Փարպեցին: Բջնեցի Աթիկ քահանան հայոց սպարապետ Վահան Մամիկոնյանի հավատարիմ զինակիցներից էր: 11-րդ դարում Բջնին իր շրջակայքով անցնում է Պահլավունիների իշխանական տոհմին: Այդ ժամանակ էլ, Հովհաննես-Սմբատ թագավորի հրամանով դառնում է եպիսկոպոսանիստ ավան: 1066թ. կաթողիկոսական ընտրությունները տեղի են ունեցել Բջնիում: 13-րդ դարի սկզբներին Բջնին անցնում է Զաքարյան հայ իշխանների տնօրինությանը: 1387-

88 թթ. գյուղը ենթարկվում է Լենկթեմուրի ավերածություններին: 1673 թ. այստեղ իջևանել է Ֆրանսիացի ճանապարհորդ Շարդենը: 1770թ. Բջնի է այցելել նաև ճանապարհորդ Տուրնեֆորը: Միջին դարերում Բջնին հայ գրչության կարևորագույն կենտրոններից էր: Մեզ են հասել 12-17 դդ. այնտեղ ընդօրինականացված հայերեն մի քանի ձեռագրեր: Ըստ տեղեկությունների Բջնիի բերդը կառուցել են Պահլավունիները՝ 11-րդ դարում: Բջնիի միջնադարյան ճարտարապետության զարդը գյուղի կենտրոնում գտնվող սբ. Աստվածածին եկեղեցին է, որը կառուցվել է Գրիգոր Մագիստրոսի պատվերով՝ 1031թ.: Եկեղեցու պատերին կան վիմափոր արձանագրություններ: Վերանորոգվել է 1947 թ.:

Չարենցավան համայնքի Կարենիս գյուղ

Բնակչություն՝ 839 մարդ, գյուղի մակերեսը – 892.0հա, հիմնադրման ժամանակաշրջանը - 20-րդ դար, սահմանակից է Չարենցավան, Ալափարս, Ֆանտան, Նուռնուս, Արզական համայնքին, գյուղի պատմական անվանումներն են Կարենավանք, Կարենիստ, Կարենիս: Բնակչության հիմնական զբաղմունքը - անասնապահություն և գյուղատնտեսություն: Հոգևոր կառույցներ - <<Սուրբ Մաթևոս և Անդրեաս Առաքյալների վանական համալիր>> (5-րդ դար) և <<Սուրբ Մարիամ Աստվածածին եկեղեցի>> (5-րդ դար):

Պատմամշակութային հուշարձաններ՝ Հայրենական Մեծ պատերազմում զոհվածների հուշարձան:

Պատմական ակնարկ

Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Կարենիս (նախկինում՝ Գյումուշ) գյուղն, ըստ հնուց եկած ժողովրդական՝ բերնե-բերան փոխանցված պատմության, հիմնել է Կարեն անունով իշխանը, որը մի բարձրավանդակի վրա կառուցել է իր կացարանը՝ <<Կարենի բերդը>>, և որի շուրջը հետագայում տարածվել է գյուղը: Մինչև հիմա ժողովրդի մեջ տարածված է այդ տեղամասը՝ <<Բերդի գլուխ>> անունով: Գյուղի հիմնադրման ստույգ տարեթիվը հայտնի չէ, սակայն Կարենիսի դարերի խորքից գալը վկայում է V դարին պատկանող <<Սուրբ Մարիամ Աստվածածին>> միանավ բազիլիկ եկեղեցին, որը գտնվում է գյուղի մեջ՝ ձորի բերանին: Երկրաշարժերի

հետևանքով ծածկը քանդվել է, բայց պատերը կանգուն են, իսկ պոկված քարերն ու խաչքարերը գտնվում են եկեղեցու տարածքում: Գյուղն իր ամբողջ պատմության ընթացքում ժամանակ առ ժամանակ բնակեցվել է քրիստոնյաներով և մուսուլմաններով: Այդ են վկայում եկեղեցու շուրջը հայտնաբերված գերեզմանները և անվանումները (օրինակ Գյումուշ, որը թուրքերենից թարգմանաբար նշանակում է արծաթ): Գյուղը վերջնականապես բնակեցվել է 1917-1920թթ.-ին: Համայնքի բնակչության հիմնական մասը գաղթականներ են՝ արմատներով մշեցիներ: Գյուղի տարածքում է գտնվում նաև V դարին պատկանող <<Սուրբ Մաթևոս և Անդրեաս Առաքյալների>> վանական համալիրը: Ամբողջ համալիրը փողկապվածության մեջ է գտնվում միմյանց և բնության հետ: Վանքի մեջ, խորանի տակ, կա մի խոռոչ, ուր ժամանակին պահվել են սուրբ մասունքներ՝ Մաթևոս առաքյալի աջը և Անդրիաս Առաքյալի գլուխը: Պահարանը, որտեղ պահվել են մասունքները, կամարած է, արծաթապատ, մի երեսը ոսկեզօծ՝ Անդրեաս և Մաթևոս Առաքյալների պատկերներով, եզերքը մանր թանկարժեք քարերով պատած, այժմ պահվում է Սուրբ Էջմիածնի թանգարանում N 33 ցուցանակի տակ: Համալիրը ուսումնասիրվել է 1975 թվականին և դրվել է ցուցանակ՝ /Պաշտպանվում է պետության կողմից/ և մոռացության մատնվել: Իր ճարտարապետական եզակիությամբ և պատմական մեծ արժեք ունեցող այս կառույցը ավիրվում է: Համայնքը իր ուժերով կատարել է որոշակի աշխատանք, սակայն վերականգնման և ամրացնելու համար կառույցը պետական աջակցության և մասնագիտական մոտեցման կարիք ունի: 2001թ.-ից ամեն տարվա սեպտեմբերի վերջին կիրակի օրը Կարենիս համայնքը նշում է Առաքյալների ուխտը <<Մաթևոս և Անդրեաս Առաքյալների>> եկեղեցու բակում: Ամբողջ գյուղը մասնակցում է մատաղի արարողությանը, դիոլ-գուռնան, երգն ու պարը թնդացնում են ամբողջ ձորը: Գյուղում առկա եկեղեցիների, բազմաթիվ խաչքարերի, հեթանոսական ժամանակաշրջանների արձանների և սառնորակ և քաղցրահամ աղբյուրների շնորհիվ կարելի է համայնքում զարգացնել զբոսաշրջությունը: Գյուղը ունի միջնակարգ դպրոց, որի ուսուցչական կազմը հիմնականում տեղացիներ են:

Կարենիս գյուղը գտնվում է Հրազդան գետի ձախ ափին՝ ձորի եզրին, ծովի մակերևույթից 1350-1400մ բարձրության վրա և այդ բարձրունքից կարծես հսկում է

գետի անխռով և միալար հոսքին: Գյուղի կլիման ձմռանը ցրտաշունչ է, ամռանը՝ զով: Հաճախակի են չորային, երաշտի և ցրտահարության տարիներն, որից շատ է տուժվում գյուղատնտեսությամբ զբաղվող գյուղացին: Գյուղի տարեկան միջին ջերմաստիճանը կազմում է $15-17^{\circ}\text{C}$, ամենաբարձրը՝ $31-33^{\circ}\text{C}$, ամենացածրը՝ $20-25^{\circ}\text{C}$: Գյուղը գտնվում է մարզկենտրոնից 25.0կմ հեռավորության վրա:

Չարենցավան համայնքի Ֆանտան գյուղ

Բնակչություն՝ 1071մարդ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Որպես բնակավայր հիմնադրվել է 1828-30թթ.: Բնակչության հիմնական մասը լքված Թեգխարաբ գյուղի բնակիչներն են, մի մասն էլ Արևելյան Հայաստանից գաղթածներ: Գյուղն սահմանակից է Ալափարս, Բջնի, Կապուտան, Կարենիս, Ջրաբեր, Հատիս գյուղերին: Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը՝ 42.0հա: Ազգաբնակչությունը հիմնականում զբաղվում է հողագործությամբ և անասնապահությամբ:

9. Բնական պայմաններ

Կլիմայական բնութագիր

Կլիման բարեխառն չափավոր ցամաքային է: Ձմեռը ցուրտ է, համեմատաբար խոնավ, հաստատուն ձնածածկույթով: Հունվար ամսվա օդի միջին ջերմաստիճանը տատանվում է $-6,2^{\circ}\text{C}$ սահմաններում: Գարունը համեմատաբար տևական է, մեղմ բարեխառն: Ամառը տաք է, չափավոր խոնավ, պարզ եղանակների գերակշռությամբ: Հուլիս-օգոստոս ամիսներին օդի միջին ջերմաստիճանը $17,7^{\circ}\text{C}$ -ից $18,1^{\circ}\text{C}$, առավելագույնը 35°C : Աշնանը տաք է՝ անհողմ եղանակների գերակշռությամբ: Անսառնամանիք ժամանակամիջոցի տևողությունը շուրջ 200 օր է: Տարեկան տեղումները 64-666 մմ: Օդի բազմամյա միջին ջերմաստիճանը կազմում է $6,4^{\circ}\text{C}$: Ջերմաստիճանների անցումը 0°C -ից տեղի է ունենում նոյեմբերին և ապրիլին: Նոյեմբեր և ապրիլ ամիսներին ջերմաստիճանը կարող է իջնել 0°C -ց ցածր:

Տարածքում գերակայում են հարավային, հարավ-արևմտյան և հարավ-արևելյան քամիներ՝ միջին ամսեկան 2,1–4,3մ/վրկ արագությամբ: Տարածքի կլիմայական հարաչափերը մանրամասն ներկայացված է ՀՀ Քաղաքաշինության Նախարարի ՀՀՇՆ II-7.01-2011 «Շինարարական Կլիմայաբանություն» շինարարական նորմերի, Ֆանտան բնակավայրի օդերևույթաբանական կայանի տվյալների հիման վրա: Տարածքում մշակում են հացահատիկային կուլտուրաներ, շաքարի ճակնդեղ, պալարային կուլտուրաներ, նաև պտուղներ: Այս կլիման նպաստավոր է լեռնային հանգստավայրերի և առողջարանների համար:

Համաձայն ՀՀ Քաղաքաշինության Նախարարի ՀՀՇՆ II-7.01-2011 «Շինարարական Կլիմայաբանություն» շինարարական նորմերի

Աղյուսակ 1.1. Օդի ջերմաստիճան

Բնակավայրի . օդերևութա- բանական կա յանի անվանո ւմը	Բարձ- րություն ծովի մ ակարդակից. մ	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների. °C												Միջին տարե կան. °C	Բացար- ձակ նվազա- գույն. °C	Բացար ձակ ա ռավե- լագույն . °C
		Հուն- վար	Փետր- վար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոս- տոս	Սեպ- տեմբեր	Հոկ- տեմբեր	Նոյեմ- բեր	Դեկտե մ- բեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ֆանտան	1800	-6,2	-4,9	-0,9	5,7	10,7	14,4	17,7	18,1	14,6	8,8	2,4	-3,6	6,4	-23	35

Աղյուսակ 1.2. Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %														
	ըստ ամիսների												Միջին տարեկան,%	Միջին ամսական ժամը 15-ին	
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր		ամենացուրտ ամսվա %	ամենաշոգ ամսվա, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Ֆանտան	80	77	73	69	69	68	67	64	62	68	76	80	71	77	45

Աղյուսակ 1.3. Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկույթը

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Տեղումների քանակը միջին ամսական, օրական առավելագույն մմ												Ձնածածկույթ			
													Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, սմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը, մմ	
	ըստ ամիսների												Տարեկան			
Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Ֆանտան	42	52	61	90	100	63	42	22	28	63	55	48	666	101	123	307
	31	37	42	48	62	48	47	41	53	64	48	39	64			

Աղյուսակ 1.4. Քամի

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, (հՊա)	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % Միջին արագությունը, մ/վ								ըստ ուղղությունների		Անհողմությունների կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Միջին տարեկան արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (≥15մ/վ) օրերի քանակը	Հաշվարկային արագությունը, մ/վ, որը հնարավոր է մեկ անգամ «ո» տարիների ընթացքում		
			Հյուսիսային (<ս)	Հյուսիս-Արեւելյան (<սԱրլ)	Արեւելյան (Արլ)	Հարավ-Արեւելյան (<վԱրլ)	Հարավ (<վ)	Հարավ-Արեւմտյան (<վԱրմ)	Արեւմտյան (Արմ)	Հյուսիս-Արեւմտյան (<սԱրմ)	20	50					100		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
Ֆանտան	819,2	հունվար	2	8	4	10	29	40	6	1	41	2,1	2,8	91	21	23	24		
			4,7	4,6	2,5	2,7	3,3	3,9	3,6	3,6									
		ապրիլ	2	19	7	9	23	34	5	1	24	3,0							
			5,5	5,2	3,1	3,3	3,6	4,2	4,0	4,0									
		հուլիս	9	64	12	4	2	6	2	1	15	4,3							
			5,9	5,6	4,0	3,5	2,8	3,6	3,1	4,6									
		հոկտեմբեր	2	18	6	8	21	37	7	1	33	2,3							
			4,1	4,5	2,9	2,7	3,1	3,6	3,6	3,1									

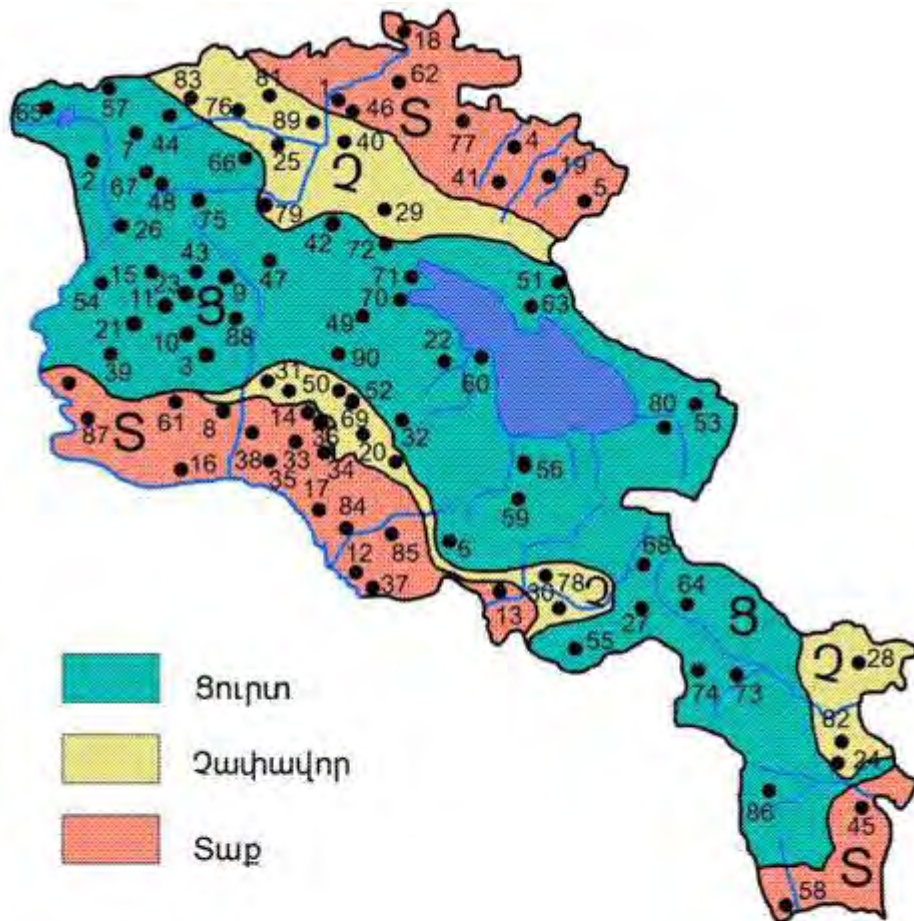
Աղյուսակ 1.5. Տարվա ցուրտ ժամանակաշրջանի կլիմայական հարաչափերը

վայրի, օդերևութաբա- նական կայանի անվանումը	Օդի ջերմաստիճանը,°C										Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբե- րական խոնավությունը %		Մթնոլոր- տային տեղումները և գրունտի սառչման խորությունը		Քամի	
	ամենա- ցուրտ օրվա	ամենա- ցուրտ հնգօրյակի			ամենա- ցուրտ ժամանա- կաշրջանի միջինը	բացար- ձակ նվազա- գույնը	ամենա- ցուրտ ամսվա միջին օրական տատա- նումը	Տևողու- թյունը, օր			միջին ամսա- կան	միջին ամսա- կան ժամը 15-ին	Տեղում- ների քանակը նոյմբեր- մարտ ամիս- ներին, մմ	Գրունտի սառչման առավե- լագույն խորու- թյունը, սմ	Գերակշռող ուղղու- թյունը դեկտեմ- բեր- փետրվար ամիս- ներին	Միջին արագու- թյուններից առավելա- գույնը ըստ ուղղու- թյունների հունվարին մ/վ
	ապահով- վածությամբ, %							Միջին ջերմաս- տիճանը ժամանա- կաշրջանի միջին օրական ջերմաս- տիճանով՝ ոչ բարձր, °C								
	0,98	0,92	0,98	0,92				0	8	10						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ֆանտան	-20	-18	-18	-16	-6,4	-23	7,1	116	190	216	80	77	258	87	ՀվԱրմ	3,9
								-4,2	-1,4	-0,1						

Աղյուսակ 1.6. Տարվա տաք ժամանակաշրջանի կլիմայական հարաչափերը

Բնակավայրի, օդերևութա- բանական կայանի անվանումը	Օդի ջերմաստիճանը,°C					Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը,%		Մթնոլորտային տեղումները, մմ		Քամի, մ/վ	
	Ապահովվածու- թյամբ, %		բացար- ձակ առավե- լագույնը	ամենա- տաք ամսվա միջին առավելա- գույնը	ամենա- տաք ամսվա միջին օրական տատա- նումը	միջին ամսա- կան	միջին ամսա- կան ժամը 15-ին	Տեղումների քանակ ապրիլ- հոկտեմբեր ամիսներին	Տեղումների օրական առավելագույն քանակը	Գերակշռող ուղղությունը հունիս - օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություն- ներից նվազագույնը ըստ ուղղու- թյունների հուլիսին
	0,95	0,99									
	27	28									
Ֆանտան	27	28	35	25,3	12,8	64	45	408	64	ՀսԱրլ	5,6

ՀՀ ՏԱՐԱԾՔԻ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱՑՈՒՄԸ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նկ. 3 Կլիմայական շրջանացման սխեմատիկ քարտեզ

Կլիմայական շրջանների ֆիզիկաաշխարհագրական բնութագիրը

N	Կլիմայական շրջան	Բարձրությունը ծովի մակար- դակից, մ	Կլիմայական բնութագիր
1	Տաք (S) Ցածրադիր շրջաններ՝ Աշտարակ, Արարատ, Իջևան, Արմավիր, Արտաշատ, Երևան, Կապան, Մեղրի և այլն	մինչև 1200	Ամառ՝ շոգ, չոր, միջին ջերմաստիճանը հուլիսին՝ 21°C, հարաբերական խոնավությունը (ծ 15-ին)՝ 35% ցածր, բարենպաստ լեռնահովտային քամիներ՝ միջին արագությունը 2,0-3,0 մ/վ Զմեռ՝ ցուրտ, անհողմ, միջին ջերմաստիճանը հունվարին 0°C-ց մինչև մինուս 5°C, հարաբերական

			խոնավությունը (ժամը 15-ին) 60-70%, քամու միջին արագությունը՝ 2,0-3,0 մ/վ
2	Չափավոր (2) Նախալեռնային շրջաններ՝ Վանաձոր, Գորիս, Դիլիջան, Տաշիր, Ստեփանավան, Եղվարդ, Եղեգնաձոր և այլն	1200-1600	Ամառ՝ տաք, խոնավ, միջին ջերմաստիճանը հուլիսին 16°C-ից մինչև 20°C, հարաբերական խոնավությունը (ժամը 15-ին) 45-60%, բարենպաստ քամիներ, միջին արագությունը՝ 2.0-3.0 մ/վ Ձմեռ՝ չափավոր ցուրտ, թույլ քամիներով և օպտիմալ խոնավությամբ, միջին ջերմաստիճանը հունվարին 0°C-ից մինչև. մինուս 5°C, հարաբերական խոնավությունը (ժամը 15-ին)՝ 50-70%, քամու միջին արագությունը՝ 3.0-5.0 մ/վ
3	Ցուրտ (3) Լեռնային շրջաններ՝ Ապարան, Գավառ, Մարտունի, Ֆանտան, Հրազդան, Սևան, Սիսիան, Թալին և այլն	1600 -ից ավելի	Ամառ՝ զով, քամոտ, օպտիմալ խոնավությամբ, միջին ջերմաստիճանը հուլիսին 16°C, հարաբերական խոնավությունը (ժամը 15-ին)՝ 45-60%, քամու միջին արագությունը՝ 3.0- 6.0 մ/վ Ձմեռ՝ շատ ցուրտ, քամոտ, խոնավ, միջին ջերմաստիճանը հունվարին՝ մինուս 5°C-ից մինչև մինուս 12°C, հարաբերական խոնավությունը (ժամը 15-ին)՝ 70% և ավելի, քամու միջին արագությունը՝ 5.0-7.0 մ/վ

N	Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Բարձրությունը ծովի մակարդակից, մ	Կլիմայական շրջան
90	Ֆանտան	1800	Ց

10. Շրջակա միջավայրի համառոտ նկարագիրը Տարածաշրջանի բուսական և կենդանական աշխարհը

ՀՀ հատուկ պահպանվող տարածքները

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքները պետության կողմից բնության տարբեր տարածքներում որևէ տնտեսական գործունեության սահմանափակումը կամ առհասարակ

արգելումն է օրենսդրությամբ, որն ուղղված է կենսաբազմազանությունը և էկոհամակարգերը պահպանելուն:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների շնորհիվ ապահովվում են եզակի էկոհամակարգերի, հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող, էնդեմիկ, ռելիկտային տեսակների պահպանությունը և վերարտադրությունը բնական միջավայրում:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածք կարող են լինել մակերեսային և ստորերկրյա ջրավազները, ընդերքի, բուսական և կենդանական աշխարհի առանձնացված տեղամասերը:

Հայաստանի Հանրապետությունում կա բնության հատուկ պահպանության 4 տեսակ՝

- **պեյզալական արգելոցներ,**
- **ազգային պարկեր,**
- **բնության հուշարձաններ**
- **պեյզալական արգելավայրեր,**

Համաձայն <<Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին>> ՀՀ կառավարության 25.09.2014 թ. N-1059-Ա որոշման ներկայումս հանրապետությունում գործում են հետևյալ ԲՀՊՏ-ները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՀՊՏ-ՆԵՐԸ, ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ, ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ՏԵՂԱԲԱՇԽՈՒՄՆ ԸՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐԶԵՐԻ

ԲՀՊՏ-ի անվանումը	Կառավարության որոշման համարը	Նպատակը	ՀՀ մարզը	Զբաղեցրած տարածքը (հեկտար)
ԱՐԳԵԼՈՑՆԵՐ				
Խոսրովի անտառ	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	Ազատ և Վեդի գետերի ավազաններում, լեռնային չորասեր համակեցությունների, մշակովի բույսերի վայրի ցեղակիցների, արիդային նոսրանտառների, Հայաստանի Կարմիր գրքում գրանցված կենդանիների ու բույսերի	Արարատ, Կոտայք	23 213.5

		պահպանություն		
Շիկահող	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	էնդեմիկ և ռեյկտային բուսատեսակների, խոնավասեր անտառների, հարավային Հայաստանում միայն այստեղ հանդիպող արևելյան հաճարենու և հատապտղային կենու պուրակների, Հայաստանի Կարմիր գրքում գրանցված կենդանիների ու բույսերի պահպանություն	Սյունիք	12 137.1
Էրեբունի	ՀՍՍՀ Մինիստրների խորհրդի 1981 թ. N 324	վայրի հացազգիների գենոֆոնդի և աճելավայրի պահպանություն	Կոտայք	89.0
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԿԵՐ				
Սևան	ՀՍՍՀ Կոմկուսի Կենտկոմի և Մինիստրների խորհրդի 1978 թ. մարտի 14-ի N 125	Սևանա լճի էկոհամակարգի պահպանություն	Գեղարքունիք	147 455.0
Դիլիջան	ՀՀ կառավարության 2002 թ. փետրվարի 21-ի N 165	կաղնու և հաճարենու ռեյկտային անտառների, հատապտղային կենու եզակի պուրակի, բնական սոճուտների, հանքային աղբյուրների սնման մակերեսների, Հայաստանի Կարմիր գրքում գրանցված կենդանիների ու բույսերի պահպանություն	Տավուշ	33 765.0
Արփի լիճ	ՀՀ կառավարության 2009 թ. ապրիլի 16-ի N 405-Ն	Արփի լճի էկոհամակարգի, հազվագյուտ և չվող թռչնատեսակների բնադրավայրերի, Հայաստանի Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պահպանություն	Շիրակ	21 179.3
Արևիկ	ՀՀ կառավարության 2009 թ. հոկտեմբերի 15-ի N 1209-Ն	Մեղրիի լեռնաշղթայի լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, բնական և մշակութային ժառանգության պահպանություն	Սյունիք	34 401.8
ԱՐԳԵԼԱՎԱՅՐԵՐ				
Ախնաբադի կենու	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	ռեյկտային Կենի հատապտղային տեսակի պահպանություն	Տավուշ	25.0
Արջատխլենու	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	ռեյկտային արջատխլենու և կենու պուրակների պահպանություն	Տավուշ	40.0

Գիհու նոսրանտառային	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	Գիհի բազմապտուղ, Գիհի գարշահոտ և Գիհի երկարատերև տեսակների գերակշռությամբ նոսրանտառների պահպանություն	Գեղարքունիք	3 312.0
Գյուլագարակի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	ռելիկտային սոճու անտառների պահպանություն	Լոռի	2 576.0
Հերիերի նոսրանտառային	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	գիհու ռելիկտային նոսրանտառների պահպանություն	Վայոց ձոր	6 139.0
Ջերմուկի անտառային	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	Խոշորաեղջ կաղնու լեռնային անտառների և դրանց բնորոշ կենդանական աշխարհի պահպանություն	Վայոց ձոր	3 865.0
Սոսու պուրակ	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1958 թ. սեպտեմբերի 13-ի N Պ-341	Սոսի արևելյան տեսակի բնական պուրակի պահպանություն	Սյունիք	64.2
Արագածի ալպյան	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1959 թ. հունվարի 29-ի N 20	սառցադաշտային Քարի լճի և հարակից ալպյան մարգագետինների պահպանություն	Արագածոտն	300.0
Բանքսի սոճու	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1959 թ. հունվարի 29-ի N 20	Բանքսի սոճու եզակի տնկարանային պուրակի պահպանություն	Կոտայք	4.0
Գոռավանի ավազուտներ	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1959 թ. հունվարի 29-ի N 20	ավազուտային անապատի և դրան բնորոշ բուսական ու կենդանական աշխարհի պահպանություն	Արարատ	95.99
Կովկասյան մրտավարդենու	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1959 թ. հունվարի 29-ի N 20	ռելիկտային Մրտավարդ կովկասյան տեսակի պահպանություն	Լոռի	1 000.0
Արզական-Մեղրաձորի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1971 թ. ապրիլի 9-ի N 212 կարգադրություն	անտառային հազվագյուտ կենդանիների (գորշ արջ, կովկասյան մարեհավ) պահպանություն	Կոտայք	13 532.0

Գանձաքարի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1971 թ. ապրիլի 9-ի N 212 կարգադրություն	լեռնային անտառների, հազվագյուտ և արժեքավոր կենդանիների (այծյամ, գորշ արջ, Կովկասյան մարեհավ) պահպանություն	Տավուշ	6 813.0
Գետիկի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1971 թ. ապրիլի 9-ի N 212 կարգադրություն	լեռնային անտառների, հազվագյուտ և արժեքավոր կենդանիների (այծյամ, գորշ արջ, Կովկասյան մարեհավ) պահպանություն	Գեղարքունիք	5 728.0
Իջևանի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1971 թ. ապրիլի 9-ի N 212 կարգադրություն	անտառային լանդշաֆտների ու դրանց բնորոշ կենդանական աշխարհի պահպանություն	Տավուշ	5 908.0
Մարգահովտի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1971 թ. ապրիլի 9-ի N 212 կարգադրություն	խոնավասեր անտառների և դրանց բնորոշ կենդանական աշխարհի պահպանություն	Լոռի	3 368.0
Եղեգնաձորի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1971 թ. նոյեմբերի 16-ի N 375	անտառային լանդշաֆտների ու դրանց բնորոշ կենդանական աշխարհի պահպանություն	Վայոց Ձոր	4 200.0
Գորիսի	ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետի 1972 թ. նոյեմբերի 6-ի N 775 կարգադրություն	անտառային լանդշաֆտների ու դրանց բնորոշ կենդանական աշխարհի պահպանություն	Սյունիք	1850.0
Որդան կարմիր	ՀՍՍՀ Մինիստրների խորհրդի 1987 թ. փետրվարի 2-ի N 61	հայկական Որդան կարմիր աղուտային բնակության վայրերի և աղասեր բույսերի պահպանություն	Արմավիր	219.85
Բողաքարի	ՀՍՍՀ Մինիստրների խորհրդի 1989 թ. օգոստոսի 10-ի N 400	էնդեմիկ բուսատեսակների (Վարդակակաչ սոսնովակու, Խլածաղիկ թախտաջանի, Կաղնի արաքսյան և այլն) պահպանություն	Սյունիք	2 728.0
Սև լիճ	ՀՀ կառավարության 2001 թ. հոկտեմբերի 12-ի N 975	բարձրալեռնային Սև լճի էկոհամակարգի պահպանություն	Սյունիք	240.0
Խոր վիրապ	ՀՀ կառավարության 2007 թ. հունվարի 25-ի N 975-Ն	խոնավ էկոհամակարգերի պահպանություն	Արարատ	50.28

Հանքավանի ջրաբանական	ՀՀ կառավարության 2009 թ. սեպտեմբերի 17-ի N 1063-Ն	հանքային աղբյուրների սնման ավազանների պահպանություն	Կոտայք	5 169.04
Ջերմուկի ջրաբանական	ՀՀ կառավարության 2009 թ. սեպտեմբերի 17-ի N 1063-Ն	հանքային տաք աղբյուրների սնման ավազանների պահպանություն	Վայոց ձոր	17 371.0
Զանգեզուր	ՀՀ կառավարության 2009 թ. հոկտեմբերի 15-ի N 1187-Ն	մարգագետնատափաստանային, ենթալպյան և ալպյան էկոհամակարգերի պահպանություն	Սյունիք	25 870.64
Զիկատար	ՀՀ կառավարության 2010 թ. ապրիլի 8-ի N 380-Ն	անտառային էկոհամակարգերի պահպանություն	Տավուշ	150.0
Խուստուփ	ՀՀ կառավարության 2013 թ. դեկտեմբերի 19-ի N 1465-Ն	անտառային գոտու վերին հատվածի, մարգագետնատափաստանային և մարգագետնային բնական էկոհամակարգերի պահպանություն	Սյունիք	6946.74

Ընկերությանը պատկանող հողամասի նպատակային նշանակությունը, ըստ կադաստրի վկայականի՝ արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրության նշանակությամբ օբյեկտների է, իսկ նախատեսվող գործունեության հարակից տարածքները գտնվում են մարդու ակտիվ գործունեության ազդեցության շրջանում: Գործունեությանը մոտ, հարակից տարածքներում **հատուկ պահպանող տարածքներ չկան:**

Կենսաբազմազանություն

Չարենցավան համայնքի և շրջակայքի կենսաբազմազանությունը ձևավորվում է դրա աշխարհագրական դիրքով, բնակլիմայական, ռելիեֆային, լանդշաֆտային և այլ պայմանների, ինչպես նաև, կից տարածքների ֆլորիստական և ֆաունիստական ազդեցությունների ներքո:

Չարենցավանի շրջանը գտնվում է իրանական բուսաբանա-աշխարհագրական ֆլորիստական շրջանի հյուսիսային մասում, որն արևելյան կողմից սահմանակից է Սևանի բուսաբանա-աշխարհագրական ֆլորիստական շրջանին:

Նկարագրվող տարածքը պատկանում է ցածր լեռնային, չափավոր տաք կլիմայով լանդշաֆտային զոնային, ինչով էլ պայմանավորված են բուսական և կենդանական աշխարհի առանձնահատկությունները:

Եթե բուսական աշխարհի սահմանները ինչ որ չափով որոշվում են և կախված են բնակլիմայական, աշխարհագրական, ձևաբանական, հողաձածկույթի և այլ բնական պայմաններից, ապա կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների տարածման նշված բնական սահմանափակումները ավելի անորոշ են, լայն և դժվար են սահմանագծվում՝ շնորհիվ կենդանիների շարժունակության, միգրացիայի կամ չվի և ապրելակերպի առանձնահատկությունների (բնակալում, նստակյաց կամ չվող կենսակերպ, արտազոնալ բնակավայրերի առատություն):

Լանդշաֆտում տիրապետող են տիպիկ տափաստանային և մարգագետնային բուսատեսակները: Այստեղ հանդիպում են տափաստանային բուսականության շուրջ տասներկու ենթատիպեր, որոնցից ավելի բնորոշ և հաճախ հանդիպող են կծմախոտային, շյուղախոտային, փետրախոտային, սեզային, տարախոտային, հացազգա-տարախոտային տեսակները: Կարելի է հանդիպել բազմաթիվ այլ միջանկյալ լեռնատափաստանային բուսականության ֆորմացիաների, որոնցից հանդիպում են լեռնամարգագետինները: Վերջիններս բնական՝ նախնական վիճակում, այստեղ քիչ են հանդիպում, որովհետև հիմնականում մշակովի հողատարածքների տակ են:

Մարդու գործունեության զարգացմանը զուգընթաց (հողերի գյուղատնտեսական օգտագործում, անասունների արածեցում, անտառահատում, ոռոգում և այլն), որպես կանոն կրճատվում է լանդշաֆտային զոնայի տեսակների ինչպես կազմը, այնպես էլ քանակը:

Քուսական աշխարհ

Չարենցավանի տարածաշրջանի կենսաբազմազանությունը ձևավորվում է դրա աշխարհագրական դիրքով, բնակլիմայական, ռելիեֆային, լանդշաֆտային և այլ պայմանների, ինչպես նաև, կից տարածքների ֆլորիստական և ֆաունիստական ազդեցությունների ներքո:

Տարածքը գտնվում է իրանական բուսաբանա-աշխարհագրական ֆլորիստական շրջանի հյուսիսային մասում, որն արևելյան կողմից սահմանակից է Սևանի բուսաբանա-աշխարհագրական ֆլորիստական շրջանին:

Նկարագրվող տարածքը պատկանում է ցածր լեռնային, չափավոր տաք կլիմայով լանդշաֆտային զոնային, ինչով էլ պայմանավորված են բուսական և կենդանական աշխարհի առանձնահատկությունները:

Եթե բուսական աշխարհի սահմանները ինչ որ չափով որոշվում են և կախված են բնակլիմայական, աշխարհագրական, ձևաբանական, հողածածկույթի և այլ բնական պայմաններից, ապա կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների տարածման նշված բնական սահմանափակումները ավելի անորոշ են, լայն և դժվար են սահմանագծվում՝ շարժունակության, միգրացիայի կամ չվի և ապրելակերպի առանձնահատկությունների պատճառով (բնակալում, նստակյաց կամ չվող կենսակերպ, արտազոնալ բնակավայրերի առատություն):

Լանդշաֆտում տիրապետող են տիպիկ տափաստանային և մարգագետնային բուսատեսակները: Այստեղ հանդիպում են տափաստանային բուսականության շուրջ տասներկու ենթատիպեր, որոնցից ավելի բնորոշ և հաճախ հանդիպող են կծմախոտային, շյուղախոտային, փետրախոտային, սեզային, տարախոտային, հացազգա-տարախոտային տեսակները: Կարելի է հանդիպել բազմաթիվ այլ միջանկյալ լեռնատափաստանային բուսականության ֆորմացիաների:

Մարդու գործունեության տարածմանը զուգընթաց (հողերի գյուղատնտեսական օգտագործում, անասունների արածեցում, անտառահատում, ոռոգում և այլն), որպես կանոն, կրճատվում է լանդշաֆտային զոնայի տեսակների ինչպես կազմը, այնպես էլ քանակը՝ ընդհուպ մինչև որոշ տեսակների իսպառ վերացումը: Այսօր պահպանության կարիք ունի ֆլորայի տեսակների գրեթե կեսը:

Ստորև, աղյուսակում ամփոփված են նկարագրվող տարածքում պահպանության կարիք ունեցող տեսակները: Հարկ է նշել, որ աղյուսակը կազմված է ՀԽՍՀ բուսականության Կարմիր Գրքի հիման վրա, որում գրանցված են պահպանության կարիք ունեցող Ֆլորայի 327 տեսակ (տեսակների ընդհանուր քանակի 12 %): Աղյուսակում բերված են նաև յուրաքանչյուր տեսակի պահպանության կարգավիճակը ըստ կարմիր գրքում կատարված դասակարգման (1- անհետացման վտանգի տակ գտնվող, 2- հազվագյուտ, 3- կրճատվող):

Աղյուսակ 10

Հ	Բուսատեսակների անվանումը		Պահպանության կարգավիճակը
	Լատիներեն	Հայերեն	
1	Botrichium lunaria	Բոտրիխիում կիսալուսնաձև	1
2	Adiantum capillus veneris	Ադիանթ	1
3	Salvinia natans	Ծովուսպ լողացող	1
4	Juniperus excelsa Bieb. supsp. Polikarpus	Գիհի բազմապտուղ	3
5	J. foetidissima	Գիհի գարշահոտ	3
6	Taxus baccata	Կենի հատապտղային, բզենի կարմրաձառ	2
7	Acer laetum	Թխկի դուրեկան	1
8	Alisum hayastanum	Վառվռուկ Հայաստանի	2
9	Eryngium watanurii	Երնջնակ վանատուրի	1
10	Sonchus araraticus	Իշամառողլարարատյան	1

Կենդանական աշխարհ

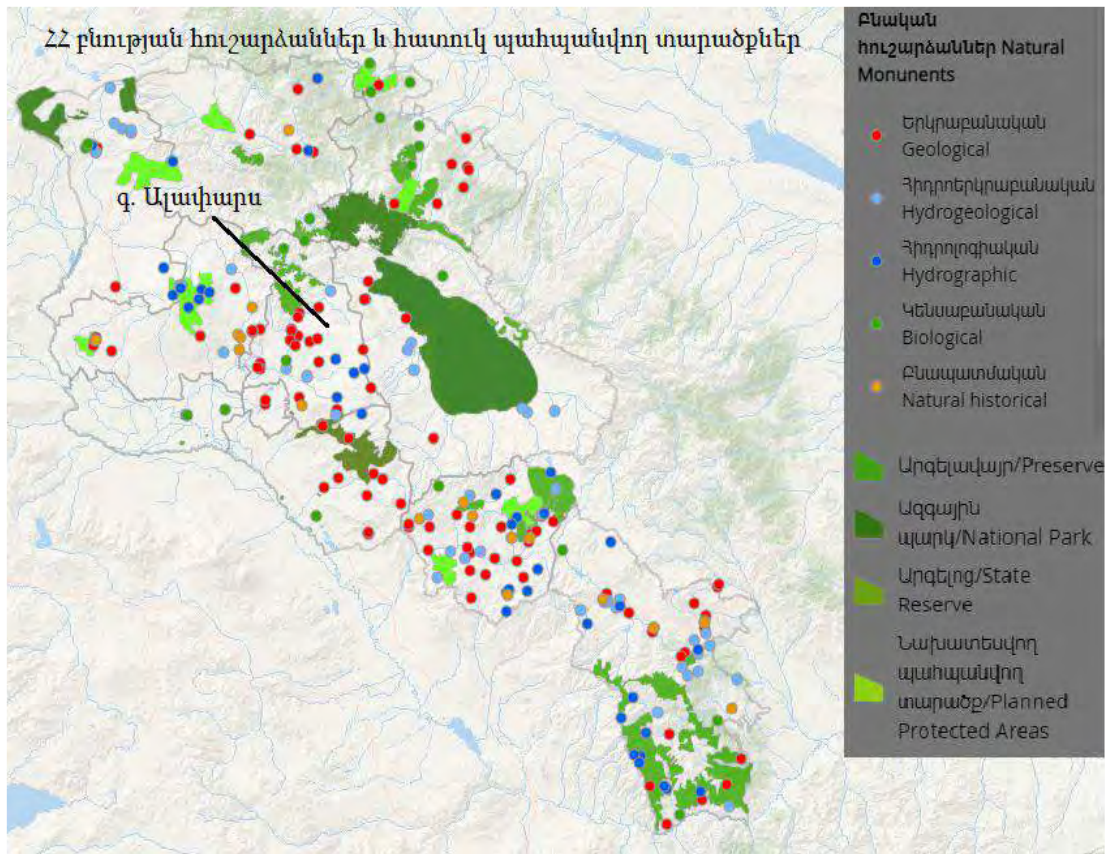
Կենդանական աշխարհում տարածված են կրծողները: Սողուններից հանդիպում են տափաստանային իժը, ոչ թունավոր օձերից հաճախ հանդիպում է քառաշերտ սահուկը: Շատ հազվադեպ է կարմիր սևագլուխ օլիգոդոնը: Թռչուններից սովորական են լորը և մոխրագույն կաքավը, որոնք որսարդյունագործական թռչուններ են: Գիշատիչ թռչուններից

բնակալում են 2 տեսակ՝ մկնաճուռակը և տափաստանային կանյուկը: Այս թռչունները ոչնչացնում են մեծ քանակությամբ գյուղատնտեսությանը վնասատու կրծողներ: Թփերի վրա իրենց բներն են դնում կորեկնուկը, կանեփուկը և ոսպնուկը: Գետնի վրա են գտնվում երկբծավոր և դաշտային արտույտների բները: Կաթնասուններից այստեղ ապրում են սպիտակավոր և սպիտակատամ սրննակները: Չղջիկներից հանդիպում են սրականջ, բեղլու, ականջեղ և այլ տեսակներ: Կրծողներից բնորոշ է սովորական դաշտամուկը: Այս կրծողները զգալիորեն վնասում են գյուղատնտեսությանը: Բավական բնորոշ է անդրկովկասյան համատերը: Կրծողներից հաճախ հանդիպում է նաև փոքրասիական ճագարամուկը: Տարածված են նաև սովորական աղվեսի հայկական ենթատեսակները, աքիսի երկու ենթատեսակ, որոնք ոչնչացնում են զգալի քանակությամբ վնասատու կրծողներ: Երբեմն հանդիպում է վառ գունավորված խայտաքիսը:

Մորեխներից քանակապես գերիշխում է իտալական մորեխը: Բնորոշ են ձիուկները, մթնաթևերը, հսկայական ծղրիդ բրադիպորուսը, խոշոր ճոխ կոգրիլլուսը, վառ գունավորված հետին թևերով աղոթարար իրիսը:

Բզեզներից անհրաժեշտ է նշել անթև կալիստենեսին, սև ու փոսիկավոր կարաբուսներին, խոշոր, սև կարմիր բծերով գերեզմանափորին: Բազմաթիվ են գոմաղբաբզեզները, մայիսյան բզեզները, գլաֆիրուսները, ամֆիկոմները, մելոները, հայկական կանաչ լիդուսը: Շատ բնորոշ են սոխի գլխիկների մեջ զարգացող սև, խոշոր երկարակնճիթ բրախիցերուսները և արմատային բեղիկավոր դորկադիոնները: Թիթեռներից շատ են մաքառոնները, ապոլոնը, սադափաթիթեռները, ճերմակաթիթեռները, վանեսաները, սատիրները, զիգենները, կապտաթիթեռները: Գիշերային թիթեռներից հանդիպում է երեքնուկի մետաքսագործը, երկրաչափերը, արջաթիթեռները: Թաղանթաթևավորներից բազմաթիվ են միայնակ մեղունները, կրետ-որսորդները, պոլիստենները: Սարդակերպների ֆաունան շատ հարուստ է, բայց խոշոր մորմերը քիչ են: Այստեղ հանդիպում են խայտաբղետ կարիճը և կարշիա մորմը:

◀◀ բնության հուշարձանների և պահպանվող տարածքների քարտեզ

11. Պատմության և մշակույթի հուշարձաններ

ՀՀ կառավարության 2003 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N 1793-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ Կոտայքի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը: Ըստ որոշման Հայաստանի Հանրապետության պետական սեփականություն համարվող և օտարման ոչ ենթակա պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների Կոտայքի մարզի պետական ցուցակը ներառում է 3208 հուշարձան:

Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Ց ՈՒ Ց Ա Կ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ

ՉԱՐԵՆՑԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԲԱՅՈԹՅԱՆ ԿԱՅԱՆ	հին քարի դար	քաղաքի հս եզրին, բլրի վրա	<	
2.				ԽԱԶՔԱՐ	1256 թ.	քաղաքի հվ մասում, գործող գերեզմանոցի տարածքում, նորաշեն մատուռում	<	
3.				ՀՈՒՇԱՀԱՄԱԼԻՐ «ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ»	1980 թ	քաղաքի մուտքի մոտ	<	ճարտ.' Հ. Առաքելյան քանդ.' Խ. Միրիջանյան
4.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՂԻՇԵ ՉԱՐԵՆՑԻ	1987 թ.	Ե. Չարենցի տուն-թանգարանի առջև	S	քանդ.' Ա. Շիրազ

ԱՆԱՓԱՐՍ ԳՅՈՒՂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ ԱՅԼԱԲԵՐԴ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հվ մասում	<	
2.				ԲԱՅՈԹՅԱ ԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ «ԱԼԱՓԱՐՍ»	քարի դար	գյուղի հվ-աե մասում Յամազ բլրի վրա	<	
	2.1			Բացօթյա կայան «Ալափարս-1»	քարի դար		<	
	2.2			Բացօթյա կայան «Ալափարս-2»	քարի դար		<	
3.				ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	20 դ. սկիզբ	Սբ. Վարդան եկեղեցու մոտ	S	պատկանում է Խ.Ղազարյանին
4.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	13-20 դդ.	գյուղի մեջ, երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածների հուշարձանի մոտ	<	
	4.1			Խաչքար	10 դ.		<	
	4.2			Խաչքար	10 դ.		<	
	4.3			Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	4.4			Խաչքար	1275 թ.		<	արձանագիր
5.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	ուշ միջնադար	գյուղի ամ մասում	S	
	5.1			Խաչքար	14-15 դդ.		<	
6.				ԳԼԽԱՏՈՒՆ	19 դ. վերջ	գյուղի մեջ	S	Վ. Գալստյանի տան մոտ
7.				ԳԼԽԱՏՈՒՆ	1908 թ.	գյուղի մեջ	S	Գ. Կարապետյանի տան մոտ
8.				ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ	10-19 դդ.	գյուղի մեջ	<	
	8.1			Եկեղեցի Վարդան Զորավար	901 թ.		<	վերականգ. 1857 թ.
		8.1.1		Խաչքար	13 դ.	եկեղեցուն կից	<	
		8.1.2		Խաչքար	13 դ.	ազուցված է եկեղեցու պատի մեջ	<	
		8.1.3		Խաչքար Յոհաննեսի և Շահերի	13 դ.	ազուցված է եկեղեցու պատի մեջ	<	
		8.1.4		Խաչքար	13-15 դդ.	ազուցված է եկեղեցու պատի մեջ	<	
	8.2			Եկեղեցի	10 դ.	ազուցված է եկեղեցու պատի մեջ	<	խաչածն հատակագծով
		8.2.1		Խաչքար	13-15 դդ.		S	
	8.3			Եկեղեցի	1858 թ.		S	եռանավ սրահ
		8.3.1		Զանգակատուն	19 դ.	եկեղեցուն կից	S	
9.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	1891-1897 թթ.	գյուղի մեջ	<	
	9.1			Գերեզմանոց	19-20 դդ.		S	
		9.1.1		Խաչքար	1275 թ.		<	
10.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	7 դ.	գյուղի մեջ	<	
	10.1			Խաչքար	9-10 դդ.		<	
	10.2			Խաչքար	13 դ.		<	
	10.3			Խաչքար	13 դ.		<	
	10.4			Խաչքար	13 դ.		<	
	10.5			Խաչքար	13 դ.		<	
11.				ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ	1955 թ.	գյուղի մեջ	S	
12.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1968 թ.	գյուղի մեջ	S	
13.				ՄԱՏՈՒԴ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ	19 դ.	գյուղի հվ-աե եզրին	S	
	13.1			Խաչքար	9-10 դդ.			

ԱՐՁԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-17 դդ.	գյուղի հս-ամ եզրին	S	
	1.1			Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	1.2			Տապանաքար	16-17 դդ.		S	
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	միջնադար	գյուղի հս-ամ մասում, «Աղվերան» վայրում, Նախարարների խորհրդի հանգստյան տան տարածքում	<	
	2.1			Խաչքար	10 դ.		<	
	2.2			Խաչքար	10 դ.		<	

	2.3		Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	2.4		Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	2.5		Խաչքար	11 դ.		<	
	2.6		Խաչքար	11 դ.		<	
	2.7		Խաչքար	11-12 դդ.		<	
	2.8		Խաչքար	11-12 դդ.		<	
	2.9		Խաչքար	12 դ.		<	
	2.10		Խաչքար	12 դ.		<	
	2.11		Խաչքար	12 դ.		<	
	2.12		Խաչքար	12 դ.		<	
	2.13		Խաչքար	12 դ.		<	
	2.14		Խաչքար	12 դ.		<	
	2.15		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.16		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.17		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.18		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.19		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.20		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.21		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.22		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.23		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.24		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.25		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.26		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	2.27		Խաչքար	1219 թ.		<	
	2.28		Խաչքար	1223 թ.		<	
	2.29		Խաչքար	15 դ.		<	
3.			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՅ	10-19 դդ.	գյուղի հս-ամ մասում, բլրի վրա	<	
	3.1		Խաչքար	10 դ.		<	
	3.2		Խաչքար	10 դ.		<	
	3.3		Խաչքար	10 դ.		<	
	3.4		Խաչքար	10 դ.		<	
	3.5		Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	3.6		Խաչքար	11-12 դդ.		<	
	3.7		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.8		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.9		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.10		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.11		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.12		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.13		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.14		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.15		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.16		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	3.17		Խաչքար	15 դ.		<	
	3.18		Խաչքար	15-16 դդ.		<	
	3.19		Խաչքար	16-17 դդ.		<	
	3.20		Տապանաքար	16-17 դդ.		<	
	3.21		Տապանաքար	16-17 դդ.		S	
4.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱՐԶԱԿԱՆԻ ԱՎԵՐԱԿՆԵՐ»	12-15 դդ.	գյուղից 3 կմ ան	<	
	4.1		Գերեզմանոց	12-15 դդ.		<	
		4.1.1	Խաչքար	11 դ.		<	
		4.1.2	Խաչքար	11 դ.		<	
5.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱՎԱԶԱՆ»	19 դ. 1960-ական թթ.	գյուղից 4 կմ հվ-ան	S	
6.			ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ «ԳՀՈՒԿԻ ՎԱՆՔ» (ԲՈԼՈՐԱՀԱՐ)	13-14 դդ.		<	
	6.1		Եկեղեցի	13-14 դդ.		<	
		6.1.1	Խաչքար	10 դ.		<	
		6.1.2	Խաչքար	11 դ.		<	
		6.1.3	Խաչքար	12 դ.		<	
	6.2		Բնակելի և տնտեսական կառույցներ	միջնադար		<	ավերված

6.3		Գերեզմանոց	միջնադար		S	
	6.3.1	Խաչքար	1219 թ.		<	արձանագիր
	6.3.2	Խաչքար	1265 թ.		<	արձանագիր
	6.3.3	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.4	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.5	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.6	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.7	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.6	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.7	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.8	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.9	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.3.10	Խաչքար	13 դ.		<	պահպանվել է արձանագիր պատվանդանը
	6.3.11	Խաչքար	13 դ.		<	պահպանվել է արձանագիր պատվանդանը
	6.3.12	Խաչքար	13 դ.		<	պահպանվել է արձանագիր պատվանդանը
6.4		Գերեզմանոց	միջնադար	վանքից 150 մ հս	<	
	6.4.1	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.2	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.3	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.4	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.5	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.6	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.7	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.8	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.9	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.10	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.11	Խաչքար	13 դ.		<	
	6.4.12	Խաչքար	13 դ.		<	
7.		ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ (ՉՈՐՈՒՏԻ ՎԱՆՔ)	12 դ.	գյուղից 5 կմ հս հանգստյան տան տարածքում	<	
	7.1	Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	7.2	Գերեզմանոց	միջնադար		<	
	7.2.1	Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	7.2.2	Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	7.2.3	Խաչքար	12-13 դդ.		<	
8.		ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԳԵՎՈՐԳ	13 դ.	գյուղի հս մասում	<	
	8.1	Գերեզմանոց	10-20 դդ.	եկեղեցու մոտ	<	
	8.1.1	Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	8.1.2	Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	8.1.3	Խաչքար	11-12 դդ.		<	
	8.1.4	Խաչքար	11-12 դդ.		<	
	8.1.5	Խաչքար	11-12 դդ.		<	
	8.1.6	Խաչքար	13-14 դդ.		<	
	8.1.7	Խաչքար	13-14 դդ.		<	
	8.1.8	Խաչքար	14-15 դդ.		<	
	8.1.9	Խաչքար	14-15 դդ.		<	
	8.1.10	Խաչքար	14-15 դդ.		<	
	8.1.11	Խաչքար	14-15 դդ.		<	
	8.1.12	Խաչքար	14-15 դդ.		<	
	8.1.13	Խաչքար	14-15 դդ.		<	
	8.1.14	Խաչքար	14-15 դդ.		<	
	8.1.15	Խաչքար	15-16 դդ.		<	
	8.1.16	Խաչքար	15-16 դդ.		<	
	8.1.17	Խաչքար	16-17 դդ.		<	
	8.1.18	Խաչքար	16-17 դդ.		<	
9.		ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԱՏԵՓԱՆՈՍ (ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ, ՍԲ. ԹԱՂԵՎՈՍ ԱՌԱՔՅԱԼ)	1867 թ.	գյուղի մեջ	S	

9.1		Գերեզմանոց	միջնադար		Հ	
	9.1.1	Արձանագրություն	1001 թ.	ընկած եկեղեցու մոտ	Հ	
	9.1.2	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	9.1.3	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
10.		ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	6-7 դդ.	գյուղի մեջ	Հ	
11.		ԵԿԵՂԵՑԻ «ՇԵՐՄՈՆԻ ՎԱՆՔ»	միջնադար	գյուղից 2.5 կմ հս-ամ	Հ	
	11.1	Գերեզմանոց	միջնադար		S	
	11.1.1	Խաչքար	11 դ.		Հ	
	11.1.2	Խաչքար	11 դ.		Հ	
	11.1.3	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
12.		ԵԿԵՂԵՑԻ «ՓՐԻ ՎԱՆՔ»	10-11 դդ.	գյուղից հս-ամ, «Նաիրի» հանգստյան տան տարածքում	Հ	
	12.1	Խաչքար	9 դ.		Հ	
	12.2	Խաչքար	9-10 դդ.		Հ	
	12.3	Խաչքար	10 դ.		Հ	
13.		ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղի հվ-ամ մասում, «Խաչի դար» վայրում	Հ	
14.		ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղից հս-ամ, ՀՀ ԳԱԱ հանգստյան տան տարածքում	Հ	
15.		ԽԱՉՔԱՐ	13 դ.	գյուղից 2.5 կմ հս-ամ, նեղուցի վանքից 0.5 կմ հս-աե	Հ	
16.		ԽԱՉՔԱՐ	15 դ.	գյուղի հվ- ամ մասում, «Խաչի դար» վայրում	Հ	
17.		ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՋՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ		գյուղի մեջ	S	
18.		ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՆԵՂՈՒՑԻ ՎԱՆՔ (ԱՐՁԱԿԱՆԻ ՎԱՆՔ, ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ, ՆԵՂՈՒՑԻ ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ)	13 դ. 10-16 դդ.	գյուղից 3 կմ հվ-ամ գյուղից 2 կմ հս-ամ	Հ	
	18.1	Եկեղեցի Սբ. Աստվածածին	13 դ.		Հ	
	8.1.1	Խաչքար	10 դ.		Հ	
	18.2	Գավիթ	1271 թ.	եկեղեցուն կից է ամ-ից	Հ	
	18.2.1	Խաչքար, Սարգիս կազմող	13 դ.	գավիթի ներսում	Հ	
	18.2.2	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.2.3	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.2.5	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.2.6	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.3	Գավիթ	13 դ.	համալիրի հվ կողմում	Հ	նորաբաց
	18.4	Գերեզմանոց	միջնադար	Սբ. Աստվածածին եկեղեցու մոտ	Հ	
	18.4.1	Խաչքար	9-10 դդ.		Հ	
	18.4.2	Խաչքար Յովհաննեսի, Մխիթար և Հուսիկ կազմողներ	1115 թ.	մատուռի մոտ	Հ	
	18.4.3	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.4.4	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.4.5	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.4.6	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.4.7	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.4.8	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.4.9	Խաչքար Ովսասպի կազմողի	13 դ.	մատուռի մոտ	Հ	
	18.4.10	Խաչքար	1256 թ.		Հ	արձանագիր
	18.4.11	Տապանաքար	12 դ.		Հ	
	18.5	Մատուռ	13 դ.	համալիրի ամ մասում	Հ	
	18.5.1	Խաչքար	10-13 դդ.		Հ	
	18.5.2	Խաչքար	1205 թ.		Հ	արձանագիր
	18.6	Գերեզմանոց	12-14 դդ.	մատուռի մոտ	Հ	
	18.6.1	Խաչքար	10 դ.		Հ	
	18.6.2	Խաչքար	10 դ.		Հ	
	18.6.3	Խաչքար	10 դ.		Հ	
	18.6.4	Խաչքար	10 դ.		Հ	
	18.6.5	Խաչքար	12 դ.		Հ	
	18.6.6	Խաչքար	12 դ.		Հ	
	18.6.7	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.6.8	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.6.9	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	18.9.10	Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	

	18.6.11	Խաչքար	1246 թ.		Հ	արձանագիր
	18.6.12	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.6.13	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.6.14	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.6.15	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.6.16	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.6.17	Խաչքար	13 դ.		Հ	
	18.6.18	Խաչքար	14 դ.		Հ	
	18.6.19	Խաչքար	14 դ.		Հ	
	18.6.20	Խաչքար	14 դ.		Հ	
	18.6.21	Խաչքար	14 դ.		Հ	
	18.6.22	Խաչքար	15 դ.		Հ	
18.7		Սեղանատուն	միջնադար		Հ	պեղվել է 1990 թ.
18.8		Բնակելի և տնտեսական կառույցներ	միջնադար		Հ	պահպանվել են հիմքերը

ԲՋՆԻ ԳՅՈՒՂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	5-16 դդ.	գյուղի աե մասում, քարաժայռի վրա, Հրազդան գետի աջ ափին	Հ	Պահլավունիների, ապա Զաքարյանների նստավայրից մեկը
	1.1			Մեծ (Վերին) բերդ	10-16 դդ.	քարաժայռի զագաթի վրա	Հ	
		1.1.1		Եկեղեցի Սբ. Խաչ	9-10 դդ.	ամրոցի կենտրոնական հատվածում	Հ	կենտրոնագմբեթ, խաչաձև հատակագծով, պահպանվել են հիմնապատերը
		1.1.2		Ջրամբար	10 դ.	ամրոցի կենտրոնական հատվածում	Հ	պեղվել է 1977-1981, 2003 թթ.
		1.1.3		Պալատ	10 դ.		Հ	
	1.2			Ստորին (Փոքր) բերդ	10-16 դդ. աե	Մեծ բերդից աե	Հ	
		1.2.1		Գաղտնուղի	10 դ.		Հ	
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	15-20 դդ.	գյուղի մեջ, Բջնիի վանքից հս	Տ	
	2.1			Տապանաքար	1468 թ.		Տ	արձանագիր
	2.2			Տապանաքար	16-17 դդ.		Տ	
	2.3			Տապանաքար	16-17 դդ.		Տ	
	2.4			Տապանաքար	16-17 դդ.		Տ	
	2.5			Տապանաքար	16-17 դդ.		Տ	
	2.6			Տապանաքար	1683 թ.		Տ	արձանագիր
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	միջնադար	գյուղի մեջ	Տ	կամրջի մոտ
	3.1			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	3.2			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	3.3			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
4.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	միջնադար	գյուղի հվ եզրին	Տ	Խ. Մովսիսյանի տնամերձում
	4.1			Խաչքար	12 դ.		Հ	
	4.2			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	4.3			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	9-16 դդ.	գյուղի հվ-աե եզրին, «Խաչի դռ» վայրում	Տ	
	5.1			Խաչքար	11-12 դդ.		Հ	
	5.2			Խաչքար	12 դ.		Հ	
	5.3			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	5.4			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	5.5			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	5.6			Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	Ք.ա. 3-1 հազ.	գյուղի հվ-աե մասում, «Խաչի դռ» վայրում, Հրազդանի ծախափնյա սարահարթի վրա	Հ	1929 թ. հետախուզական պեղումներ է կատարել ՀՀ հուշարձանների պահպ. կոմ. արշավախումբը
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ	ուշ միջնադար	գյուղից 2 կմ հս, «Սուննաթ» վայրում	Տ	պահպանվել են միայն հիմքերը
8.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԲԱՐՈՐՈՒԹՅՈՒՆ	12-13 դդ.	գյուղի մեջ, Բջնի-Հրազդան ճանապարհի ձախ կողմում	Հ	

9.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԳԵՎՈՐԳ	13-17 դդ.	գյուղի մեջ, Ար. Աստվածածին եկեղեցուց 100 մ հվ-աե	<	բազիլիկ սրահ
	9.1		Արձանագրություն	13 դ.	եկեղեցու մոտ	<	
	9.2		Խաչքար	1189 թ.		<	արձանագիր
	9.3		Խաչքար	13 դ.	ագուցված է ամ ճակատին, մուտքից հս	<	
	9.4		Խաչքար	13 դ.	ագուցված է ամ ճակատին, մուտքից հվ	<	
	9.5		Խաչքար	13 դ.	ագուցված ամ ճակատին, լուսամուտի վերևում	<	ստորին
	9.6		Խաչքար	16 դ.	հենված է ամ ճակատին, մուտքից հվ	<	
	9.7		Խաչքար	16 դ.	նախորդի կողքին	<	
10.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻԶ	13 դ.	գյուղի մեջ	<	
11.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԹԱՂԵՎՈՍ ԱՌԱՔՅԱԼ	13-14 դդ.	գյուղի մեջ	<	
	11.1		Մատուռ	13-14 դդ.		<	
12.			ԵԿԵՂԵՑԻ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ	9-10 դդ.	գյուղի մեջ, Բջնի-Հրազդան ճանապարհի ձախ կողմում	<	
	12.1		Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	12.2		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	12.3		Գավիթ	12-13 դդ.		<	
13.			ԵԿԵՂԵՑԻ ԾԱՂԿԱՎԱՆՔ	13-14 դդ.	գյուղի մեջ	<	վերականգ. 20 դ., Ս. Մինասյանի տնամերձում
	13.1		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	13.2		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	13.3		Գերեզմանոց	միջնադար		<	
14.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	19 դ.	գյուղի մեջ	<	
	14.1		Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	14.2		Խաչքար	10-11 դդ.		<	
	14.3		Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	14.4		Գերեզմանոց	միջնադար		<	
		14.4.1	Խաչքար	12 դ.		S	
		14.4.2	Խաչքար	12-13 դդ.		<	
		14.4.3.	Խաչքար	12-13 դդ.		<	
15.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ՍԱՐԳԻՍ	7 դ. վերականգնվել է 1648 և 1990 թթ.	Փոքր Բջնի գյուղի աե եզրին, ամրոցից 300 մ հս-աե, Ժալոյի գագաթի վրա	<	Հայաստանի միախորան ամենափոքր եկեղեցին է
	15.1		Գերեզմանոց	9-16 դդ.	եկեղեցուց ամ	<	
		15.1.1	Խաչքար	13 դ.		<	
		15.1.2	Խաչքար	13 դ.		<	
		15.1.3	Խաչքար	13 դ.			
		15.1.4	Խաչքար	16 դ.		<	
		15.1.5	Խաչքար	16 դ.		<	
16.			ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	գյուղի մեջ	<	Մ. Գրիգորյանի տնամերձում
17.			ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	գյուղի մեջ	<	Մ. Գրիգորյանի տնամերձում
18.			ԽԱՉՔԱՐ	10 դ.	գյուղի մեջ	<	Մ. Գրիգորյանի տնամերձում
19.			ԽԱՉՔԱՐ	10-11 դդ.	գյուղի մեջ	<	Մ. Գրիգորյանի տնամերձում
20.			ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղի մեջ	<	Մ. Գրիգորյանի տնամերձում
21.			ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղի մեջ	<	Բ. Սահակյանի տնամերձում
22.			ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղի մեջ	<	դպրոցի մոտ, Մ. Ներսեսյանի տան մոտ
23.			ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղի աե մասում	<	Ա. Մաթևոսյանի տնամերձում
24.			ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղի հս եզրին	<	Վ. Աբրահամյանի տնամերձում
25.			ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղի հս եզրին	<	Վ. Աբրահամյանի տնամերձում
26.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի մեջ	<	Բարեկամության փող. N 46 տան մոտ
27.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի մեջ	<	Խ. Հակոբյանի տնամերձում
28.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հվ եզրին	<	ճանապարհի աջ կողմին
29.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հվ եզրին	<	ճանապարհի աջ կողմին
30.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հվ եզրին	<	Յա. Դավթյանի տնամերձում

31.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հվ եզրին	Հ	Շ. Դավթյանի տնամերձում
32.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հվ-աե եզրին	Հ	
33.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Վ. Աբրահամյանի տնամերձում
34.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Շ. Սիմոնյանի տնամերձում
35.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Հ. Սիմոնյանի տնամերձում
36.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Մ. Հովհաննիսյանի հողամասում
37.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Մ. Հովհաննիսյանի հողամասում
38.			ԽԱՉՔԱՐ	13 դ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Շ. Դավթյանի տնամերձում
39.			ԽԱՉՔԱՐ	13 դ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Վ. Աբրահամյանի տնամերձում
40.			ԽԱՉՔԱՐ	13-14 դդ.	գյուղի հս եզրին	Հ	Գ. Սահակյանի տնամերձում
41.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ	1958 թ.	գյուղի մեջ	Տ	Թովս Մանուկ եկեղեցու մոտ
42.			ՀՈՒՇԱՂԲԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1967 թ.	գյուղի մեջ		ճարտ. Ռ. Առաքելյան քանդ. Վ. Սողոմոնյան
43.			ՄԱՏՈՒՒ	18-19 դդ.	գյուղի մեջ, այլադացի մոտ	Տ	
44.			ՄԱՏՈՒՒ «ԽԱՆԳՐԱ ԺԱՄ»	ուշ միջնադար	գյուղի հս եզրին, «Վանքի ծոր» վայրում	Տ	վերականգ. 20 դ. սկիզբ
45.			ՄԱՏՈՒՒ ԿԻՐԱԿՆԱՄՈՒՏ	միջնադար	գյուղի հվ-աե մասում	Տ	վերակառ. 20 դ.
	45.1		Խաչքար	10 դ.		Հ	
	45.2		Խաչքար	11-12 դդ.		Հ	
	45.3		Խաչքար	12 դ.		Հ	
46.			ՄԱՏՈՒՒ ՍԲ. ՄԻՆԱՍ	ուշ միջնադար	գյուղից 2 կմ հս	Տ	վերակառ. 20 դ.
	46.1		Խաչքար	16-17 դդ.		Հ	
47.			ՄԱՏՈՒՒ ՍԲ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ	20 դ. սկիզբ	գյուղից 0.5 կմ հս	Տ	
	47.1		Խաչքար	11 դ.		Հ	
	47.2		Տապանաքար	1281 թ.		Հ	արձանագիր
48.			ՄԱՏՈՒՒ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ (ՍԲ. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ)	12-13 դդ.	գյուղի մեջ	Հ	
	48.1		Խաչքար	12-13 դդ.	մատուռի ներսում	Հ	
	48.2		Խաչքար	12-13 դդ.	մատուռի ներսում	Հ	
49.			ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ	11-17 դդ.	գյուղի կենտրոնական մասում	Հ	
	49.1		Եկեղեցի Սբ. Աստվածածին	1031 թ.	վանական համալիրի կենտրոնական մասում	Հ	կառուցել է Գրիգոր Պահլավունին
	49.1.1		Քանդակ գիպսից	11 դ.	Ավագ խորանի աե պատին		
	49.1.2		Արձանագրություն	1031 թ.	հվ ճակատին, մուտքից աջ	Հ	Գրիգոր Պահլավունու շինարարական արձանագրությունը
	49.1.3		Արձանագրություն	1209 թ.	հվ մուտքի ճակատակալի վրա	Հ	Վահրամ Չաուշի եկեղեցու, վերաշինման արձանագրությունը
	49.2		Մատուռ-զանգակատուն	1272 թ.	կից է հվ ճակատի աե հատվածին	Հ	
	49.2.1		Խաչքար	13 դ.	ագուցված է ամ ճակատի խորշում	Հ	արձանագիր
	49.3		Պարիսպ	1666 թ.		Հ	կառուցել է Մովսես վարդապետը
	49.4		Գերեզմանոց	միջնադար	վանքի պարսպապատի ներսում	Հ	
	49.4.1		Խաչքար	12 դ.		Հ	
	49.4.2		Խաչքար, կազմող՝ Գրիգոր	12-13 դդ.		Հ	արձանագիր
	49.4.3		Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	49.4.4		Խաչքար	1219 թ.		Հ	արձանագիր
	49.4.5		Խաչքար	1232 թ.		Հ	արձանագիր
	49.4.6		Խաչքար, կազմող՝ Մելիքսեթ	1578 թ.		Հ	արձանագիր
	49.4.7		Խաչքար	1589 թ.		Հ	արձանագիր
	49.4.8		Խաչքար	16 դ.		Հ	
	49.4.9		Խաչքար	17 դ.		Հ	
	49.5		Թևալոր խաչ	6-7 դդ.		Հ	
	49.6		Խաչքար	12-13 դդ.	եկեղեցու աե կողմում	Հ	
	49.7		Խաչքար	12-13 դդ.	եկեղեցու աե կողմում	Հ	
	49.8		Խաչքար	12-13 դդ.	եկեղեցու աե կողմում	Հ	
	49.9		Խաչքար	12-13 դդ.	եկեղեցու աե կողմում	Հ	
	49.10		Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
	49.11		Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	

49.12			Խաչքար Աստվածատուրի	12-13 դդ.		<	արձանագիր
49.13			Խաչքար	13-14 դդ.	եկեղեցու առ կողմում	<	
49.14			Խաչքար	13-14 դդ.	եկեղեցու առ կողմում	<	
49.15			Խաչքար	13-14 դդ.		<	
49.16			Խաչքար	13-14 դդ.		<	
49.17			Խաչքար	13-14 դդ.		<	
49.18			Խաչքար	13-14 դդ.		<	
49.19			Խաչքար	14-15 դդ.		<	
49.20			Խաչքար	16-17 դդ.			
49.21			Խաչքար, կազմող՝ Մելիքսեթ	1580 թ.	կանգնեցված է պարսպի վրա	<	արձանագիր
49.22			Խաչքար	16 դ.	կանգնեցված է պարսպի վրա նախորդից հս	<	վերին հատվածը

ԿԱՐԵՆԻՍ ԳՅՈՒՂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	Ք.ա. 2 հազ.	գյուղի հվ կողմում	<	
2.				ԲԱՅՈԹՅԱ ԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ ԳՅՈՒՄՈՒՇ	հին քարի դար	գյուղի շրջակա վանակատի ելքերի մոտ	<	
	2.1			Բացօթյա կայան Գյումուշ-1	հին քարի դար		<	
	2.2			Բացօթյա կայան Գյումուշ-2	հին քարի դար		<	
	2.3			Բացօթյա կայան Գյումուշ-3	հին քարի դար		<	
	2.4			Բացօթյա կայան Գյումուշ-4	հին քարի դար		<	
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	4-5 դդ.	գյուղի ամ ծայրին	<	միանալ սրահ
	3.1			Խաչքար	12-13 դդ.	եկեղեցու բեմին	<	
4.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ԿԱՐԵՆԻՍ (ՄԱԹԵՎՈՍ ԵՎ ԱՆԴՐԵԱՍ ԱՌԱՔՅԱԼՆԵՐԻ ՎԱՆՔ)	6-7 դդ.	գյուղի մոտ, Գյումուշ ՀԷԿ-ից հս, Հրազդանի ձորում	<	
	4.1			Եկեղեցի	6-7 դդ.		<	
		4.1.1		Դամբարան	6-7 դդ.	եկեղեցու մեջ	<	ստորգետնյա, ըստ ավանդության այստեղ պահվել են առաքյալների մասունքները
		4.1.2		Խաչքար	15 դ.	եկեղեցու ներսում	<	արձանագիր
	4.2			Գավիթ	17 դ.	կից է եկեղեցուն ամ-ից	<	
		4.2.1		Խաչքար Նավասարդի	15-16 դդ.	գավթի ներսում	<	արձանագիր
		4.2.2		Խաչքար տեր Եպիսկոպոսի	1607 թ.	ազուցված է գավթի-մույթին	<	արձանագիր
		4.2.3		Խաչքար Մինախաթունի	16-17 դդ.	գավթի ներսում	<	արձանագիր
		4.2.4		Տապանաքար Էդիսաբեթի	16-17 դդ.	ազուցված է մույթի հիմքում	S	արձանագիր
		4.2.5		Տապանաքար	1667 թ.		S	արձանագիր
	4.3			Գերեզմանոց	միջնադար		S	
		4.3.1		Խաչքար	15-16 դդ.		<	

ՖԱՆՏԱՆ ԳՅՈՒՂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ ՎԱՂԱՎԵՐ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 4.5 կմ հվ-առ	<	
2.				ԲԱՅՈԹՅԱ ԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	քարի դար	գյուղից 2 կմ հվ-ամ, Գուրանասարի լանջին	<	«Քյոնդարասի» վայրում
	2.1			Բացօթյա կայան 1	քարի դար		<	
	2.2			Բացօթյա կայան 2	քարի դար		<	
3.				ԲԱՅՈԹՅԱ ԿԱՅԱՆ	քարի դար	գյուղի տարածքում	<	
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՎԱՂԱՎԵՐ»	12-17 դդ.	գյուղից 3.5 կմ հվ-առ	<	
	4.1			Տապանաքար	միջնադար		<	
		4.1.1		Տապանաքար	1567 թ.		S	
		4.1.2		Տապանաքար	1581 թ.		S	
		4.1.3		Տապանաքար	16-17 դդ.		S	

	4.2		Գերեզմանոց	ուշ միջնադար		S	
		4.2.1	Խաչքար	12-13 դդ.		<	
	4.3		Եկեղեցի Սբ. Աստվածածին	19 դ.		S	
	4.4		Մատուռ	միջնադար		S	
	4.5		Մատուռ	17-18 դդ.		S	
5.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	միջնադար	գյուղից 6 կմ ան	S	«Աղգյուլ» վայրում
6.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	միջնադար	գյուղից 6.5 կմ հս-ան	S	«Կուրու խարաբա» վայրում
7.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	միջնադար	գյուղի հս-ան մասում	S	«Փոստի ձորի քյալաֆեք» վայրում
8.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	միջնադար	գյուղից 6 կմ հվ-ան, «Վաղավեր» գյուղատեղիից 1 կմ հվ-ան	S	«Քինքյանդ» վայրում
9.			ԽԱԶՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղից 4 կմ հվ		«Սոխուկի գյուղ» դաշտում
10.			ՀՈՒՇԱԿՈՐԹՈՂԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1980 թ.	գյուղի մեջ	S	

Բջնիի բերդ

Բջնի գյուղն առաջին անգամ հիշատակվում է Նդ., Ղազար Փարպեցու «Պատմություն Հայոց»- ում: XI դարից Բջնին հիշվում է որպես բերդաքաղաք: Այս շրջանում Բջնին Վասակ-Հովում Պահլավունու նստավայրն էր: Վերջինս վերաշինեց ամրոցը և 1020-ական թթ. ետ մղեց Բջնիի վրա հարձակում գործած քոչվոր ցեղերին: Բջնին դարձավ Հայաստանի չորս եպիսկոպոսական աթոռանիստներից մեկը, որին վերապահված էր կաթողիկոսի ընտրությունը: 1072թ.-ից Բջնին ընկավ թուրք-սելջուկների գերիշխանության տակ, ենթարկվեց ավերների ու կողոպուտի: 1201թ.-ին հայոց զորքերը գրավեցին Բջնին, և այն դրվեց Զաքարյանների իրավասության ներքո, ապա դարձավ Աթաբեկ Զաքարյան Ավագի աթոռանիստը: 1386թ.-ին Բջնին ենթարկվեց Լենկթեմուրի հրոսակների ասպատակությանը: XIII-XIVդդ. Բջնիում էր նստում Այրարատյան նահանգի արքեպիսկոպոսը, որը Արևելյան Հայաստանի չորս գերագահ եպիսկոպոսներից մեկն էր, և որի ձայնը վճռական նշանակություն ուներ կաթողիկոսական ընտրությունների ժամանակ:

Բջնին հայ գրչության օջախներից էր: 1478թ.-ին գրված մի Ավետարանի հիշատակարանում Բջնին հիշատակվում է «աստվածաբնակ և անառիկ դղյակ Բջնի» ձևով: Բջնիի արևելյան մասում՝ բլրի գագաթին, VIIդ. Կառուցվել է Ս.Սարգիս եկեղեցին: Իր արտակարգ փոքր չափերի հետևանքով (Հայաստանի նույնատիպ եկեղեցիներից ամենափոքրն է) կոնստրուկցիաները խիստ պարզեցված են: Սարահարթի վրա Պահլավունի իշխանները X-XIդդ. Հիմնել են մի բերդ, որը դարեր ի վեր Նիգ գավառի

գլխավոր ամրությունն էր և վերահսկում էր Բջնիի մատույցները: Բջնի բերդի տիրակալն էր Վասակ Պաղապատյանը, որի որդին՝ Գրիգոր Մագիստրոսը, 1031թ.-ին կառուցել է Ս.Աստվածածին եկեղեցին (այժմ էլ կանգուն):

Եկեղեցու յուրօրինակ տարրերից են ներսում 5մ բարձրության վրա պատերի երկայնքով ձգված քարե դարակները: Ենթադրվում է, որ այստեղ են դրվել Բջնիի վանքում գրված բազմաթիվ ձեռագրերը: Եկեղեցուն հարավից կցված է թաղածածկ մատուռ (XIIIդ.), որի արևմտյան պատի խորշում կանգնեցված է մեծ խաչքար: Բջնիում ստեղծագործել են նշանավոր քարգործ վարպետներ, այդ մասին վկայում է արևելյան պատի դիմաց կանգնեցված բարձրարվեստ խաչքարերը: Բջնիի ուշագրավ վայրերից մեկը Ծակքար կոչվող ժայռն է, որն իսկապես բնության հրաշքներից է: Այն վիթխարի բնական կամար է, որը բացված է ձորի երկայնքով ձգված ժայռերի մեջ:

Օգտակար հանածոներ

Չարենցավանի քաղաքային համայնքի սահմաններում և հարակից տարածքներում օգտակար հանածոներ չկան: Դա բացատրվում է այն հանգամանքով, որ Չարենցավանի հիմնադրմանը նախորդող փուլում քաղաքի կառուցման համար տարածքի ընտրությունը հաշվի է առել տվյալ տարածքում օգտակար հանածոների բացակայությունը: Հրազդան քաղաքից մինչև Աբովյան ընկած տարածքում առկա են երկաթի, նեֆելինե սիենիտների, պերլիտի, լիթոիդային պեմզայի, տուֆի, բազալտի և զգալի քանակությամբ այլ օգտակար հանածոների պաշարներ: Սակայն դրանք Չարենցավանից հեռու են:

Չարենցավանից հարավ-արևմուտք 7-րդ կիլոմետրի վրա է գտնվում Սևան-Հրազդան կասկադի երրորդ աստիճանը՝ Գյումուշի հիդրոէլեկտրակայանը, որի դերիվացիոն ջրանցքը Չարենցավանի տարածքով է անցնում և հանդիսանում է քաղաքի կանաչապատ տարածքների ոռոգման սկզբնաղբյուր:

Լեռնագրությունը

Տարածաշրջանը գտնվում է Հրազդան գետի հովտի լայնարձակ ձախափնյա սարահարթում՝ սանդղակաձև թեքված դեպի արևելք, Գեղամա լեռնաշղթայի ջրբաժան

գծի կողմը: Իր տեսքով տարածքի ռելիեֆը հրաբխային է, հիմքում շերտավորված կենտրոնական տիպի հրաբուխների ժայթքման նորագույն լավային հոսքերով:

Ըստ ռելիեֆի բնութագրի, տարածքը կարելի է բաժանել 2 մասի՝ հարթավայրային (սարահարթ) և թեքլեռնային (սանդղավանդներ):

Հարթավայրային մասը զբաղեցնում է այն տարածքը, որն անմիջապես հարում է Չարենցավան քաղաքին արևմուտքից ու մասամբ հյուսիսից, իսկ արևելքից՝ Ֆանտան գյուղին: Այն տեղ-տեղ կտրտված է ոչ խորը ձորակներով, գոգահովիտներով, որոնք ունեն առավելապես հյուսիս-արևմտյան ուղղություն (Հրազդան գետի կողմը):

Գոգահովիտների մեկ մասը չոր է, բայց դրանցից մի քանիսով հոսում են փոքր գետակներ, որոնք սնվում են ոռոգման համակարգի ֆիլտրացիոն ջրերի հաշվին: Նրանց ծախսը զգալիորեն մեկնում է մթնոլորտային տեղումների և ձնհալերի ժամանակ:

Տարածքի հարթավայրային մասով անցնում է դերիվացիոն ջրանցքը, որը տարածքի հյուսիս-արևելյան մասում մտնում է թունել: Ջրանցքի ներքևով անցնում է Երևան-Սևան երկաթգծի մայրուղին: Ջրանցքի և երկաթուղու երկայնքով այժմ էլ պահպանվել են շինարարական ածխատանքների հետևանքով առաջացած թափոնները մեկ կույտեր, նախկին մեկ գյուղի ջրանցքի շինարարների տների ավերակները և այլն, որոնք ռելիեֆին հաղորդում են զգալի անհարթություն:

Թեքլեռնային մասը ներկայացված է հիմնականում երեք բավականին բարձր սանդղավանդներով: Սանդղավանդները տեղ-տեղ ծածկված են քարակույտերով (չինգիլներով), իսկ տեղ-տեղ նկատվում են ժայռային ապարների ելուստներ: Նրանք բոլորն էլ ձգված են գրեթե միմյանց զուգահեռ հարավ-արևմուտքից մինչև հյուսիս-արևելք:

Ստորին սանդղավանդը գտնվում է տարածքի հյուսիս-արևմտյան մասում, միջինը՝ ձգված է դերիվացիոն ջրանցքի երկայնքով, իսկ վերջինը՝ 1693-1700մ նիշերի վրա է:

Հիդրոգրաֆիա

Շրջանի հիմնական հիդրոգրաֆական զարկերակը հանդիսանում է Հրազդան գետը, որում (ներառյալ միջին հոսանքում) թափվում են Արզական և Թղիտ գետերի առվակները:

Ընդհանուր ջրային ավազանի մակերեսը 2650.0կմ² է առանց Սևանա լճի և ունի 141կմ երկարություն:

Սևանա լճից մինչև Երևան քաղաքն ամբողջությամբ ձգված Հրազդան գետի ավազանի ձախ մասը շերտավորված է չորրորդականի լավաներով և հրաբխային արտանետումներով (բազալտներ, խարամներ, պեմզաներ և ավազներ):

Գեղամա լեռնաշղթայի ստորերկրյա ջրերը հիմնականում բեռնաթափվում են Հրազդան գետի կիրճում՝ 0.2-2.5մ³/վ ծավալով աղբյուրների տեսքով:

Հրազդան գետի բնական ջրային ռեժիմը բնութագրվում է գարնանային-ամառային ջրառատությամբ, սակավաջրության տևական ժամանակահատվածով, ձմեռային մինիմումով: Հրազդան գետի ռեժիմը լիովին կարգավորված է հիդրոտեխնիկական կառույցների համակարգով:

Շերտագրություն

Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքում մասնակցում են Պլիոցենի հրաբխային գոյացումները, Վերին չորրորդականի մոխրային և լավային գոյացումները, ծածկված ժամանակակից դելյուվիալ-էյուվիալ նստվածքներով: Նրանք ներկայացված են (ներքևից վերև) հետևյալ ապարներով:

Գեոմորֆոլոգիա

Շրջանի մորֆոլոգիայում զուգակցվում են ռելիեֆի հրաբխային, էրոզիոն և գենետիկ տիպերը: Առաջինը հանդիսանում է հիմնական նախաստեղծված, իսկ երկրորդը՝ վերադիր տիպ:

Ռելիեֆի հրաբխային տիպը, որը բնութագրական է Հրազդան գետի միջին հոսանքի ավազանի մև մասին, ուսումնասիրվող շրջանում ներկայացված է Գեղամա լեռնաշղթայից դեպի Հրազդան գետի կիրճը թեքված հյուսիս-արևմտյան լեռնաճյուղի հրաբխային լանջերով:

Այդ լեռնաճյուղերի ծայրամասային՝ արևմտյան մասում գտնվող, ուսումնասիրվող տարածքը բնութագրվում է աստիճանաձև, ուժեղ դենուդացված, պլիոցենային լավաների վաղ հոսքերի փափուկ ձևերով:

Լավային ռելիեֆի սանդղավորությունն առավել վառ արտահայտված է լայնական ուղղությամբ՝ Գեղամա լեռնաշղթայի նախալեռներից մինչև Հրազդան գետի կիրճը:

Հաստաշերտի հզորությունն այստեղ տատանվում է 100-120 մինչև 500-600մ սահմաններում: Այս հաստաշերտի կազմի մեջ մտնում են նաև Գեղամա լեռնաշղթայի չորրորդականի անդեզիտային և անդեզիտա-բազալտային հոսքերը:

Ռելիեֆի էրոզիոն տիպին է պատկանում Հրազդան գետի կիրճը, որն ունի ընդհանուր միջօրեական ուղղվածություն և մխրճված է միոցեն-չորրորդականի լավաների, իսկ տեղ-տեղ նրանց տակ փռված միոցենի ավազաքարա-կավային նստվածքների մեջ:

Կիրճի հունի և հատակի փոքր ոլորաններ նկատվում են առանձին տեղամասերում և պայմանավորված են հիմնականում կիրճի հատակին և լանջերին ապարների ձևափոխումների հետ:

Հիդրոերկրաբանական պայմանները

Հիդրոերկրաբանական տեսանկյունից շրջանը համեմատաբար հարուստ է գրունտային ջրերով, որոնք պատկանում են ճեղքային տիպերին: Այս տիպի ջրերի մեջ բացառապես մեծ նշանակություն ունեն ներլավային և անդրլավային ջրերը, որոնք այստեղ զուգակցված են չորրորդականի և վերին պլիոցենի լավային հոսքերին և կենտրոնացած են, հիմնականում լավաների տակ թաղված հնավուն գետահովիտների ակունքում: Բոլոր այս ջրերը առաձնանում են խմելու համար պիտանիության բարձր որակով, թույլ հանքայնությամբ և 6-8°C կարգի ջերմաստիճանով: Նրանք հզոր աղբյուրների տեսքով մակերևույթ են դուրս գալիս այնտեղ, որտեղ լավային հոսքերի ստորոտը հատվում է ռելիեֆի ժամանակակից ձևերի մակերեսի դեպրեսիաների հետ:

Ստորերկրյա ջրահոսքերի սնուցումը տեղի է ունենում բազալտային ծածկերում քառսային դասավորված ճաքերի միջոցով:

Ալափարս գյուղից հյուսիս-արևմուտք աղբյուրների խմբերը՝ մինչև 40լ/վ դեբիտով, ծառայում են, որպես ջրամատակարարման աղբյուր Չարենցավանի համար:

Շրջանում նկատվում են նաև կոնտակտային ջրեր դեյուվիալ նստվածքներում՝ նրանց համադրված անդեզիտա-բազալտային լավաներով:

Ֆիզիկա-երկրաբանական պրոցեսներ

Տարածաշրջանում ֆիզիկա-երկրաբանական պրոցեսները տակավին թույլ են զարգացած՝ դիտվում են միայն լոկալ ձորակների ռաջացումներ և մակերևույթային էրոզիա:

Ձորակների առաջացումները նակտելի են Չարենցավան-Ալափարս ավտոճանապարհի երկայնքով՝ Ալափարս գյուղի հյուսիս-արևելքում: Որպես կանոն, ձորակների երկարությունը չի գերազանցում 0.3-1.0կմ, խորությունը՝ 1.0-2.5մ, լայնությունը, ըստ վերին մասի՝ 5-8մ:

Վերը նշված տեղերում, հաստատուն հոսքի բացակայության հետևանքով, ձորակների առաջացման պրոցեսները դանդաղ են զարգանում: Ձորակները լցված են պրոլյուվիալով՝ ներկայացված փոքր գլաքարերով, մև աբեկորներով, կոպիճով, մանրավազով, վատ հղկված խճով, կավավազա-ավազակավային լցանյութով, բազալտով: Զարգացող ձորակների կողերը հարթ են:

Մակերեսային էրոզիան դիտվում է կիրճերի լանջերին և թմբերին, ունի աննշան տարածում և ներկայացված է շիթային էրոզիայի միջոցով՝ մակերևույթային ողողմամբ:

12.Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցությունների բնութագիրը

Հողային ռեսուրսներ

Նախատեսվող գործունեության՝ տեխնոլոգիական վերազինում պողպատե և թուջե ծովածքների ստացման՝ արտադրության հզորացման, ինչպես նաև ենթակառուցվածքների նախատեսման և իրականացման համար լրացուցիչ տարածքների օգտագործում կամ նոր հողային ռեսուրսների ներառում չի նախատեսվում: Գործունեությունն իրականացվելու է գոյություն ունեցող և արդեն կառուցապատված,

Չարենցավանի արտադրական գոտում՝ ընկերության սեփականություն հանդիսացող տարածքում:

Գործունեության տարածքում հողային ռեսուրսերի պահպանման հիմնական միջոցառում են հանդիսանում հումքի և արտադրական մնացորդների տեղակայման և պահեստավորման խնդիրները:

Բոլոր հումքատեսակները և արտադրական մնացորդները ընդունվում և պահեստավորվում են փակ շինության մեջ՝ դրանց համար նախատեսված համապատասխան բետոնապատ տեղամասերում, բացառելով հողածածկ տարածքները հնարավոր աղտոտումից:

Գործունեության արդյունքում առաջացած թափոնները՝ ըստ իրենց վտանգավորության դասի, ընկերությունում հավաքվում և պահեստավորվում են դրանց համար նախատեսված ժամանակավոր կուտակման վայրերում: Այդ տարածքները կահավորված են աշխատանքի անվտանգության պահանջներից ելնելով, ինչպես նաև բնապահպանական նորմերի և պահանջների համաձայն:

Տարածքից հեռացվում կամ տրվում են վնասագերծման /ոչնչացման/ համապատասխան լիցենզավորում ունեցող կազմակերպություններին, իսկ այն թափոնները որոնք հնարավոր է օգտագործել որպես երկրորդային հումք պահվում են ընկերությունում դրանց համար նախատեսված հատուկ տարածքներում՝ բացառելով հողային և ջրային ռեսուրսների հնարավոր աղտոտումը:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը և այն փաստն, որ նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակ նոր տարածքներ չեն օտարվելու, արտադրական տարածքը մնում է անփոփոխ, ուստի հողային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցության մեղմանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումների ներգրավում չի նախատեսվում:

Կենսաբազմազանություն

Ինչպես արդեն նշվել է նախատեսվող գործունեությունը իրականացվելու է Չարենցավանի արտադրական գոտում՝ Ընկերության սեփականություն հանդիսացող տարածքում և նոր տարածքների ներգրավում չի նախատեսվում, ուստի անմիջական ազդեցություն տարածքի կենդանական ու բուսական աշխարհի վրա չի նախատեսվում:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակ կենսաբազմազանության վրա հնարավոր բացասական ազդեցության մեղմանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումների ներգրավում չի նախատեսվում:

Զգայուն կլանիչներ

Զգայուն կլանիչների՝ մասնավորապես բնակավայրերի, վրա նախատեսվող գործունեությունը հնարավոր ազդեցություն չունի, քանի որ մոտակա Չարենցավան քաղաքը բնակելի տարածքները սկսվում են մոտ 500մ-ից 1,0կմ հեռավորության վրա:

Ջրօգտագործում

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ում կիրառվում է ջրամատակարարման խառը համակարգ (ՋԽՀ): Ջուրն օգտագործվում է հիմնական տեխնոլոգիական պրոցեսների, օժանդակ ստորաբաժանումների և տնտեսակենցաղային կարիքների համար, ընդհանուր թարմ ջրի տարեկան ծախսը կազմում է 97.0հազ.մ³: Գործարանում տեխնոլոգիական նպատակների համար գործում է շրջադարձ ջրի համակարգ:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ի թարմ խմելու ջրի մատակարարումը իրականացվում է պայմանագրային հիմունքներով, Չարենցավան քաղաքի ջրամատակարարման ցանցից:

Ոռոգման ջրատարից, ջրօգտագործման ընկերության հետ կնքված պայմանագրի համաձայն վերցրված ջուրն օգտագործվում է կանաչ տարածքների ոռոգման նպատակներով: Ոռոգմա ջուր մատակարարվել է Կոտայք ՋՕԸ համաձայն 22 մայիսի 2018թ կքված թիվ 32688 պայմանագրի: 2019թ-ից Կոտայք ՋՕԸ դժվարանում է մատակարարել ոռոգման ջուր, ուստի ընկերությունը փնտրում է այլ աղբյուրներ ոռոգման համար:

Ընկերությունը պլանավորվում է նաև սեփական տեխնիկական ջրի աղբյուր ունենալ մոտակա տարիներին:

"Ձուլակենտրոն" ԲԲԸ ջրօգտագործման հաշվեկշիռ

Ջրի հիմնական սպառողներն	Ջրի տարեկան սպառում, միավորը մ ³ /տարի				Անվերադարձ կորուստներ		
	Ընդամենը	Թարմ ջուր			Հաջորդաբա օգտագործու		
		Խմելու	Ոռոգման	Ընդամենը		Խմելու	Ոռոգման
1	2	3	4	5	9		10
Հիմնական արտադրական սպորաբաժանումներ	164393.2	23230.3	-	23230.3	-	23230.3	
Հաստոցների հովացման	1539.2	92.4	-	92.4	-	92.4	-
ձուլարանների հովացման	44928	8985.6	-	8985.6	-	8985.6	-
դետալների կոփման	117926	14152.3	-	14152.3	-	14152.3	-
Օժանդակ սպորաբաժանումներ	78451.2	3922.6	-	3922.6	-	3922.6	-
կոմպրեսորներ	78451.2	3922.6	-	3922.6	-	3922.6	-
տրանսպորտի տեղամաս	-	-	-	-	-	-	-
Տնտեսա-կենցաղային	71905.7	5665.7	66240	71905.7	-	5665.7	66240
սանիտարահիգիենիկ	5087.7	5087.7	-	5087.7	-	5087.7	-
հատակի լվացմա	578	578	-	578		578	-
կանաչ գոտիների ջրում	66240	-	66240	66240		-	66240
Ընդամենը	314750.1	32818.6	66240	99058.6		32818.6	66240

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ում դեպի կոյուղու ցանց արտահոսքի ջրերը գոյանում են տնտեսակենցաղային գործունեության արդյունքում: Արտադրական ջրերը, որոնք հիմնականում գոյանում են սարքավորումների հովացման արդյունքում, շրջանառու են: Համակարգը փակ է և արտահոսքեր դեպի կոյուղի կամ շրջակա միջավայր բացակայում են: Ընկերությունում հիդրոմետալուրգիական պրոցեսներ չկան:

ԿԵՂՏԱՋՐԵՐՈՎ ԿՈՅՈՒՂՈՒ ԿՈՆԵԿՏՈՐ ԹԱՓՎՈՂ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ԱՐՏԱՀՈՍՔԻ /ԹՍԱ/ ՆՈՐՄԱՆՆԵՐ

1. ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՈՂ

«ՁՈՒԼԱԿԵՆՏՐՈՆ» ԲԲԸ

2. ԱՐՏԱՀՈՍՔ

ԹԱՓՄԱՆ 1 /ՄԵԿ/ ԿԵՏ

3. ԿԵՂՏԱՋՐԵՐԻ ԿԱՐԳԸ

ԿՈՄՈՒՆԱԼ - ԿԵՆՑԱՂԱՅԻՆ

4. ԿԵՂՏԱՋՐԵՐԻ ԹԱՓՄԱՆ ՎԱՅՐԸ

ԿՈՅՈՒՂՈՒ ԿՈԼԵԿՏՈՐ

5. ԹՍԱ-ՈՎ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԿԵՂՏԱՋՐԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ $7219 \text{ m}^3/\text{ՏԱՐԻ 1.16 m}^3/\text{ԺԱՄ}$

6. ԿԵՂՏԱՋՐԵՐԻ ԿԱԶՄԸ և ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԹՍԱ-Ն, ԸՍՏ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ /ՉՆՇՎԱԾ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՀՈՍՔԸ ԱՐԳԵԼՎՈՒՄ Է/:

Հ/Հ	ԿԵՂՏԱՋՐԵՐԻ ԿԱԶՄԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ	ՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ԽՏՈՒԹՅՈՒՆԸ Գ/Մ ³	ՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ԱՐՏԱՀՈՍՔ Գ/ԺԱՄ	ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ ԽՏՈՒԹՅՈՒՆԸ Գ/Մ ³	ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԹՍԱ Գ/ԺԱՄ
1	ԹԿՊԼՐԻՎ	200.00	232.00	200.00	232.00
2	ԹՔՊ	350.00	406.00	350.00	406.00
3	ԿԱԽ. ՄԱՍՆԻԿՆԵՐ	170.00	197.20	170.00	197.20
4	ՍՈՒԼՖԱՏՆԵՐ	150.00	174.00	150.00	174.00
5	ՔԼՈՐԻԴՆԵՐ	100.00	116.00	100.00	116.00
6	ՆԱՎԹԱՄԹԵՐՔՆԵՐ	20.00	23.20	20.00	23.20

ԿԵՂՏԱՋՐԻ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ ՄԱԿԵՐԱՌՈՒՅԹԻՆ ՉԱԵՏՔ Է ԼԻՆԵՆ ՆԱՎԹԱՄԹԵՐՔՆԵՐԻ, ԲՈԼՈՐ ՏԵՍԱԿԻ ՑՈՒՂԵՐԻ ԹԱՂԱՆԹՆԵՐ և ԼՈՂԱՑՈՂ ՆՅՈՒԹԵՐ:

ԳՈՒՆԱՅԻՆ ԵՐԱՆԳ
ՋԵՐՄԱՍՏԻՃԱՆ CO
ԿՈԼԻ-ԻՆԴԵՔՍ
ՋՐԻ ՌԵԱԿՑԻԱ PH

ՊԵՏՔ Է ԲԱՅԱԿԱՅԻ
ՈՉ ԱՎԵԼ ՔԱՆ 20
ՈՉ ԱՎԵԼ ՔԱՆ 1000/Լ
6.5-8.5

Պետք է փաստել այն հանգամանքը, որ հեռանկարում ընկերության կողմից արտադրական ծավալների մեծացման դեպքում ջրօգտագործման քանակների մեջ կավելանա սարքավորումների հովացման ընթացքում ջրի տարեկան սպառման ծավալներից՝ անվերադարձ կորուստները մոտ 20%-ով: Այսինքն կավելանա լրասնուցման ծավալները՝ 20%-ով:

"Ձուլակենտրոն" ԲԲԸ ջրօգտագործման հաշվեկշիռը հեռանկարում /50000տ/տարի արտադրության դեպքում/

Ջրի հիմնական սպառողներն	Ջրի տարեկան սպառում, միավորը մ ³ /տարի					Անվերադարձ կորուստներ	
	Ընդամենը	Թարմ ջուր			Հաջորդաբա օգտագործու		
		Խմելու	Ոռոգման	Ընդամենը			
1	2	3	4	5	9	Խմելու	Ոռոգման
Հիմնական արտադրական սպորաբաժանումներ	164393.2	23230.3	-	23230.3	-	23230.3	
Հաստոցների հովացման	1539.2	308	-	92.4 308	-	308	-
ձուլարանների հովացման	44928	25952	-	8985.6 25952	-	25952	-
դետալների կոփման	117926	14152.3	-	14152.3	-	141152.3	-
Օժանդակ սպորաբաժանումներ	78451.2	3922.6	-	3922.6	-	3922.6	-
կոմպրեսորներ	78451.2	3922.6	-	3922.6	-	3922.6	-
տրանսպորտի տեղամաս	-	-	-	-	-	-	-
Տնտեսա-կենցաղային	71905.7	5665.7	66240	71905.7	-	5665.7	66240
սանիտարահիգիենիկ	5087.7	5087.7	-	5087.7	-	5087.7	-
հատակի լվացմա	578	578	-	578		578	-
կանաչ գոտիների ջրում	66240	-	66240	66240		-	66240
Ընդամենը	314750.1	50000.6	66240	116240.6		50000.6	66240

Առողջապահական գործոններ

Ընկերության գործունեության արդյունքում առողջապահական ազդեցության գնահատման համար հիմք է հանդիսանում հի-ում գործող օրենսդրական կարգավորումները: արտադրական ռիսկերի հիման վրա աշխատակիցների առողջության վրա ազդեցության գնահատումը իրականացվում է համաձայն <<Արտադրական միջավայրում և աշխատանքային գործընթացի վնասակար ու վտանգավոր գործոնների ազդեցությանը ենթարկվող բնակչության առանձին խմբերի առողջական վիճակի պարտադիր նախնական (աշխատանքի ընդունվելիս) և պարբերական բժշկական զննության անցկացման կարգը, գործոնների, կատարվող աշխատանքների բնույթի, զննության ծավալի, բժշկական հակացուցումների ցանկերը և աշխատանքի պայմանների հիգիենիկ բնութագրման>> կարգը հաստատելու մասին ՀՀ կառավարության Որոշումը:

Ընկերությունը ապահովում է աշխատակիցների տարեկան բուժզննման պայմաններ, ինչպես նաև նոր ընդունվող աշխատակիցների նախնական բժշկական զննման պայմանը:

Լիազոր մարմնի կողմից ընկերությանը որևէ այլ պահանջներ կամ առաջարկներ ներկայացնելու մասին տվյալներ չկան:

Ընկերությունը ապահովված է աշխատակիցների հիգենիկ պահանջների ապահովման համար անհրաժեշտ հանդերձարաններով մինչև 700 աշխատակցի համար, ցնցուղարաններով, սննդի ընդունման ճաշարանով և անձնական հիգենայի ապահովման համար անհրաժեշտ այլ պայմաններով:

Նախատեսվող վերազինման արդյունքում վերանորոգման մեջ են ներառված տեղամասի առանձնացված հանդերձարանային և աշխատակիցների հանգստի սենյակները:

Մակերևութային և ստորերկրա ջրեր

Հրազդանի ԶԿՏ-ը ներառում է Հրազդանի և Քասախի գետավազանները: Այստեղ ջրային ռեսուրսների աղտոտման աղբյուրներ են հանդիսանում հիմնականում կոմունալ-կենցաղային կեղտաջրերը:

2022 թվականին Հրազդանի ԶԿՏ-ում մակերևութային ջրերի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 20 դիտակետում, որոնցից 5%-ում ջրի որակը գնահատվել է 2-րդ դաս, 35%-ում՝ 3-րդ դաս, 5%-ում՝ 4-րդ դաս և 55%-ում՝ 5-րդ դաս: Նախորդ տարվա համեմատ 2022 թվականին ջրի որակի էական փոփոխություն չի նկատվել, բացառությամբ Քասախ գետի գետաբերանի դիտակետի, որտեղ ջրի որակը 4-րդ դասից դարձել է 3-րդ դաս: Աղտոտված գետերից են Քասախը, Գեղարոտը, Հրազդանը, Գետառը և Ծաղկաձորը: Ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 32 դիտակետում, որից 13-ում՝ նաև որակի մոնիթորինգ:

2021 թվականին այս ԶԿՏ-ից ջրօգտագործումը կազմել է 1183.3 մլն մ³, որից 38%-ը բաժին է ընկնում մակերևութային, 62%-ը՝ ստորերկրյա ջրերին: Ջրօգտագործումն իրականացվել է հիմնականում ձկնաբուծության (47%), ոռոգման (39%), արտադրական (9%) և խմելու (5%) նպատակներով:

Մակերևութային ջրերի Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 16 դիտակետում, այդ թվում 13 գետային, 2 ջրամբարային և մեկ ջրանցքի: Յոթ հիդրոլոգիական դիտակետերի ջրի միջին տարեկան ելքերի վերաբերյալ տվյալները և նորմերի նկատմամբ շեղումները ներկայացված են աղյուսակ 15-ում:

Աղյուսակ 21 Հրազդանի ԶՏԿ-ի որոշ դիտակետերում ջրի ելքը

Գետ	Դիտակետ	Միջին տարեկան ելքը, մ3/վ		
		փաստացի	նորմ	%
Հրազդան	Հրազդան	6.30	7.77	81.1
Հրազդան	Արգել	2.86	4.21	67.9
Հրազդան	Երևան	5.96	6.81	87.5
Մարմարիկ	Հանքավան	1.47	1.68	87.5
Մարմարիկ	Աղավնաձոր	4.85	4.79	101
Քասախ	Վարդենիս	0.58	1.21	47.9
Քասախ	Աշտարակ	3.67	3.43	107

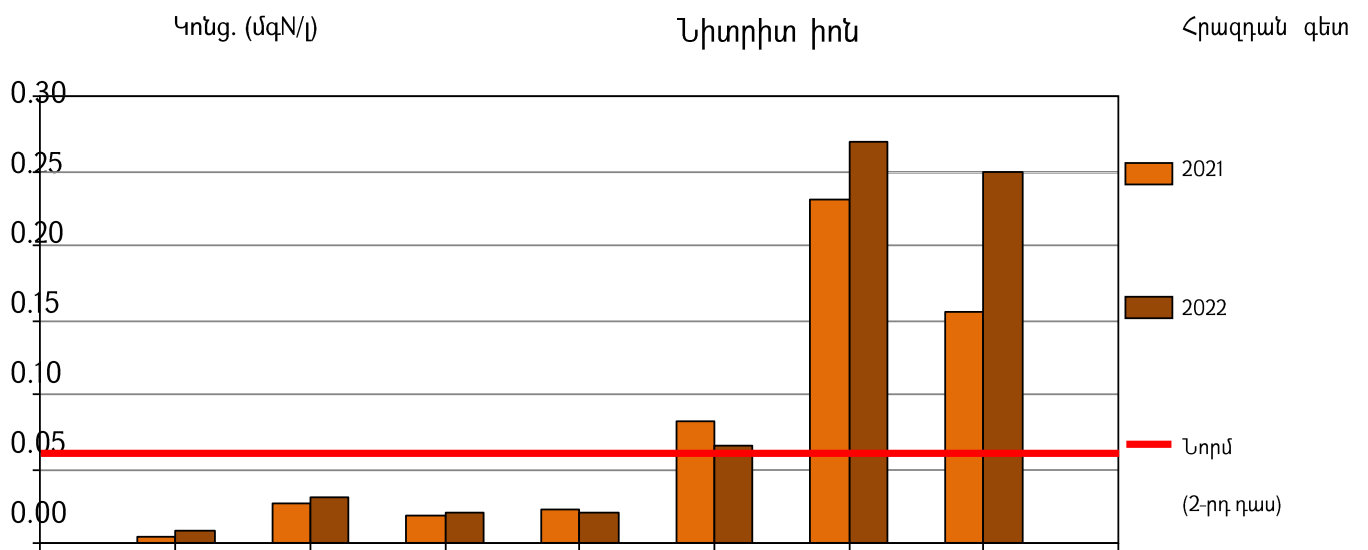
Մակերևութային ջրերի որակ

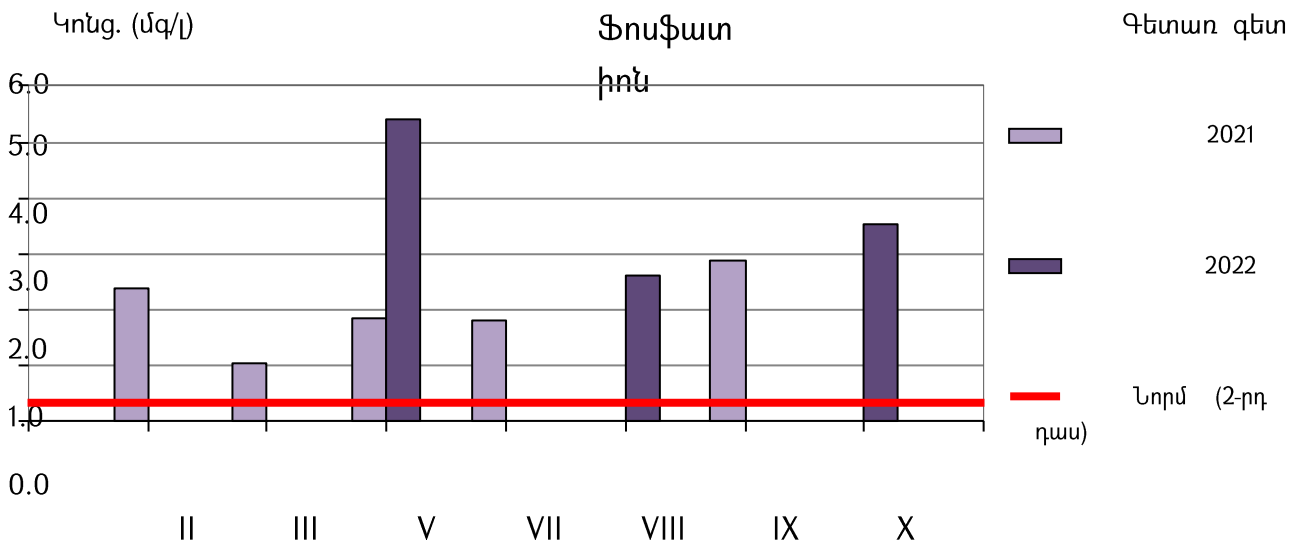
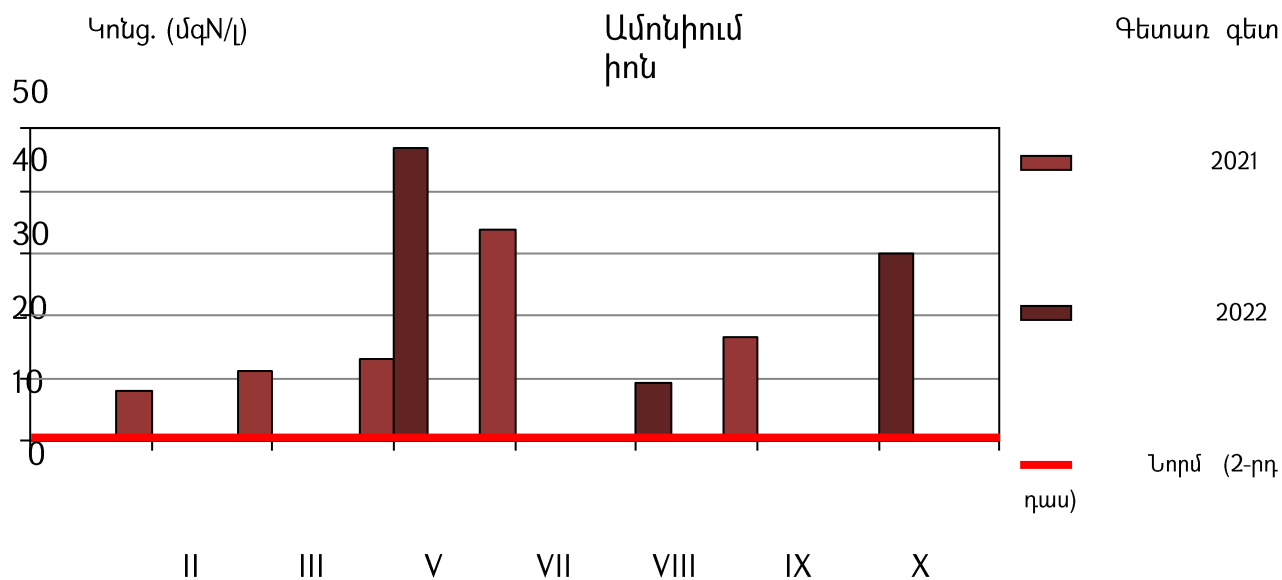
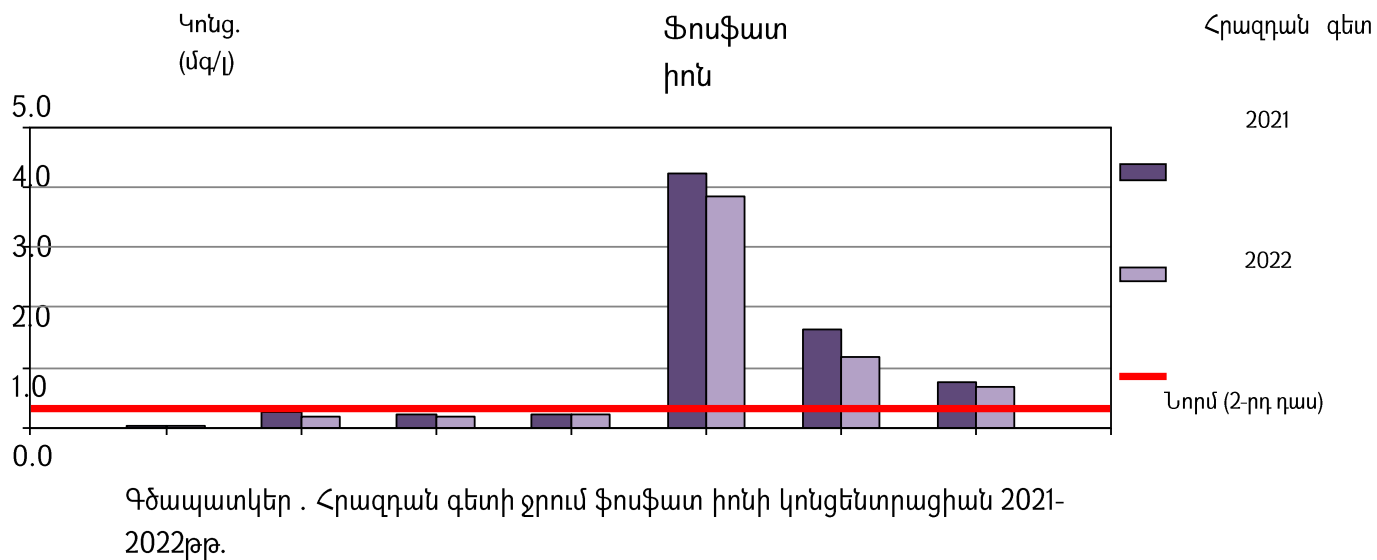
Հրազդան գետի ջրի որակը Գեղամավան գյուղի մոտ գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում իոնով: Քաղսի գյուղից ներքև, Արգել գյուղից ներքև, Արգնի ՀԷԿ-ից վերև, Երևան քաղաքից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ, Գեղանիստ գյուղի մոտ, և գետաբերանի հատվածներում ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս). Քաղսի գյուղից ներքև և գետաբերանում՝ պայմանավորված ամոնիում իոնով և վանադիումով, Արգել գյուղից ներքև և Արգնի ՀԷԿ-ից վերև հատվածներում՝ վանադիումով, Երևան քաղաքից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ հատվածում՝ թթվածնի 5-օրյա կենսաբանական պահանջարկով, ամոնիում և ֆոսֆատ իոններով, վանադիումով, ընդհանուր անօրգանական ազոտով և ընդհանուր ֆոսֆորով, Գեղանիստ գյուղի մոտ՝ ամոնիում, նիտրիտ և ֆոսֆատ իոններով, վանադիումով, ընդհանուր անօրգանական ազոտով և ընդհանուր ֆոսֆորով:

Գետառ գետի ջրի որակը գետաբերանի հատվածում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում իոնով, վանադիումով, ընդհանուր անօրգանական ազոտով և ընդհանուր ֆոսֆորով:

Մարմարիկ գետի ջրի որակը Հանքավան գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանում՝ «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված մանգանով: Ծաղկաձոր գետի ջրի որակը Ծաղկաձոր քաղաքից վերև գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս)՝ պայմանավորված մանգանով, Ծաղկաձոր քաղաքից ներքև՝ «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված՝ ամոնիում իոնով և մանգանով:

Գծապատկեր. Հրազդան գետի ջրում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիայի փոփոխությունը 2021-2022թթ.

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

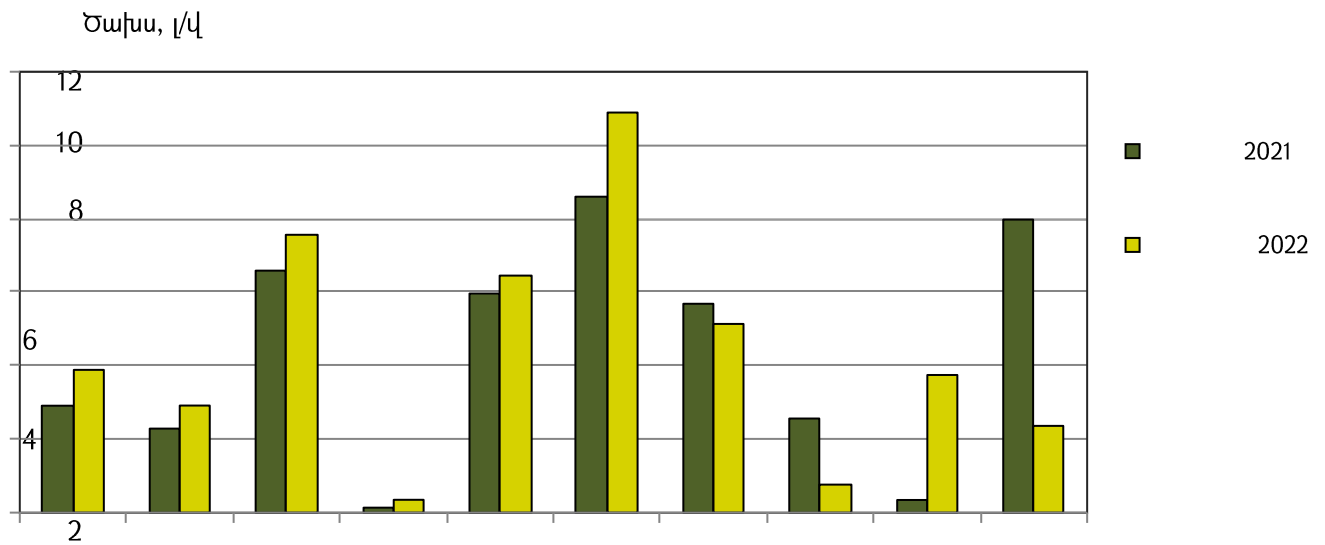
Հրազդանի ԶԿՏ-ում ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի քանակական մոնիթորինգ իրականացվել է 32 դիտակետում, որտեղ դիտարկվել են ջրի ջերմաստիճանը, ծախսը և մակարդակը, որոնցից 13 դիտակետում իրականացվել է նաև ջրի որակի մոնիթորինգ:

Գյ. Սուլակի N1297, N1832 և գյ. Բջնիի N246 դիտակետերում 2022թ. ծախսի բարձր արժեքները նկատվել են մայիս-հունիս, իսկ ցածրը՝ հունվար, նոյեմբեր, դեկտեմբեր ամիսներին և տատանվում են 1.75-7.65 լ/վ սահմաններում:

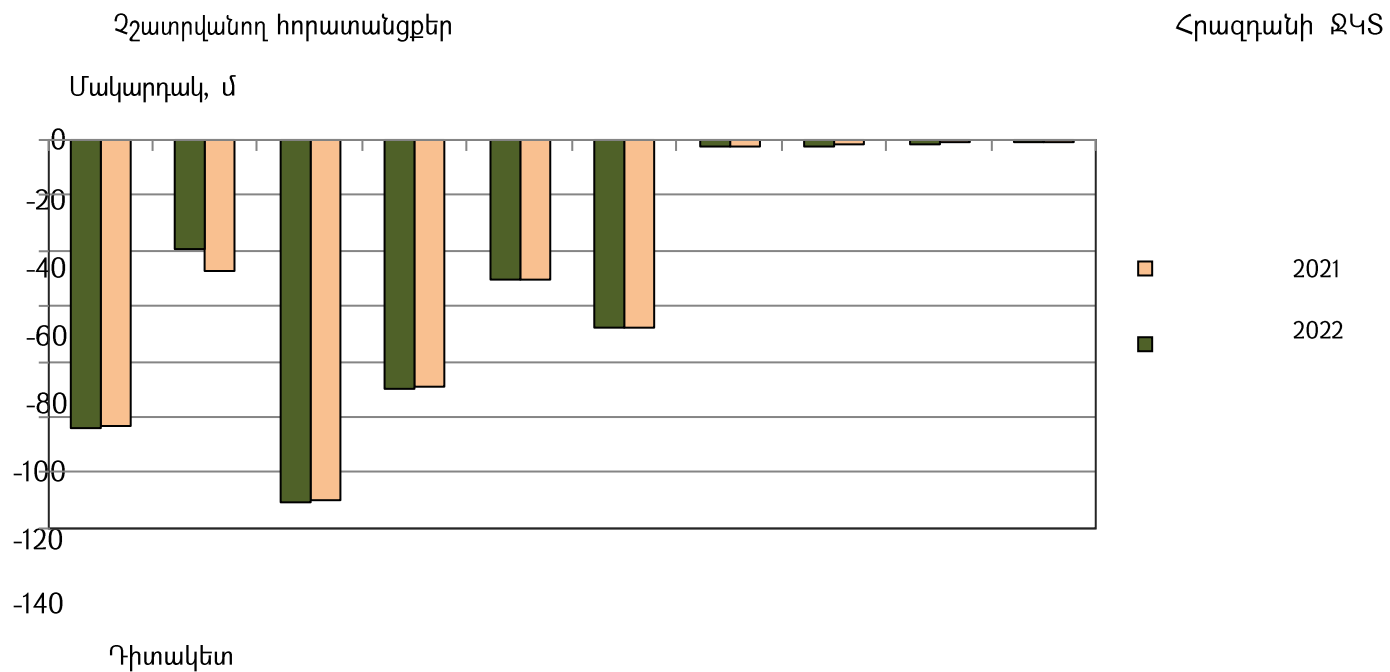
Ապարան քաղաքի N2051 բնաղբյուրում ծախսերը 2022 թ. տատանվել են 4.23-6.77 լ/վ սահմաններում:

Ջրերի ծախսի և մակարդակի փոփոխությունները զգալի են Հրազդանի ԶԿՏ-ի Արարատյան գոգավորության տարածքում գտնվող N78, N1523, N1519, N1526 դիտակետերում:

Հրազդանի ԶԿՏ-ի 13 դիտակետում 2022 թվականի մայիս և նոյեմբեր ամիսներին իրականացվել է ջրի որակի մոնիթորինգ: Այս ԶԿՏ-ի դիտակետերում հանքայնացման տատանումները կազմել են 0.1-1.3 գ/լ, սուլֆատ իոնի կոնցենտրացիաների տատանումները՝ 5.8-517.2 մգ/լ: Հանքայնացման գերազանցումներ դիտվել են ք. Մասիսի N1519, գյ. Ջրահովիտի N2007 և գյ. Հովտաշենի N2053 հորատանցքերում, սուլֆատ իոնի կոնցենտրացիաները գերազանցումներ դիտվել են գյ. Ջրահովիտի N2007 հորատանցքում: Քլորիդ իոնի կոնցենտրացիաների տատանումները կազմել են 2.4-196.4 մգ/լ, նիտրատ իոնի տատանումները՝ 2.7-44.1 մգ/լ, պղնձի, կապարի և արսենի կոնցենտրացիաների տատանումները համապատասխանաբար՝ 0.0005-0.005 մգ/լ, 0.0001-0.009 մգ/լ և 0.0003-0.046մգ/լ և չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

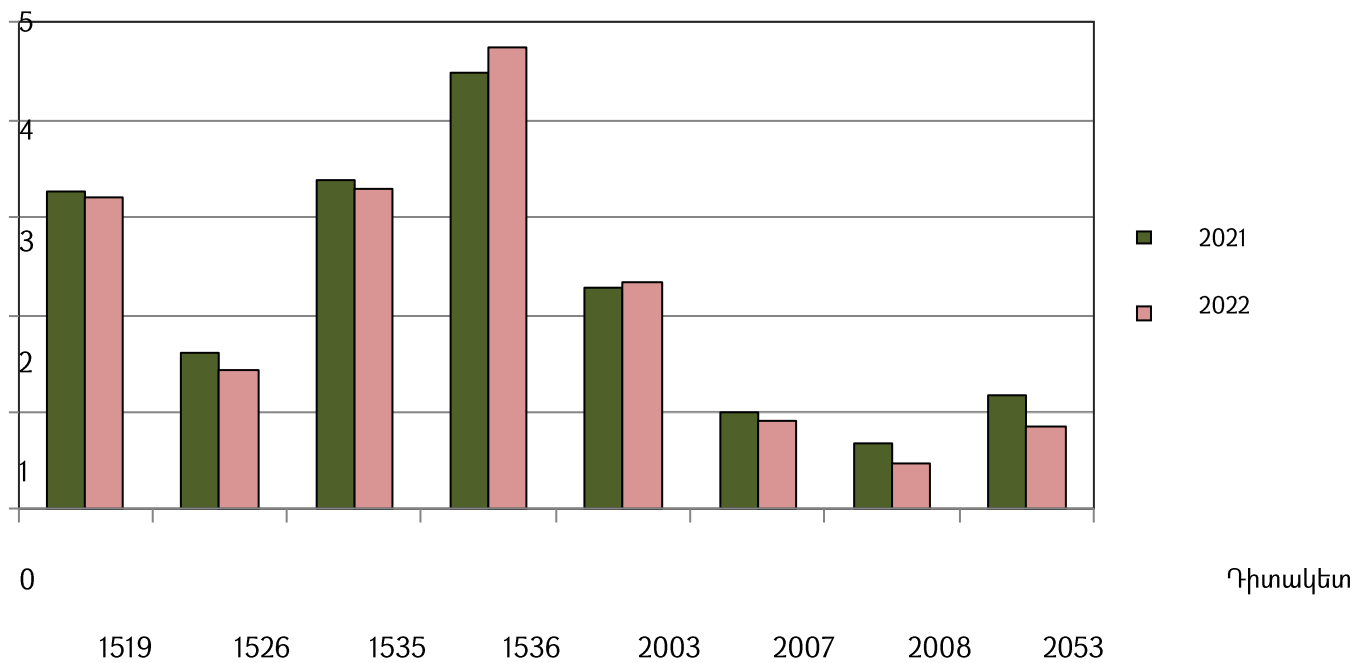
Գծապատկեր. Հրազդանի ԶԿՏ-ի բնադրյուրների ջրի ծախսը 2021-2022թթ.

Գծապատկեր. Հրազդանի ԶԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերի ջրի մակարդակը 2021-2022թթ.

Հատվածում հորատանցքեր
Մակարդակ, մ

Հրազդանի ՋԿՏ

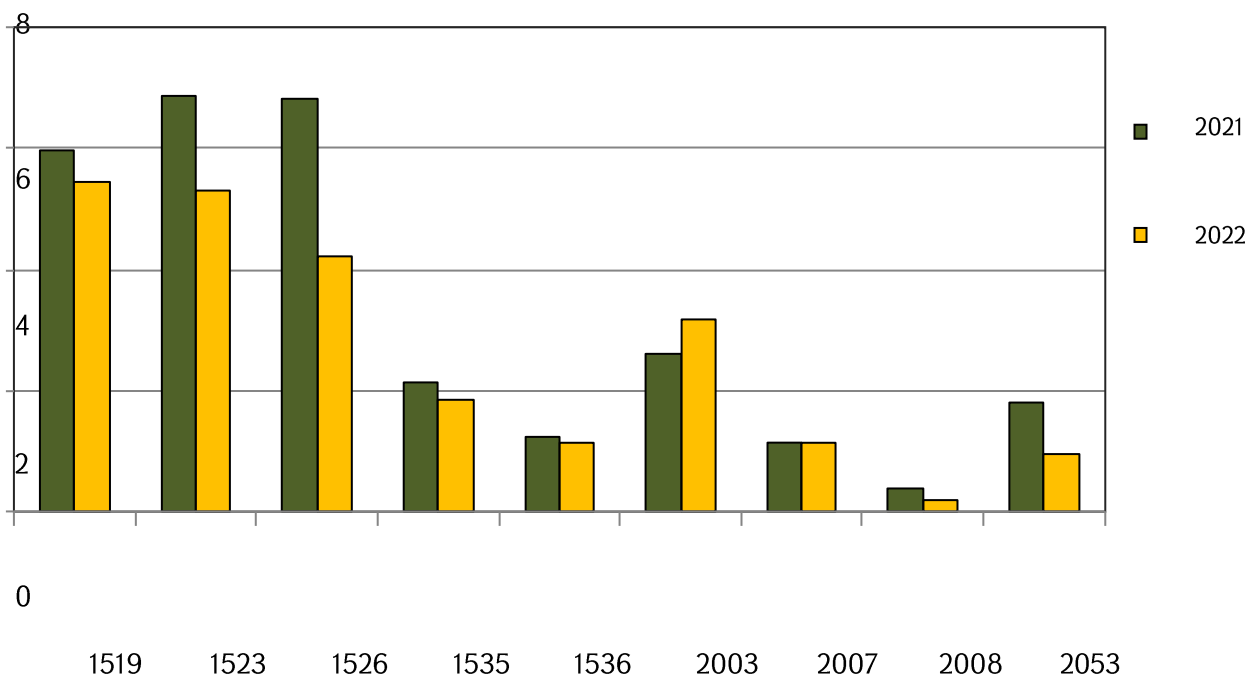

Գծապատկեր. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերի ջրի մակարդակը 2021-2022թթ.

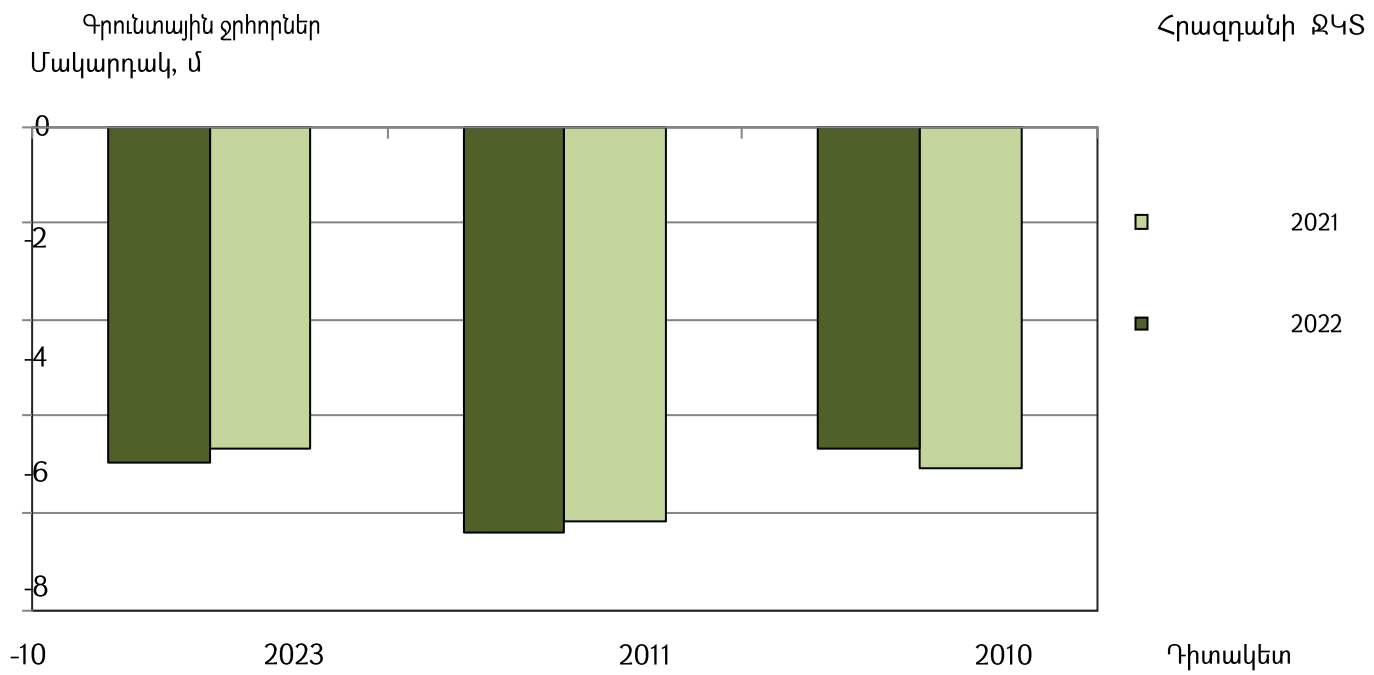
Հատվածում հորատանցքեր

Հրազդանի ՋԿՏ

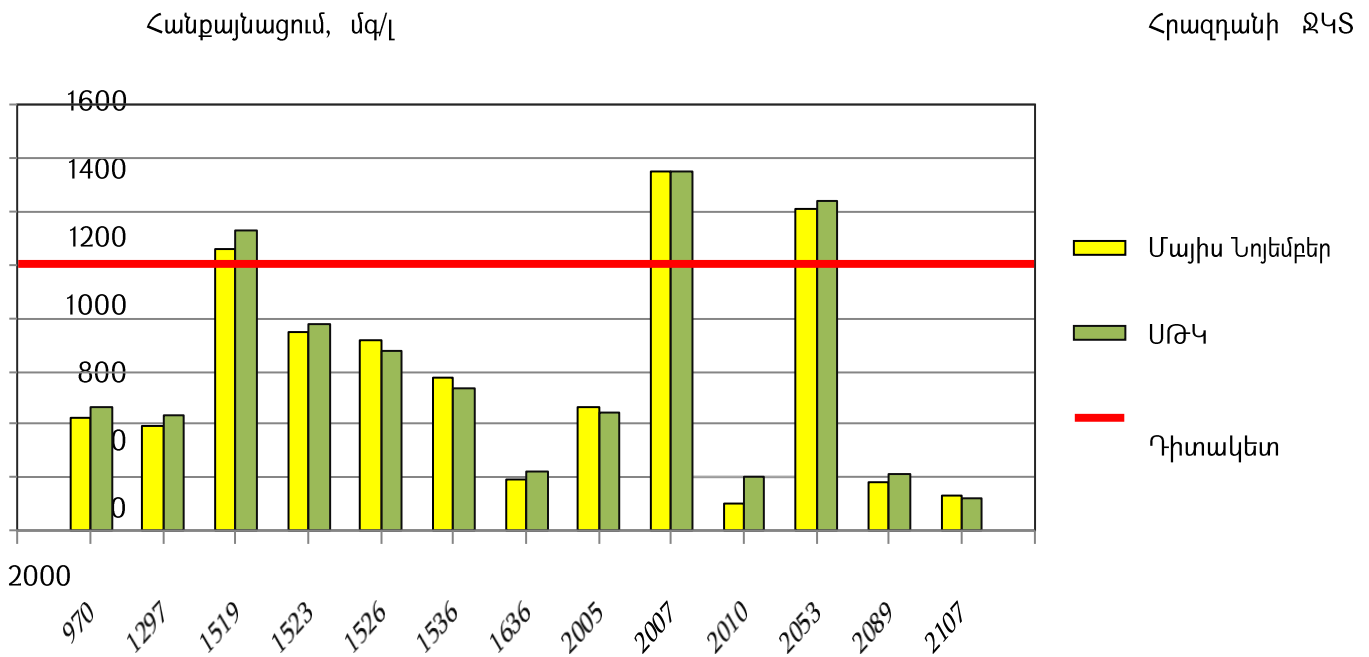
Ծախս, լ/վ

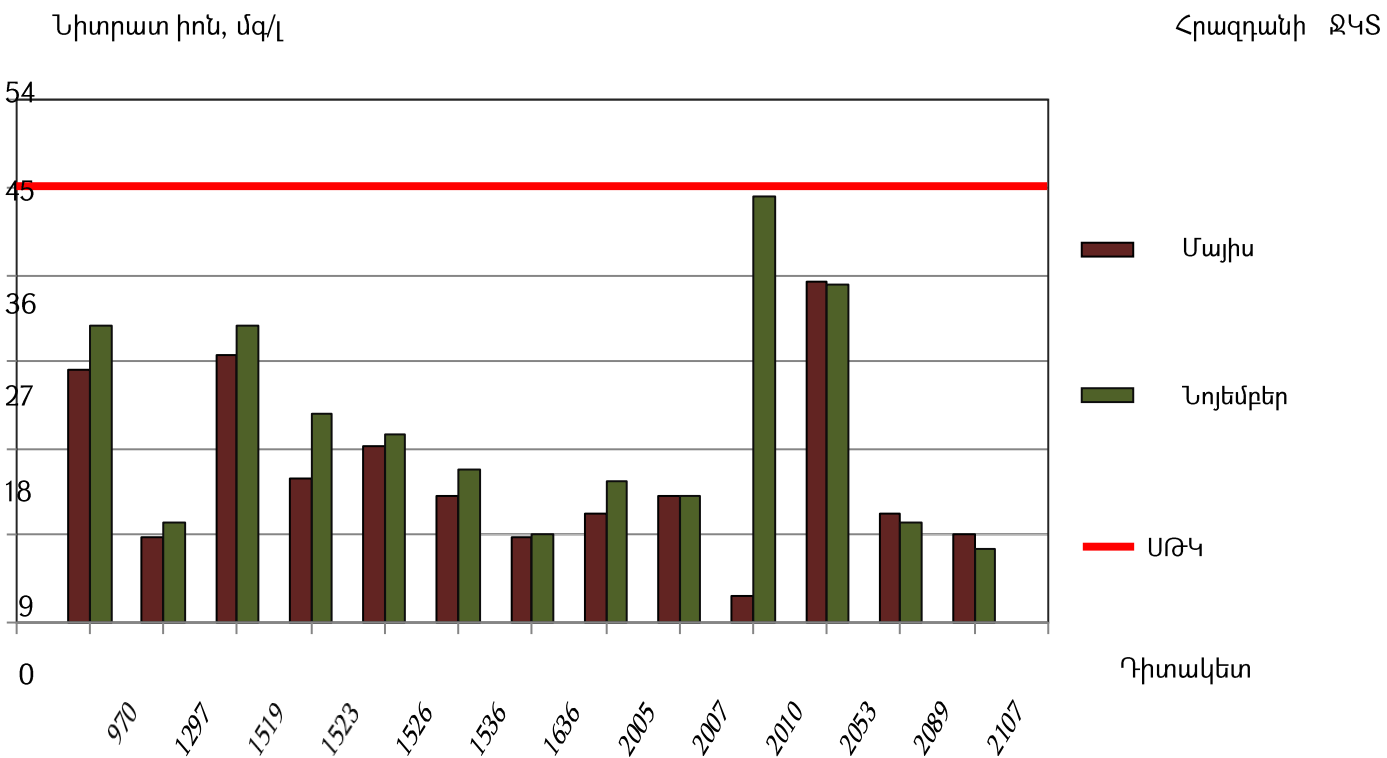
Գծապատկեր. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերի ջրի ծախսը 2021-2022թթ.

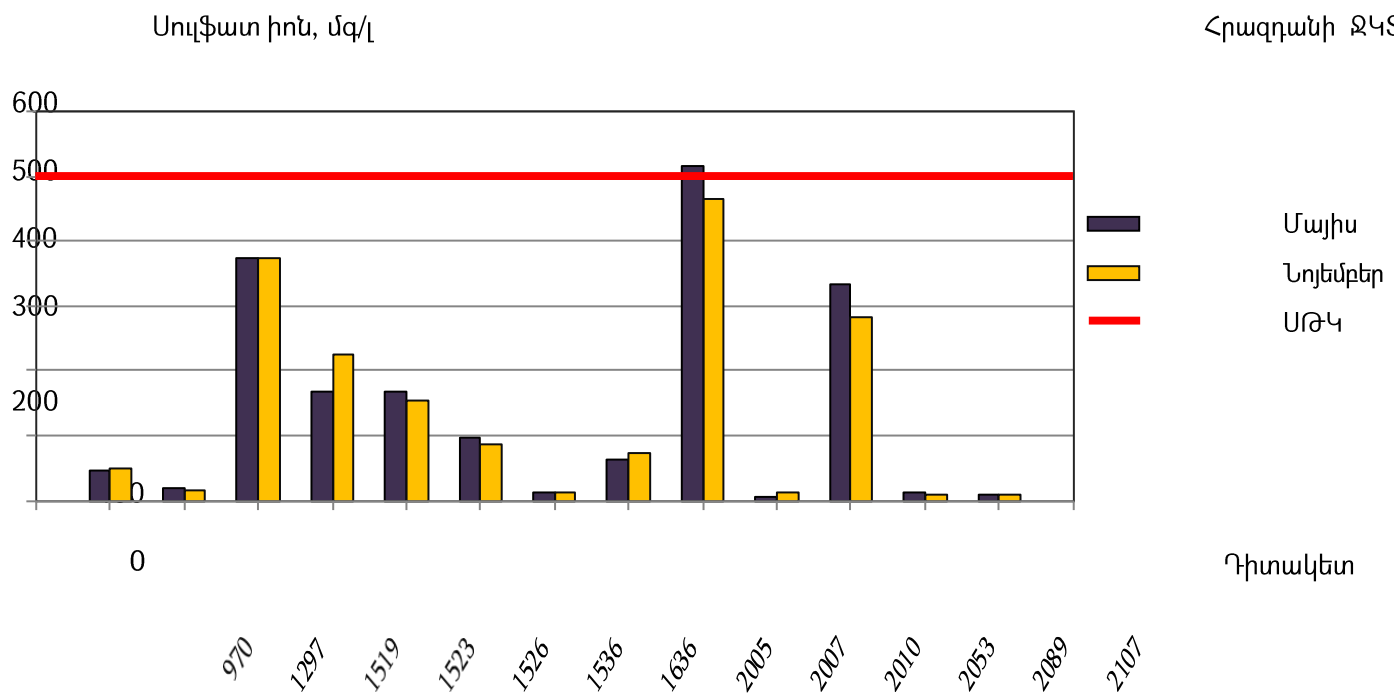
Գծապատկեր. Հրազդանի ԶԿՏ-ի գրունտային ջրիորների ջրի մակարդակը 2021-2022թթ.

Գծապատկեր. Հրազդանի ԶԿՏ-ի բնադրյուններում հանքայնացման փոփոխությունը 2022թ.

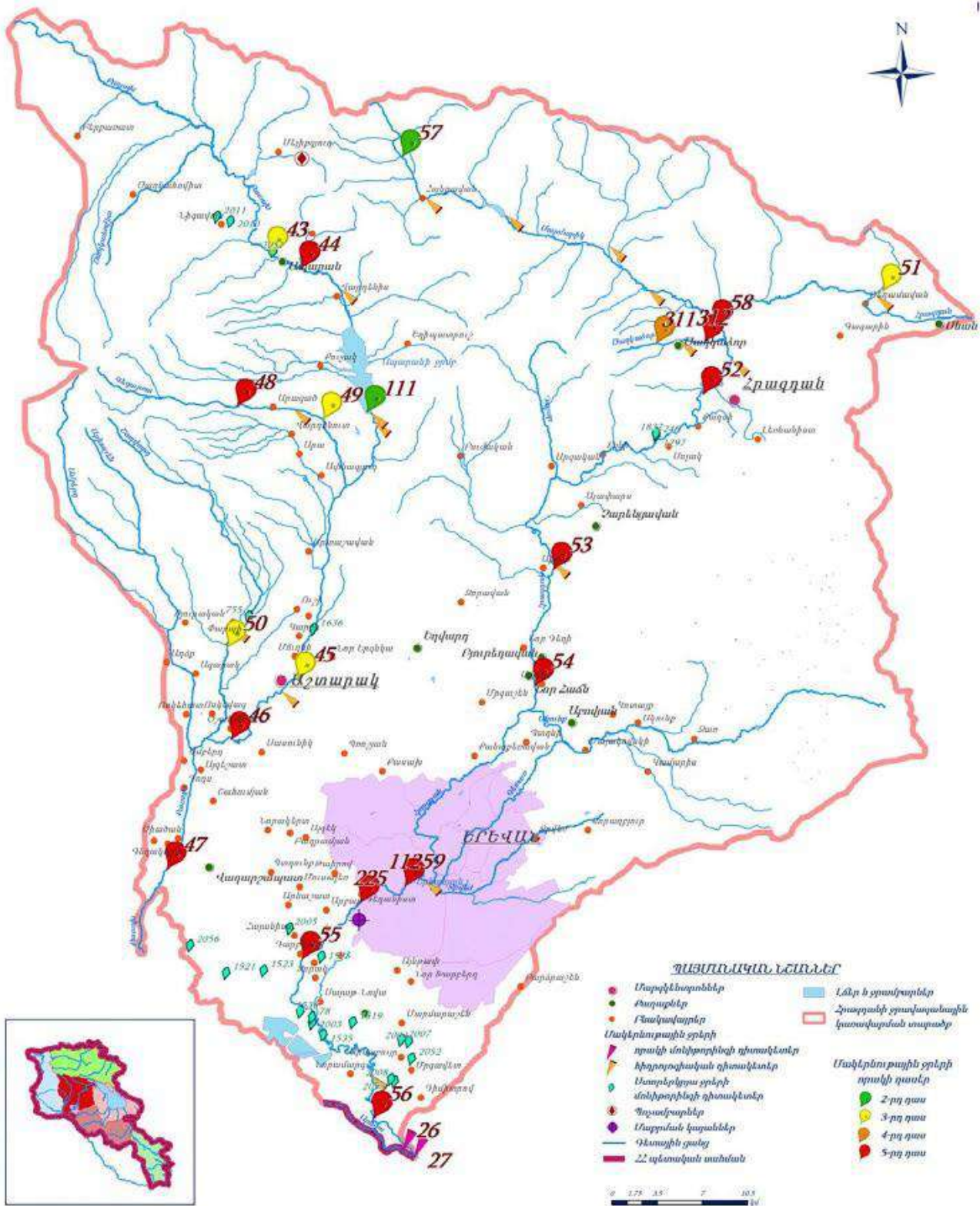

Գծապատկեր. Հրազդանի ԶԿՏ-ի բնադրյուններում նիտրատ իոնի կոնցենտրացիան 2022թ.

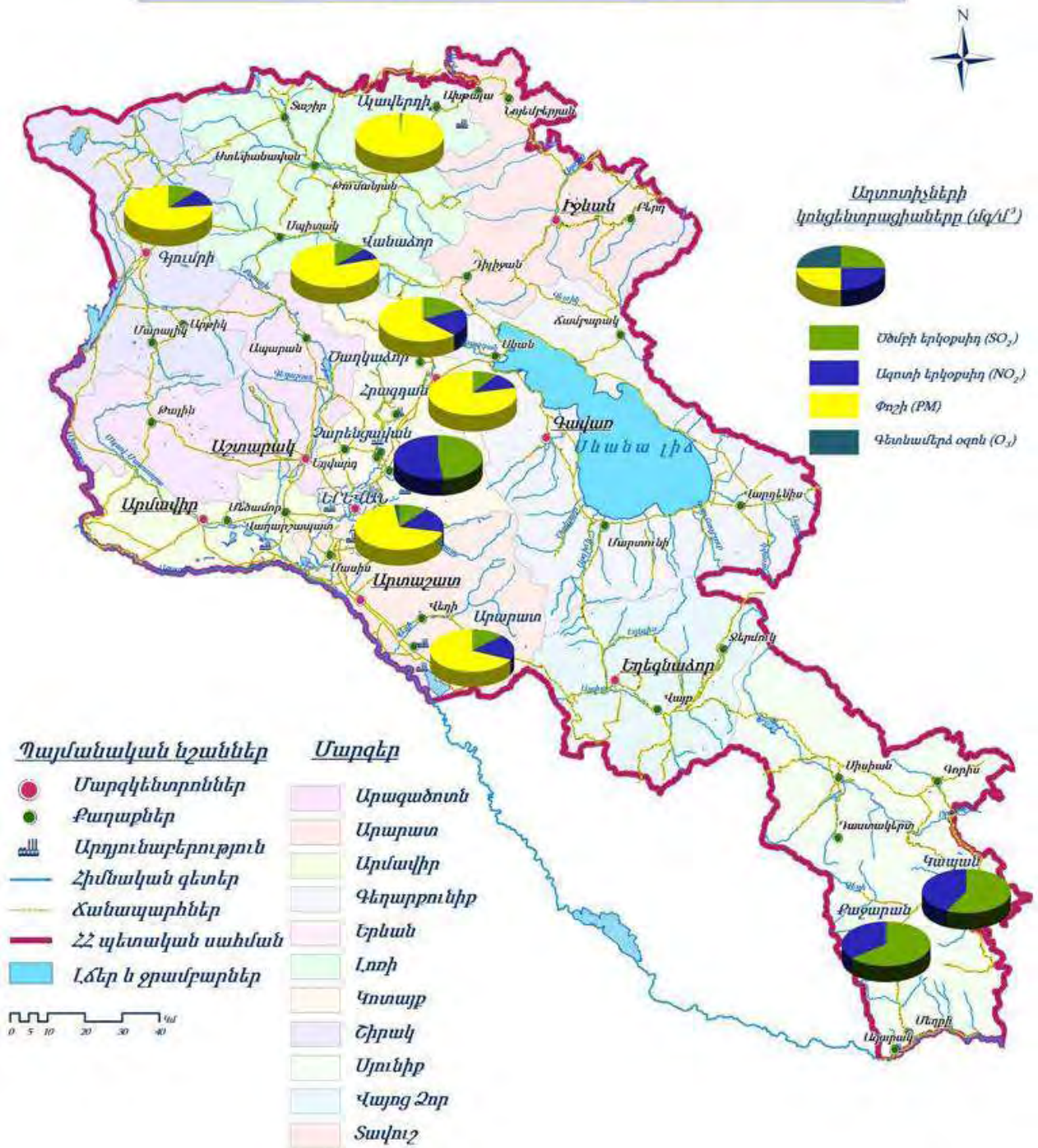

Գծապատկեր. Հրազդանի ՋԿՏ-ի բնադրություններում սուլֆատ իոնի կոնցենտրացիան 2022թ.

ՀՀ Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածքի
մակերևութային ջրերի որակը / 2022 թվական

ՀՀ մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի արդյունքները / 2022 թվական

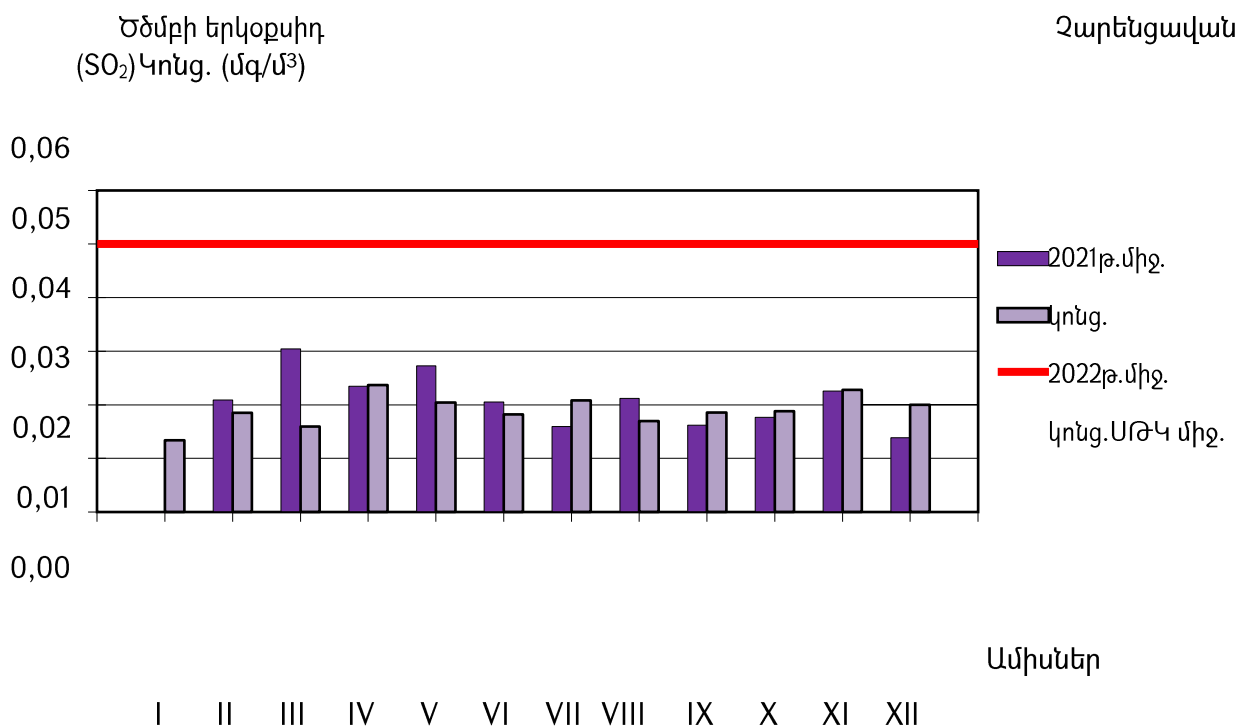

Մթնոլորտային օդ Զարենցավան

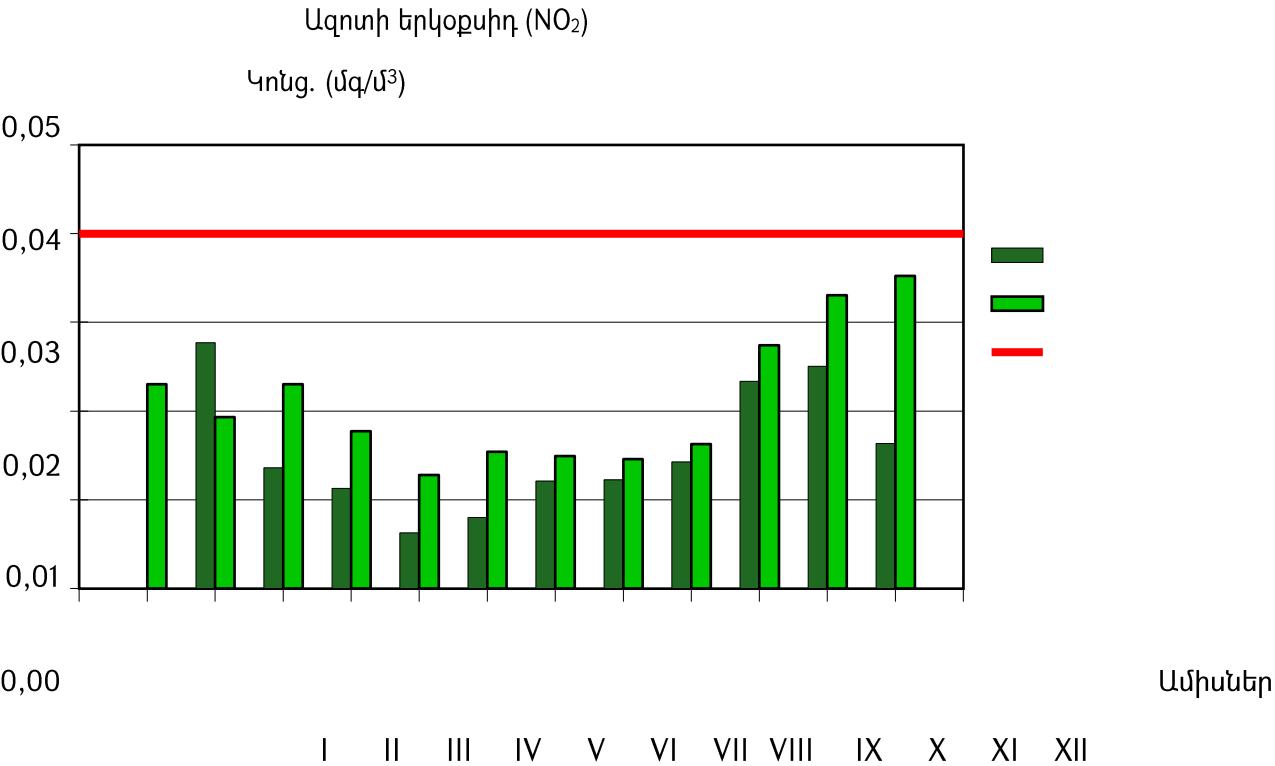
Զարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում կատարվում են ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 10 դիտակետ: Ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին տարեկան կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹ-ները: Իրականացված դիտարկումների 6%-ում դիտվել է ազոտի երկօքսիդի գերազանցումներ համապատասխան ՍԹ-ից:

Քաղաքում մթնոլորտային օդի աղտոտման հիմնական աղբյուր է հանդիսանում արդյունաբերությունը:

Նախորդ տարվա համեմատությամբ 36%-ով աճել է ազոտի երկօքսիդի, 9%-ով՝ ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիաները:

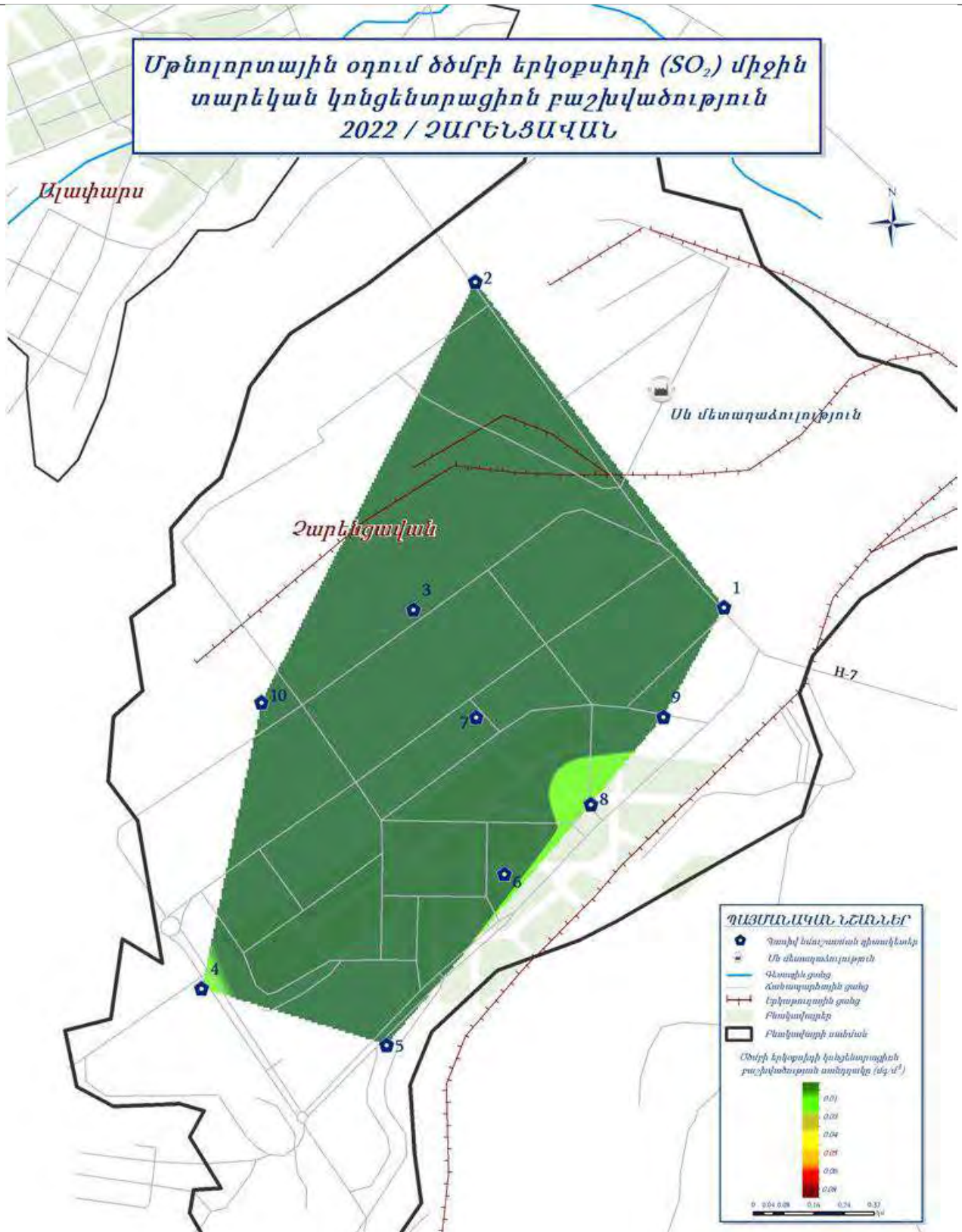

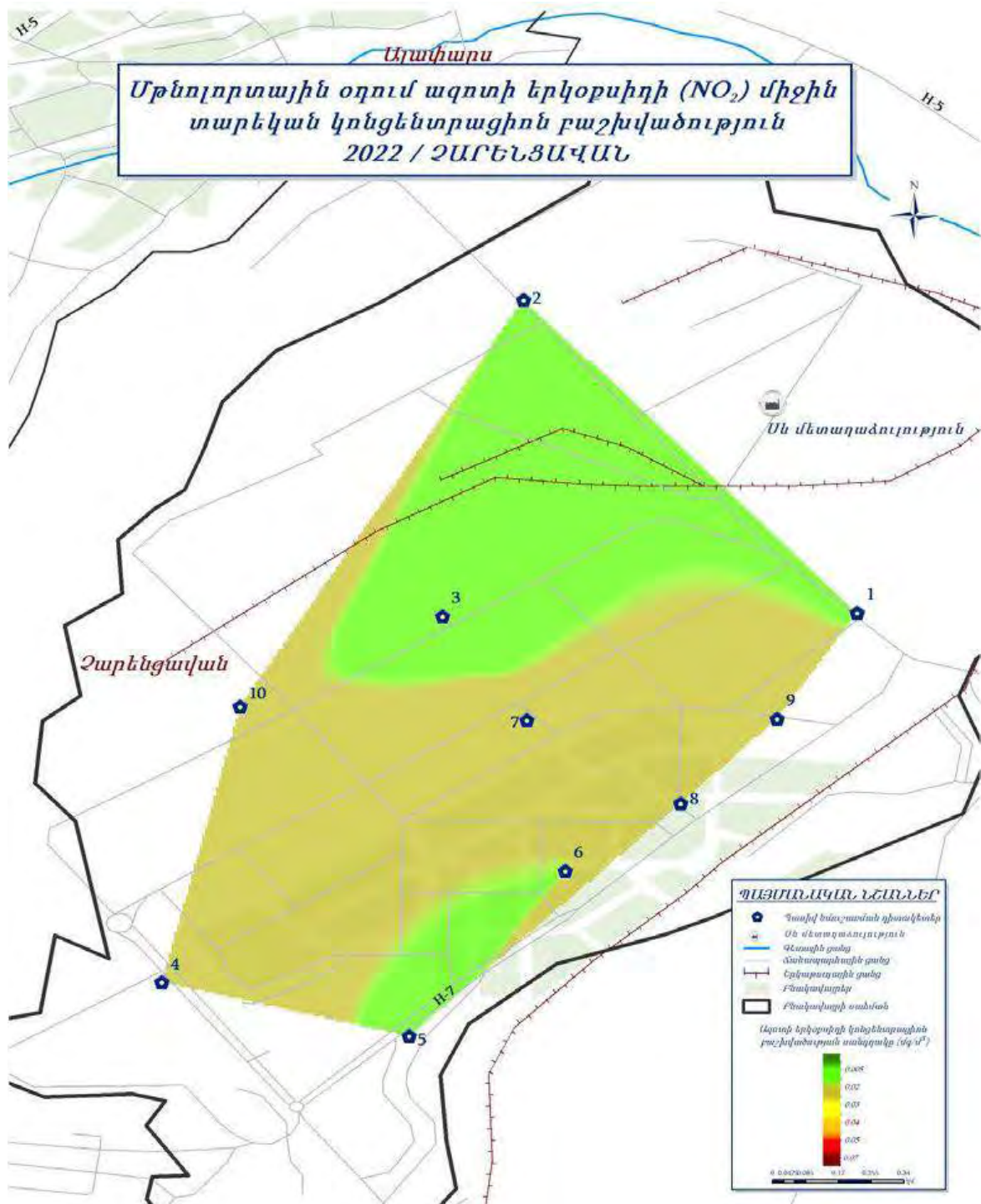
Գծապատկեր. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ձմռան երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիայի փոփոխությունը 2021-2022 թթ.

Գծապատկեր. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիայի փոփոխությունը 2021-2022 թթ.

Գծապատկեր 55. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում աղտոտիչների միջին տարեկան կոնցենտրացիայի փոփոխությունը և անշարժ աղբյուրներից վնասակար նյութերի արտանետումները

Հողի որակի նորմեր

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Ընկերության կողմից իրականացվող գործունեությունը նախատեսվում է արդեն իսկ գոյություն ունեցող և կառուցապատված տարածքում, իսկ նախատեսվող վերազինման արդյունքում նոր տարածքների օտարում կամ խախտում չի նախատեսվում, ուստի տարածաշրջանի հողային ռեսուրսներին հասցվող հնարավոր ազդեցությունը բացակայում է:

Ստորև ներկայացվում է տարածաշրջանում իրականացված հողային ծածկույթի աղտոտվածության ուսումնասիրության արդյունքները ըստ «Հիդրո օդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի:

Հողերի որակի գիտահատումն իրականացվում է համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանի՝ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի («ՀՄԿ» ՊՈԱԿ) կողմից, որն ամփոփված է Կազմակերպության 2022 թվականի շրջակա միջավայրի մասին տարեկան տեղեկագրում:

Տվյալների ամփոփում - 2022 թվականի հողային ծածկույթի ծանր մետաղներով աղտոտվածության ուսումնասիրման համար դիտարկումներն իրականացվել են Լոռի, Վայոց ձոր, Սյունիք, Շիրակ և Արմավիր մարզերում, ինչպես նաև՝ Երևան քաղաքում: Համաձայն վերը նշված տվյալների ՀՀ Կոտայքի մարզում հողային ծածկույթի ծանր մետաղներով աղտոտվածության ուսումնասիրություն չի իրականացվել:

Թափոնների կառավարում

Ընկերությունը ունի առաջացող Թափոնների գոյացման նորմատիվներ և դրանց տեղադրման սահմանաքանակների թույլտվություն՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության:

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ում անձնագրավորված թափոնների գործածության ոլորտում նախատեսվող միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է աղյուսակում.

թափոնի անվանումը և ծածկագիրը	վտանգավորության դասը	թափոն գոյացնող պրոցեսի անվանումը	Թափոնի հետ նախատեսվող միջոցառումներ
Էլեկտրավառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամ 31201810 01 004	4	Սև մետաղի հալում և ձուլում	Համատեղ տեղադրում աղբավայրում
Կաղապարային խառնուրդի թափոններ 31402500 01 99 4	4	Մետաղի ձուլման կաղապարների պատրաստում	Համատեղ տեղադրում աղբավայրում
Բանեցված օդանշիչ դողեր 57500200 13 00 4	4	Ավտոմեքենաների շահագործում	Թողնվում են բանեցված դողերը նորով փոխարինման սպասարկման կետերում
Եռակցման խարամ 31404800 01 99 4	4	Մետաղների զրոյում	Որպես մետաղի ջարդոն օգտագործվում է ընկերության մետաղի ձուլման վառարանում
տարատեսակ փայտի մշակումից առաջացած եզրակտրտվածք (օրինակ՝ եզրակտրտվածք պարունակող փայտե-տա S շեղային և/կամ փայտե-թելքավոր սալիկների) 17190106 01 00 4	4	Փայտե տարաների պատրաստում, փայտե իրերի վերանորոգում	Տրվում է աշխատակիցներին որպես վառելանյութ
Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած շարժիչային յուղերի մնացորդներ 54100301 02 03 3	3	Ավտոմեքենաների շահագործում	Օգտագործվում է հիդրավլիկ համակարգերի յուղի լրացման համար
Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան 92110100 13 01 2	2	Ավտոմեքենաների շահագործում	Ժամանակավոր պահում
Բանեցված սնդիկային լամպեր, լյումինեսցենտային և սնդիկ պարունակող խողովակներ և խոտան 35330100 13 01 1	1	Արտադրական տարածքների լուսավորություն	Ժամանակավոր պահում

<<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ-ում թափոնների ժամանակավոր կուտակման բաց տիպի հրապարակը մեկն է, մոտ 1000մ² օգտագործվող մակերեսով: Ժամանակավոր տեղադրման տարածքը առանձնացված է և համապատասխանում է բնապահպանական հետևյալ նորմերին.

- a. Այստեղ կուտակվող թափոնը Էլեկտրավառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամն է, որը պարբերաբար տեղափոխվում է տեղադրման վայր:

- b. Կադապարային խառնուրդի թափոնները ժամանակավոր պահվում են արտադրամասում առանձնացված տարածքում և պարբերաբար տեղափոխվում են տեղադրման վայր:
- c. Բանեցված օդաճնշիչ դողերը փոխարինվում են նորերով համապատասխան սպասարկման կետերում, իսկ բանեցվածները թողնվում են այդ կետերում:
- d. Եռակցման խարամը հավաքվում է մեխանիկական արտադրամասում մետաղական տարաների մեջ և պարբերաբար որպես մետաղի ջարդոն օգտագործվում ճուլման պրոցեսում:
- e. Տարատեսակ փայտի մշակումից առաջացած թափոնները հավաքվում են մետաղական կոնտեյնների մեջ և պահպանվում փայտամշակման արհեստանոցում ու բաժանվում ընկերության աշխատակիցներին որպես վառելիք:
- f. Սպառողական հատկությունները կորցրած շարժիչային յուղերը հավաքվում են յուղերի համար նախատեսված մետաղական տակառներում որոնք պահվում են քսայուղերի համար նախատեսված փակ պահեստում՝ տրանսպորտային տեղամասում և օգտագործվում հիդրավլիկ սիստեմների յուղի լրացման համար:
- g. Ձուլակենտրոն ԲԲԸ-ում փակ տիպի թափոնների կուտակման ժամանակավոր տարածք է համարվում պահեստի առանձնացված տարածք, նախատեսված՝ „Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան” 2 դասի պինդ թափոնի համար: Այն մեկուսացված է առանձին սենյակում, քարե պատերով 5մ² տարածքում: Թափոնը ժամանակավոր պահվում է ստելաժների վրա
- h. Ձուլակենտրոն ԲԲԸ-ում փակ տիպի թափոնների կուտակման ժամանակավոր տարածք է համարվում պահեստի առանձնացված տարածք, նախատեսված՝ „Բանեցված սնդիկային լամպեր, լյումինեսցենտային և սնդիկ պարունակող խողովակներ և խոտան” 1 դասի պինդ թափոնի համար: Այն մեկուսացված է առանձին սենյակում, քարե պատերով 4մ² տարածքում: Թափոնը տեղադրվում է փայտե արկղներում, փակված վիճակով:

Ընկերության արտադրական գործունեության պրոցեսում առաջացող թափոնների քանակությունները ըստ թափոնի անձնագրերի /ներկա իրավիճակում 2022թ./

N	Թափոնի անձնագրի համարը	Լիազոր մարմնի ղեկավարի կողմից	կող	Վտանգավոր թափոնի անվանումը	Գործընթացի անվանումը որի ընթացքում առաջանում է թափոնը	Տարեկան առաջացող թափոնի քանակը
---	------------------------	-------------------------------	-----	----------------------------	---	--------------------------------

		հաստատման ամսաթիվը				
1	N 144-13	16.12.2013	92110100 13 01 2	Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան	Ավտոմեքենաների շահագործում	0տն
2	N 141-13	16.12.2013	31404800 01 99 4	Եռակցման խարամ	Պողպատե մասերի և սարքերի զոդում	0,114տն
3	N 145-13	16.12.2013	35330100 13 01 1	Բանեցված սնդիկային լամպեր, լյումինեացենտային և սնդիկ պարունակող խողովակներ և խոտան	Լուսավորության ապահովում	0տն
4	N 140-13	16.12.2013	57500200 13 00 4	Բանեցված օդաճնշիչ դողեր	Ավտոմեքենաների շահագործում	4,5տն
5	N 143-13	16.12.2013	54100301 02 03 3	Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած շարժիչային յուղերի մնացորդներ	Ավտոմեքենաների շահագործում	0,024տն
6	N 146-13	16.12.2013	17190106 01 00 4	Տարատեսակ փայտի մշակումից առաջացած եզրակտրտվածք (օրինակ՝ եզրակտրտվածք պարունակող փայտե-տաշեղային և/կամ փայտե-թելքավոր սալիկների)	Փայտե տարաների պատրաստում, փայտե իրերի վերանորոգում	4,4տն
7	N 34-10	06.09.2010	31201810 01 004	Էլեկտրովառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամ	Սև մետաղից ձուլվածքների արտադրություն, հալման պրոցես	189,6տն
8	N 142-13	16.12.2013	31402500 01 99 4	Կաղապարային խառնուրդի թափոններ	Հեղուկ պողպատի լցումը պատրաստի կաղապարների մեջ	45տն

Թափոնը (Էլեկտրավառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամ 3120181001004)

ամբողջությամբ տեղադրվում է Չարենցավան քաղաքի աղբավայրում ըստ պայմանագրի:

Թափոնը (Կաղապարային խառնուրդի թափոններ 3140250001994) ամբողջությամբ տեղադրվում է Չարենցավան քաղաքի աղբավայրում ըստ պայմանագրի:

Թափոնը (Բանեցված օդաճնշիչ դողեր 5750020013004) նորով փոխարինվելուց հետո թողնվում են համապատասխան սպասարկման կետերում:

Թափոնը (Եռակցման խարամ 31404800 01 99 4) հավաքվում է մեխանիկական արտադրամասում, առանձնացված տարրաներում և որպես մետաղի ջարդոն տրվում է հալման տեղամասի ինդուլցիոն վառարաններին անմիջապես մեր ձեռնարկությունում:

Թափոնը (Տարատեսակ փայտի մշակումից առաջացած եզրակտրտվածք (օրինակ՝ եզրակտրտվածք պարունակող փայտե-տաշեղային և/կամ փայտե-թելքավոր սալիկների) 17190106 01 00 4) հավաքվում է փայտամշակման տեղամասում առանձնացված տարածքում և տրվում է ձեռնարկության աշխատակիցներին որպես վառելիք:

Թափոնը (Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած շարժիչային յուղերի մնացորդներ 54100301 02 03 3) հավաքվում է տրանսպորտային տեղամասում, առանձնացված տարրաներում: Հետագա օգտագործման նպատակով այն կիրառվում է ձեռնարկության հիդրավլիկ համակարգերի յուղի լրացման համար:

Թափոնը (Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան 92110100 13 01 2) նորով փոխարինվելուց հետո պահվում են տրանսպորտային տեղամասում առանձնացված սենյակում:

Ընկերության արտադրական գործունեության պրոցեսում առաջացող թափոնների քանակությունները՝ առավելագույն արտադրական հզորությանը հասնելու դեպքում /հեռանկարում 50000տ/տարի/

N	Թափոնի անձնագրի համարը	Լիազորմամնի ղեկավարի կողմից հաստատման ամսաթիվը	Կոդ	Վտանգավոր թափոնի անվանումը	Գործընթացի անվանումը որի ընթացքում առաջանում է թափոնը	Տարեկան առաջացող թափոնի քանակը
9	N 144-13	16.12.2013	92110100 13 01 2	Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան	Ավտոմեքենաների շահագործում	0,5տն
10	N 141-13	16.12.2013	31404800 01 99 4	Եռակցման խարամ	Պողպատե մասերի և սարքերի զոդում	0,8տն
11	N 145-13	16.12.2013	35330100 13 01 1	Բանեցված սնդիկային լամպեր, լյումինեսցենտային և սնդիկ պարունակող խողովակներ և խոտան	Լուսավորության ապահովում	0
12	N 140-13	16.12.2013	57500200 13	Բանեցված օդաճնշիչ	Ավտոմեքենաների	4,5տն

			00 4	դողեր	շահագործում	
13	N 143-13	16.12.2013	54100301 02 03 3	Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած շարժիչային յուղերի մնացորդներ	Ավտոմեքենաների շահագործում	1,2տն
14	N 146-13	16.12.2013	17190106 01 00 4	Տարատեսակ փայտի մշակումից առաջացած եզրակտրտվածք (օրինակ՝ եզրակտրտվածք պարունակող փայտե- տաշեղային և/կամ փայտե-թելքավոր սալիկների)	Փայտե տարաների պատրաստում, փայտե իրերի վերանորոգում	4,4տն
15	N 34-10	06.09.201 0	31201810 01 004	Էլեկտրովառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամ	Սև մետաղից ծովվածքների արտադրություն, հալման պրոցես	6760տն
16	N 142-13	16.12.2013	31402500 01 99 4	Կաղապարային խառնուրդի թափոններ	Հեղուկ պողպատի լցումը պատրաստի կաղապարների մեջ	3060տն

Թափոնների քանակի մեջ փոփոխության կենթարկվի միայն

**Էլեկտրովառարանային ֆերոսիլիցիումի խարամի /31201810 01 004/ ծավալը կապված
թողարկվող արտադրանքի հզորությունից՝ արտդրվող ապրանքի տեսակից:**

Թափոնների հեռացման վայրերի ուսումնասիրություն

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի («ՀՄԿ» ՊՈԱԿ) կողմից, ի աջակցություն թափոնների գոյացման, վերամշակման ու օգտահանման օբյեկտների և հեռացման վայրերի ռեսուրսների ստեղծման, աղբավայրերի ներկա վիճակի ուսումնասիրման, ինչպես նաև այնտեղ կուտակվող աղբի ծավալների վերաբերյալ տեղեկություն հավաքագրելու նպատակով կատարվել են հետազոտություններ Զերմուկ, Ստեփանավան, Իջևան,

Մասիս, Արարատ, Արթիկ, Դիլիջան, Թալին, Հրազդան, Չարենցավան, Տաշիր համայնքներում: Տեղեկատվությունն ամփոփված է Կազմակերպության 2021 թվականի շրջակա միջավայրի մասին տարեկան տեղեկագրում:

Կազմակերպությունների գործունեությունից առաջացած թափոնների վիճակագրական տվյալների ուսումնասիրություն

Թափոնների պետական կադաստրի ստեղծման և վարման միջոցառումներին ի աջակցություն, կատարվել է ՀՀ տարածքում 2020 թվականին առաջացած թափոնների վերաբերյալ կազմակերպությունների կողմից ներկայացված վարչական վիճակագրական հաշվետվությունների ուսումնասիրում և վերլուծություն: 2020 թվականին հաշվետվություն ներկայացրած ձեռնարկությունների թիվը կազմում է 1244 ձեռնարկություն, որոնցից 1038-ը՝ մարզերում, 206-ը՝ Երևան քաղաքում:

Չարենցավան համայնք

Աղբավայրը գտնվում է Չարենցավան քաղաքի կենտրոնից 5.0կմ հեռավորության վրա և զբաղեցնում է 3.0հա տարածք: Չարենցավան համայնքի աղբավայրում տեղադրվում է նաև հարակից 5 համայնքների կողմից գոյացված կենցաղային թափոնները, որոնք տարեկան կազմում են 3200.0մ³: Չարենցավան համայնքի աղբահանությունը իրականացվում է «Բարմակ» ՍՊԸ-ի կողմից պայմանագրային հիմքերով, 2 հատ Գազ 53 հատուկ աղբատար, 2 հատ Զիլ և 3 հատ Գազ 53 ինքնաթափ տեխնիկայի օգնությամբ: Աղբահանության սակագինը մեկ շնչի համար Չարենցավան համայնքում կազմում է 200 դրամ, իսկ գյուղերում 150 դրամ:

13. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր վնասակար ազդեցության բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիր

Կենսաբազմազանություն

Ինչպես արդեն նշվել է նախատեսվող գործունեությունը իրականացվելու է Ընկերության սեփականությունը հանդիսացող տարածքում և նոր տարածքների ներգրավում չի նախատեսվում, իսկ գործունեությունն իրականացվում է մարդկային ակտիվ ազդեցություն ունեցող գոտում, ուստի անմիջական ազդեցություն տարածքի կենդանական ու բուսական աշխարհի վրա չի նախատեսվում:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակ կենսաբազմազանության վրա հնարավոր բացասական ազդեցության մեղմանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումների ներգրավում չի նախատեսվում:

Զգայուն կլանիչներ

Զգայուն կլանիչների՝ մասնավորապես բնակավայրերի, վրա նախատեսվող գործունեությունը հնարավոր ազդեցություն չունի, քանի որ մոտակա Չարենցավան քաղաքը գտնվում են համապատասխանաբար 500,0մ-ից մինչև 1,0կմ հեռավորության վրա:

Բոլոր հումքատեսակների տեղափոխումն իրականացվում է փակ ծածկով ավտոտրանսպորտային միջոցներով, իսկ դրանց և արտադրական մնացորդների ընդունումը և պահեստավորումն իրականացվում են փակ շինությունների մեջ՝ դրանց համար նախատեսված համապատասխան բետոնապատ տեղամասերում, բացառելով փոշու հետևանքով տարածքի հնարավոր աղտոտումը:

Օդային ավազանի վրա հնարավոր ազդեցությունը մեղմելու համար անհրաժեշտ է պահպանել Առողջապահության Նախարարի 2010թ-ի «Կազմակերպությունների աշխատատեղերում աշխատանքային գոտու օդում քիմիական նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները» N 2.2.5-004-10 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 27 հրամանի պահանջները:

Աղմուկի և վիբրացիա

Արտադրական գործունեության ընթացքում աղմուկի և թրթռման մակարդակը գտնվում է թույլատրելի սահմաններում: Հմաձայն Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարարի 6 մայիսի 2002թ. N 138 հրաման “Աղմուկն

աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում” N2-III – 11.3 սափտարակա նորմայի, արտադրական հարթակներում առավելագույն արժեքը սահմանված է 80 դԲԱ:

Ընկերության տարածքի սահմանագծերում աղմուկի մակարդակը չի գերազանցում ֆոնային 30-40 դԲԱ:

Քանի որ ձայնային ճնշման սահմանային թույլատրելի մակարդակները արտադրական սենքերում և տարածքի սահմանագծերում չունեն գերազանցումներ, այլ միջոցառումներ չեն նախատեսվում:

Ընկերության տարածքում թրթռման մակարդակի ցուցանիշները համընկնում են 3-րդ կարգի, տեխնոլոգիական <բ> տեսակի:

Թրթռման (վիբրացիայի) սահմանային թույլատրելի մակարդակները

3-րդ կարգ - տեխնոլոգիական՝ «բ» տեսակ

Միջին երկրաչափական հաճախականության օկտավային շերտեր, Հց	Սահմանային թույլատրելի մեծությունները X_0 , Y_0 և Z_0 առանցքներով							
	Թրթռման արագացում				Թրթռման արագություն			
	մ/վրկ²		դԲ		մ/վ . 10²		դԲ	
	1/3 օկտավում	1/1 օկտավում	1/3 օկտավում	1/1 օկտավում	1/3 օկտավում	1/1 օկտավում	1/3 օկտավում	1/1 օկտավում
1,6	0,035		91		0,350		97	
2,0	0,032	0,056	90	95	0,250	0,500	94	100
2,5	0,028		89		0,180		91	
3,15	0,025		88		0,130		88	
4,0	0,022	0,040	87	92	0,089	0,180	85	91
5,0	0,022		87		0,070		83	
6,3	0,022	0,040	87	92	0,056	0,089	81	85
8,0	0,022		87		0,045		79	
10,0	0,028		89		0,045		79	
12,5	0,035	0,079	91	98	0,045	0,079	79	84
16,0	0,045		93		0,045		79	
20,0	0,056		95		0,045		79	
25,0	0,070	0,160	97	104	0,045	0,079	79	84
31,5	0,089		99		0,045		79	
40,0	0,110		101		0,045		79	
50,0	0,140	0,320	103	110	0,045	0,079	79	84
63,0	0,180		105		0,045		79	
80,0	0,220		107		0,045		79	
Ճշգրտված ու համարժեքային ճշգրտված արժեքները և դրանց մակարդակները		0,040		92		0,079		84

Առկա թրթռման (վիբրացիայի) սահմանային թույլատրելի մակարդակը (ՍԹՄ) աշխատատեղերում աշխատանքային գործունեության ընթացքում, չի առաջացնում առողջական վիճակի շեղումներ և մասնագիտական հիվանդություններ, ուստի այլ պայմաններ չեն առաջարկվում:

Նախագծային փուլում իրականացվել են շրջակա միջավայրի վրա և աշխատատեղերում աղմուկի և թրթռման մակարդակների գործիքային չափումներ, ըստ տվյալների և վերլուծության արդյունքների աղմուկի և թրթռման մակարդակները համապատասխանում են ՀՀ Առողջապահության նախարարության հրամանով 2002թ սահմանված թիվ 138 «Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում եվ բնակելի կառուցապատման տարածքներում» և «Աշխատատեղերում, բնակելի եվ հասարակական շենքերում թրթռման (վիբրացիայի) հիգիենիկ նորմերը» ՀՆ N 2.2.4-009-06 հաստատելու մասին սանիտարական նորմերին սահմանային չափերին:

Հրդեհային անվտանգություն

Արտադրությունում գտնվող բոլոր էլեկտրական ենթակայանները պետք է համալրված լինեն հրդեհային ավտոմոտ սարքերով, որոնք վերահսկվում են տարածքներում հրդեհի յուրաքանչյուր բռնկում և դրանց բացահայտման դեպքում ավտոմատ միացնում են հրդեհների մեկուսացման համակարգը:

Հրդեհի ժամանակ հոսանքազրկվում են բոլոր էլեկտրական սարքերը, միացվում է հակահրդեհային ջրի համակարգը, իսկ սպասարկող անձնակազմը տեղափոխվում է առավել անվտանգ վայր:

Արտակարգ և վթարային իրավիճակներ

Բնական աղետների (երկրաշարժ, սողանքներ, ջրհեղեղ և այլն), ինչպես նաև տեխնոլոգիական վթարների ժամանակ դադարեցվում է գործարանի շահագործումը, հոսանքազրկվում են բոլոր էլեկտրական սարքերը, միացվում է հակահրդեհային ջրի համակարգը, իսկ սպասարկող անձնակազմը տեղափոխվում է առավել անվտանգ վայր:

Երևույթների և իրավիճակի մասին անմիջապես տեղեկացվում են արտակարգ իրավիճակների նախարարության համապատասխան ծառայության՝ Չարենցավանի ստորաբաժանման պատասխանատուները և տեղական ինքնակառավարման մարմինները:

Հողային ռեսուրսներ

Նախատեսվող գործունեության՝ վերազինման, իրականացման համար լրացուցիչ տարածքների կամ նոր հողային ռեսուրսների ներառում չի նախատեսվում: Գործունեությունն իրականացվելու է գոյություն ունեցող և արդեն կառուցապատված՝ Ընկերության սեփականությունը հանդիսացող, արտադրական գոտու տարածքում:

Գործունեության տարածքում հողային ռեսուրսների պահպանման հիմնական միջոցառում են հանդիսանում հումքի և արտադրական մնացորդների /թափոնների/ տեղակայման և պահեստավորման խնդիրները:

Բոլոր հումքատեսակները և արտադրական մնացորդները ընդունվում և պահեստավորվում են փակ շինության մեջ՝ դրանց համար նախատեսված համապատասխան բետոնապատ տեղամասերում, բացառելով հողածածք տարածքները հնարավոր աղտոտումից:

Գործունեության արդյունքում առաջացած թափոնները՝ ըստ իրենց վտանգավորության դասի, Ընկերությունում հավաքվում և պահեստավորվում են դրանց համար նախատեսված ժամանակավոր կուտակման վայրերում: Այդ տարածքները կահավորված են աշխատանքի անվտանգության պահանջներից ելնելով, ինչպես նաև բնապահպանական նորմերի և պահանջների համաձայն:

Տարածքից հեռացվում կամ տրվում են վնասազերծման /ոչնչացման/ համապատասխան լիցենզավորում ունեցող կազմակերպություններին, իսկ այն թափոնները որոնք հնարավոր է օգտագործել որպես երկրորդային հումք պահվում են ընկերությունում դրանց համար նախատեսված հատուկ տարածքներում՝ բացառելով հողային և ջրային ռեսուրսների հնարավոր աղտոտումը:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը և այն փաստն, որ նախատեսվող գործունեության իրականացման ժամանակ նոր տարածքներ չեն օտարվելու, արտադրական տարածքը մնում է անփոփոխ, ուստի հողային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցության մեղմանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումների ներգրավում չի նախատեսվում:

Ջրային ռեսուրսներ

Նախատեսվող գործունեության՝ մոլիբդենի խտանյութից մոլիբդենի օքսիդի, այնուհետև ֆերոմոլիբդենի ստացման արտադրության ընդլայնման, ինչպես նաև ենթակառուցվածքների իրականացման արդյունքում տարածաշրջանի ջրային ռեսուրսների վրա լրացուցիչ ազդեցության ավելացում չի ակնկալվում: Ջրամատակարարումը և ջրահեռացումը իրականացվում է համաձայն «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ի թարմ խմելու ջրի մատակարարումը իրականացվում է պայմանագրային հիմունքներով, Չարենցավան քաղաքի ջրամատակարարման ցանցից:

Ոռոգման ջրատարից, ջրօգտագործման ընկերության հետ կնքված պայմանագրի համաձայն վերցրված ջուրն օգտագործվում է կանաչ տարածքների ոռոգման նպատակներով: Ոռոգմա ջուր մատակարարվել է Կոտայք ՋՕԸ համաձայն 22 մայիսի 2018թ կքված թիվ 32688 պայամանագրի:

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ում դեպի կոյուղու ցանց արտահոսքի ջրերը գոյանում են տնտեսակենցաղային գործունեության արդյունքում: Արտադրական ջրերը, որոնք հիմնականում գոյանում են սարքավորումների հովացման արդյունքում, շրջանառու են: Համակարգը փակ է և արտահոսքեր դեպի կոյուղի կամ շրջակա միջավայր բացակայում են: Ընկերությունում հիդրոմետալուրգիական պրոցեսներ չկան:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալը կարելի է եզրակացվել, որ գործունեության արդյունքում տեղանքի ջրային ռեսուրսները զերծ են հնարավոր աղտոտումից:

14. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության տնտեսական վնասի գնահատում

Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասի գնահատումն իրականացվում է ըստ շրջակա միջավայրի բաղադրիչների: Տնտեսական վնասը հաշվարկվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 27.05.2015 N 764-Ն որոշման:

Հնարավոր տնտեսական վնասը հաշվարկվում է՝

$$ՎՏ = ՀԱԳ + ԶԱԳ + ՕԱԳ ,$$

որտեղ՝

ՎՏ-ն հնարավոր տնտեսական վնասն է դրամային արտահայտությամբ,

ՀԱԳ-ն հողային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով (բնական միջավայրի աղտոտում, բնական ռեսուրսների աղքատացում, էկոհամակարգերի քայքայմանը կամ վնասմանը հանգեցնող շրջակա միջավայրի բացասական փոփոխություններ) պատճառ-

ված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 92-Ն որոշման համաձայն.

ՋԱԳ-ը ջրային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության ուղղակի և անուղղակի ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է ՀՀ կառավարության 2003 թվականի օգոստոսի 14-ի N 1110-Ն որոշման համաձայն:

ՕԱԳ-ն մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 91-Ն որոշման համաձայն:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հողածածկի և ջրային ռեսուրսների վրա որևէ ազդեցություն չի նախատեսվում, հաշվարկում ներառված է միայն ՕԱԳ-ն:

Տնտեսական վնասը դա շրջակա միջավայրին հասցված վնասի վերացման համար անհրաժեշտ միջոցառումների արժեքն է արտահայտված դրամական համարժեքով:

Տնտեսական վնասը հաշվի է առնում՝

- բնակչության առողջության վատթարացման հետ կապված ծախսերը,
- գյուղատնտեսությանը, անտառային և ձկնային տնտեսություններին հասցված վնասը,
- արդյունաբերությանը հասցված վնասը:

Տնտեսական վնասը հաշվարկվել է համաձայն ՀՀ կառավարության 25.01.2005թ. N 91-Ն որոշմամբ հաստատված “Մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության գնահատման կարգ”-ի

Յուրաքանչյուր արտանետման աղբյուրի համար տնտեսությանը հասցված վնասը գնահատվում է 1-ին բանաձևով՝

$$U = \sum_{q=9} \Phi_q \sum_i V_i P_i, \text{ որտեղ}$$

U -ն ազդեցությունն է, արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամերով,

$\sum_{q=9}$ -ն աղտոտող աղբյուրի շրջապատի (ակտիվ աղտոտման գոտու) բնութագիրն արտահայտող գործակիցն է, համաձայն նշված կարգի 9-րդ աղյուսակի արտադրական հրապարակների համար ընդունվում է 4:

Φ_g -ն փոխադրման ցուցանիշն է, հաստատուն է և ընտրվում է՝ ելնելով բնապահպանության գործընթացը խթանելու սկզբունքից: Սույն կարգի համաձայն

$\Phi_g = 1000$ դրամ:

Ψ_i -ն i -րդ նյութի (փոշու տեսակի) համեմատական վնասակարությունն արտահայտող մեծությունն է:

Φ_i -ն տվյալ (i -րդ) նյութի արտանետումների քանակի հետ կապված գործակիցն է,

Φ_i գործակիցը որոշվում է 2-րդ բանաձևով՝

$$\Phi_i = q (3 S_{\text{Ա}_i} - 2 U\theta \text{Ա}_i), S_{\text{Ա}_i} > U\theta \text{Ա}_i (2)$$

որտեղ՝

$U\theta \text{Ա}_i$ -ն i -րդ նյութի սահմանային թույլատրելի տարեկան արտանետման քանակն է՝ տոննաներով:

$S_{\text{Ա}_i}$ -ն i նյութի տարեկան փաստացի արտանետումներն են՝ տոննաներով:

Հաշվի առնելով, որ ցրման հաշվարկով ցույց է տրվել, որ $U\theta$ -ի գերազանցումներ չկան՝ $\Phi_i = S_{\text{Ա}_i}$

$q = 1$ ՝ անշարժ աղբյուրների համար,

$q = 3$ ՝ շարժական աղբյուրների համար:

Այն նյութերի համար, որոնց նորմատիվային կոնցենտրացիան պետական ստանդարտով չի սահմանված, ազդեցությունը չի գնահատվում:

Մթնոլորտ վնասակար արտանետումների տարեկան քանակները և միանգամյա առավելագույն սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների արժեքները բերված են տեքստի աղյուսակ 6-ում: Մթնոլորտ արտանետվող նյութերի տարեկան քանակը կազմում է 177,65 տոննա: Մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերի պարամետրերը և քանակները ՄԹԱ-ի հաշվարկների համար բերված են աղյուսակ 3-ում: Մոտակա 5 տարիների ընթացքում ձեռնարկության արտադրողականության փոփոխություն չի նախատեսվում:

Ձեռնարկության արտանետումները չեն գերազանցում այդ վնասակար նյութերի համար սահմանված չափանիշները, հեկապես արտանետումների քանակն իջեցնող միջոցառումների պլան չի նախատեսվում՝ այդ պատճառով աղյուսակ 5-ը չի լրացվել:

Վնասակար նյութերի մթնոլորտ արտանետումների հետևանքով շրջակա միջավայրի հասցված տնտեսական վնասը գնահատվում է 8301,8 հազ. դրամ/տարի: Ստորև ներկայացված աղյուսակում բերված է տնտեսությանը հասցված վնասի հաշվարկը [2]:

Նյութերի անվանումը	P_i ՝	C_q	Φ_s ՝ $\text{հ}^3\text{Ս}$	V_i	U ՝ $\text{հ}^3\text{Ս}$
Երկաթի օքսիդ	141	4	1000	13.9	7839600
Ազոտի օքսիդներ երկօքսիդի հաշվարկով	5.75	4	1000	12.5	287500
Ածխածնի օքսիդ	30.9	4	1000	1	123600
ընդամենը					8250700

Տրամադրված արտանետման չափաքանակները մնում են ուժի մեջ, քանի դեռ աղտոտման անշարժ աղբյուրների և աղտոտող նյութերի մասով քանակական կամ որակական փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել, ինչպես նաև տվյալ նյութերով ֆոնային գերնորմատիվային աղտոտվածություն չի առաջացել: Ֆոնային գերնորմատիվային աղտոտվածության առաջացման հետ կապված արտանետման չափաքանակները վերանայվում են տրամադրման պահից 5 տարվանից ոչ շուրջ:

15. Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմաններում և

վթարային իրավիճակներում նախատեսվող միջոցառումները

«Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ արտադրական գործունեությունը թուջի և մետաղի ջարդոնի ծուլման աշխատանքների ժամանակ հնարավոր են վթարային իրավիճակներ, ինչպես նաև բնական աղետներ և անբարենպաստ օդերևութային պայմաններ: Բոլոր հնարավոր դեպքերում շրջակա միջավայրի լրացուցիչ աղտոտումը կանխելու կամ

հնարավոր չափով նվազեցնելու համար շահագործող ընկերությունում մշակված է գործողությունների ծրագիր, որը ներառում է ստորև ներկայացված միջոցառումները.

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմաններ

Օդերևութաբանական անբարենպաստ պայմանները դրանք օդային ավազանում ստեղծվող այնպիսի պայմաններ են, որոնք նպաստում են վնասակար նյութերի կուտակմանը մթնոլորտի գետնամերձ շերտում:

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների ժամանակահատվածում (քամու արագության նվազման, անհողմության, մառախուղի առաջացման դեպքերում) ցրման գործընթացների դանդաղեցման պատճառով հնարավոր են վնասակար նյութերի գետնամերձ կոնցենտրացիաների զգալի բարձրացումներ:

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների առկայությունը որոշվում է պատասխանատու աշխատողների կողմից՝ վիզուալ եղանակով:

Վիզուալ եղանակով՝ օդերևութային պայմանները անբարենպաստ համարելու վերաբերյալ կայացրած որոշումը անհրաժեշտ է ստուգել մոտակա՝ Արգավանդի օդերևութաբանական կայան հարցումի միջոցով:

Նշված որոշման դեպքում պատասխանատու անձանց կողմից անձնակազմը հրահանգավորվում և տեղեկացվում է անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների հնարավոր առաջացման մասին:

Ընդունված են անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների 3 կատեգորիաներ: Նորմատիվ ակտերով դրանց հստակ չափորոշիչները բացակայում են: Բազաներում ըստ կատեգորիաների տարբերակումը կատարվում է հետևյալ ընդհանուր սկզբունքների հիման վրա.

- I կատեգորիա՝ քամու արագության նվազում
- II կատեգորիա՝ անհողմություն, չոր եղանակ
- III կատեգորիա՝ անհողմություն, թանձր մառախուղ

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների մասին որոշում կայացնելու դեպքում նախատեսված իրականացնել միջոցառումներ՝

- I կատեգորիա՝ խստացվում է տեխնոլոգիական գործընթացների վերահսկողությունը,

- II կատեգորիա՝ վառարանների դադարեցվում է թափոնների տեղափոխումը վառարանային տեղամաս,

- III կատեգորիա՝ է դադարեցվում վառարանների բեռնումը նոր թափոններով, ավարտվում է թափոնների հալումը, կաղապարումը և վառարանները անջատվում են:

Հրդեհային անվտանգություն

Ա. Արտադրությունում գտնվող հրդեհավտանգ հանգույցները պետք է համալրված լինի հակահրդեհային ավտոմատ սարքով, որը վերահսկում է դրա տարածքում հրդեհի յուրաքանչյուր բռնկում:

Բ. Բոլոր այն էլեկտրական սարքավորումները, որոնք չունեն ավտոմատ սարքեր, ապահովված կլինեն ձեռքի կրակմարիչներով:

գ. Պատասխանատու անձը ամբողջ տարածքում անց է կացնում տեսչական ստուգում՝ որպես օրվա աշխատանքային պլանի մի մաս:

Դ. Հրդեհի ժամանակ կհոսանքազրկվեն բոլոր էլեկտրական սարքերը, կմիացվի հակահրդեհային ջրի համակարգը, անձնակազմը կտեղափոխվի անվտանգ վայր:

Արդակարգ և վթարային իրավիճակներ

Բնական աղետների (երկրաշարժ, սողանքներ, ջրհեղեղ և այլն), ինչպես նաև տեխնոլոգիական վթարների ժամանակ բազաների գործունեությունը դադարեցվում է, հոսանքազրկվում են բոլոր էլեկտրական սարքերը, անձնակազմը շտապ տեղափոխվում է անվտանգ վայր:

16. Սոցիալական ազդեցության մեղման միջոցառումներ

Նախատեսվող գործունեության համար կպահանջվեն աշխատանքային ռեսուրսներ: Ընդհանուր առմամբ սպասարկող անձնակազմի թվաքանակը նախատեսվում է ավելացնել 50 մարդով: Անձնակազմի հավաքագրման ընթացքում առաջնապատվություն կտրվի տեղական բնակչությանը:

Սպասարկվող անձնակազմը կապահովի անհրաժեշտ արտահագուստով, անձնական պաշտպանիչ միջոցներով: ՀՀ գործող օրենսդրության պահանջներին համապատասխան նրանց համար կապահովվեն նախատեսված սննդի ընդունման հնարավորություններ /ճաշարան/, սանհանգույցներ, լոգարաններ, հանգստի պայմաններ և այլն:

Սոցիալական ներդրումներ

Ընկերությունը գործադիր մարմնի և հիմնադիրների համաձայնեցմամբ պլանավորում է 2024թ-ից իրականացնել սոցիալական ներդրումային ծրագրեր:

2020-2023թթ ընթացքում ընկերությունը իրականացրել է 11 մլն դրամ սոցիալական ներդրումներ, որոնք ընդգրկել են ինչպես համայքի բնակիչներին՝ առանձին ֆինանսական օգնությունների տեսքով հատկացումներ, այնպես էլ համայնքի բժշկական հիմնարկներին ֆինանսական հատկացումներ: Ընկերությունը ակտիվ ներգրավված է նաև Արցախահայերի խնդիրների լուծման սոցիալական ծրագրերում:

Սոցիալական ծրագրերի ընտրության հարցում 2024-2026թթ ընկերությունը անմիջական համագործակցելու է Չարենցավանի համայնքապետարանի և բնակիչների հետ: Նախնական համաձայնություն կա ընկերության տարածքի հարակից այգու բարեկարգման աշխատանքներում ներդրումներ անելու համար: Ներդրումային ծրագրերը պետք է լինեն հրապարակային, լուսաբանվեն և ուղղված լինեն համայնքային խնդիրների լուծմանը: Ծրագրերի ընդունման, հաստատման և իրականացման ընթացքը կիրականացվի Կորպորատիվ Սոցիալական Պատասխանատվության լավագույն փորձի օրինակներով:

Ծրագրերի իրականացման բնագավառները լինելու են

- Բնապահպանական
- Հանրային բարեկեցության
- Կրթական

17. Շրջակա միջավայրի վնասակար ազդեցության բացառմանը կամ նվազեցմանը ուղղված միջոցառումների ծրագիր

Հիմնական բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերը

Նախատեսվող գործունեության հիմնական ռիսկերը կապված են առաջացող թափոնների և վառարանների ջերմային ռեժիմի ազդեցության հետ: Թափոնների հետ

աշխատանքը պարունակում է ռիսկեր սպասարկող անձնակազմի համար: Վառարանների շահագործման ընթացքում առաջանում են ծխագազեր, որոնք պարունակում են մասնավորապես ազոտի, ածխածնի, երկաթի օքսիդներ: Հումքի և արտադրատեսակների տեղափոխությունը նախատեսված է ավտորանսպորտային միջոցներով, ինչը կինտենսիվացնի ճանապարհային երթևեկությունը:

18. Բնապահպանական միջոցառումների և մոնիթորինգի ծրագիր

Նախատեսվող գործունեությունը ըստ փուլերի	Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները	Առաջարկվող մեղմացող միջոցառումները	Մոնիթորինգի գործողություններ	Արդաքին վերահսկողություն
Տարածքի նախապատրաստում, շինարարական աշխատանքներ	ա/Փոշու արտանետում բ/Հողերի աղբոտում և աղտոտում դիզ. վառելիքի և յուղերի արտահոսքից գ/մթնոլորտային օդի աղտոտում դ/աղմուկ	Չոր եղանակներին ջրել արտադրական հրապարակները և ներքին ճանապարհները: Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցները պետք է շահագործվեն սարքին վիճակում՝ բացառելու համար վառելիքի և յուղերի պատահական արտահոսքը և ենթարկվեն պլանային տեխնիկական ստուգումների: Շինանյութերը, ներկերը և այլ նյութերը պահպանել այնպիսի պահեստներում, որ բացառվի դրանց տարածումը անձրևաջրերի հետ Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների շարժիչները պետք է պարբերաբար ստուգվեն, կարգաբերվեն: Դիզելային շարժիչները ցանկալի է ունենան կլանիչներ;	Փոշոտվածության արտաքին ստուգում Շինարարական տարածքների զննում Պահեստների պլանային ստուգում Ազոտի և ծծմբի օքսիդների նմուշառում և լիցենզավորված լաբորատորիայում որոշում	Բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին Չարենցա վանի հայանքա պետարան

Նախապեսվող գործունեությունը ըստ փուլերի	Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները	Առաջարկվող մեղմացնող միջոցառումները	Մոնիթորինգի գործողություններ	Արտաքին վերահսկողություն
Ձուլարանի շահագործում	ա/ Մթնոլորտային օդի աղտոտում բ/Թափոնների կառավարում գ/ Աշխատանքի անվտանգություն, աշխատանքային պայմաններ	Հումքը տեղափոխել ծածկված թափքերով տրանսպորտային միջոցներով Թափոնները ժամանակավոր պահեստավորել փակ շինության մեջ Պարբերաբար ստուգել գազատար համակարգի աշխատանքը Հնարավորության դեպքում թափոններից կրկնակի օգտագործում Արտադրական թափոնների հավաքում և պահեստավորում միայն դրանց համար հատկացված վայրերում, կենցաղային աղբից առանձին հավաքման տեղի կահավորում: Կենցաղային աղբի առանձին հավաքման տեղի կահավորում, աղբամանների տեղադրում աշխատակիցների հանգստյան տեղերում և սննդի ընդունման կետերում: Կանոնավոր աղբահանում: Աշխատակազմը պետք է ունենա խմելու ջրի և զուգարանների հասանելիություն, սնունդ ընդունելու և հանգստանալու համար անհրաժեշտ պայմաններ: Գործարանի տարածքում պետք է	Կազմակերպել տարածքի աղտոտվածության մոնիթորինգ, եռամսյակը մեկ չափելով ածխածնի և ազոտի օքսիդների պարունակությունը և տարածքի փոշոտվածությունը Տեսչական ստուգումներ	Բնապահ պանության և ընդերքի տեսչական մարմին Չարենցավանի հայանքա պետարան

Նախապես սկզբնական գործունեությունը ըստ փուլերի	Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները	Առաջարկվող մեղմացնող միջոցառումները	Մոնիթորինգի գործողություններ	Արդաքին վերահսկողություն
		լինեն առաջին օգնության բժշկական արկղիկներ և հակահրդեհային միջոցներ: Աշխատակազմը պետք է ապահովվի արտահագուստով և անձնական անվտանգության անհրաժեշտ միջոցներով: Անվտանգության սարքավորումների օգտագործումը պետք է ուսուցանվի, վերահսկվի և պարտադրվի: Աշխատանքի անվտանգության պահպանման համակարգը պետք է նախատեսի վերահսկողություն, հրահանգավորում, ուսուցում և գիտելիքների ստուգում: Գործարանի տարածքում պետք է լինեն հրդեհային անվտանգության պարագաներ՝ կրակմարիչներ, բահեր,		ԱՆ առողջապահական տեսչական մարմին ԱԻՆ պետական և հրդեհային և տեխնիկական անվտանգության տեսչություն

19. ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԾՐԱԳԻՐ

Չարենցավան քաղաքի <<Ձուլակենտրոն>> ԲԲԸ գործարանի և դրա հարակից տարածքներում մոնիթորինգի իրականացումը հնարավորություն կստեղծի ունենալ տեղեկատվական հենք՝ հսկելու ընկերության գործունեության հետագա շարունակական ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա՝ վնասակար ազդեցությունների կանխման և կանխարգելման միջոցառումների մշակման համար:

Մոնիթորինգի իրականացման հիմնական նպատակն է ստեղծել տեղեկատվություն միջավայրի փոփոխությունների համար: Շրջակա միջավայրի ամբողջական մոնիթորինգ իրականացնելու համար նախատեսվում է յուրաքանչյուր եռամսյակ իրականացնել կանոնավոր չափումներ, այդ թվում մթնոլորտային օդ արտանետումների, աղմուկի ֆոնային չափումներ: Արդյունքները կգրանցվեն գրանցամատյանում և հասանելի կլինեն բոլոր շահագրգիռ կողմերին:

Նախատեսվող գործունեության հիմնական բնապահպանական ազդեցությունը պայմանավորված է թափոնների վնասակար հատկություններով, ինչպես նաև արտանետվող նյութերի բաղադրությամբ: Հիմնական նյութերն են ազոտի երկօքսիդները, ածխածնի մոնօքսիդը, երկաթի օքսիդը: Օդում ածխածնի մոնօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի և եկաթի օքսիդի պարունակությունը վերահսկելու համար նախատեսված է իրականացնել մոնիթորինգ (մշտադիտարկումներ): Այդ նպատակով նախատեսվում է պայմանագիր կնքել մասնագիտացված բնապահպանական կազմակերպության հետ, որը համալիրի շահագործման ընթացքում կիրակաացնի չափումներ՝ ածխածնի մոնօքսիդի, ազոտի երկօքսիդների և եկաթի օքսիդի պարունակությունները որոշելու համար: Յուրաքանչյուր չափում պետք է իրականացվի բոլոր նշված միացությունների երկուական նմուշառումների միջոցով: Նմուշառման կետերը պետք է լինեն համալիրի խողովակի մերձակայքում՝ 2 – 5 մ շառավղով և ամենա մոտ զգայուն կլանիչի մոտ: Մոնիթորինգի արդյունքները ճշգրիտ լինելու նպատակով, նմուշառման կետերի հեռավորությունը ընտրվում է հնարավորինս մոտ արտանետման աղբյուրին և մոտակա զգայուն կլանիչին: Մոնիթորինգի միջոցառումների պարբերականությունը կլինի եռամսյակային, չափումների

արդյունքները կգրանցվեն մոնիթորինգի մատյաններում և կտրամադրվեն վերահսկող մարմիններին:

N	Չափվող ցուցանիշները	Հաճախականություն	Չափման եղանակ	Չափման վայրը	Կատարող
1	Հալման և Ձուլման վառարանների արտանետումների մոնիթորինգ: Մթնոլորտային օդում փոշու ֆոնային աղտոտվածության չափում /այդ թվում NO, CO, ՊՄ	Ամեն երեք ամիսը մեկ	1. Պինդ մասնիկների անլիզատոր 2. Ածխածնի օքսիդի չափման անալիզատոր 3. Պասիվ նմուշառիչներ	1. Արտադրական տարածք 2. Գործարանին հարող տարածքներ	Մասնագիտացված ընկերություն
2	ԲՆական գազի այրում	Յուրաքանչյուր շաբաթ	Գազամատակարարման կարգավորման վերահսկում	Այրման համար մղվող օդի և բնական գազի համամասնությունների կառավարում, այրման գործընթացի մոնիթորինգ	Արտադրամասի տեխնոլոգ
3	Ձուլման համար ընդունվող թափոնների գործածություն	Շաբաթական մեկ անգամ	Արտաքին զննում	Թափոնների ընդունման պահեստների տարածքներ	Աշխատանքների վերահսկող
4	Աղմուկի ֆոնային մակարդակի չափում	Ամեն երեք ամիսը մեկ	Շարժական աղմկաչափ	1. Արտադրական տարածք 2. Մերձակա տարածք	Մասնագիտացված ընկերություն

20. Արտակարգ և վթարային իրավիճակներ

Բնական աղետների (երկրաշարժ, սողանքներ, ջրհեղեղ և այլն), ինչպես նաև տեխնոլոգիական վթարների ժամանակ դադարեցվում է գործարանի շահագործումը, հոսանքազրկվում են բոլոր էլեկտրական սարքերը, միացվում է հակահրդեհային ջրի համակարգը, իսկ սպասարկող անձնակազմը տեղափոխվում է առավել անվտանգ վայր:

Երևույթների և իրավիճակի մասին անմիջապես տեղեկացվում են արտակարգ իրավիճակների նախարարության համապատասխան ծառայության՝ Չարենցավանի ստորաբաժանման պատասխանատուները և տեղական ինքնակառավարման մարմինները:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նվազեցմանն ուղղված գործողությունների և միջոցառումների ծրագիրը արտակարգ և վթարային իրավիճակների դեպքում:

Արդյունաբերական համալիրի շահագործման ժամանակ հնարավոր են վթարային իրավիճակներ, ինչպես նաև բնական աղետներ և անբարենպաստ օդերևութային պայմաններ:

Հայցվող տարածքում արտակարգ իրավիճակները կարող են պայմանավորված լինեն հետևյալ գործոններով.

- երկրաշարժ՝ հաշվի առնելով, որ հանրապետության տարածքը գտնվում է սեյսմիկ ակտիվ գոտում,
- հրդեհներ՝ կապված մարդածին գործոնների հետ

Նախատեսվում է մշակել երկրաշարժերի դեպքում գործողությունների պլան՝ վտանգավոր տարածքներից աշխատակիցների ապահով տարահանումն իրականացնելու նպատակով : Անվտանգության տեխնիկայի կանոնների վերաբերյալ հրահանգավորում իրականացնելու ժամանակ առանձին ներկայացվելու են նաև երկրաշարժերի ժամանակ աշխատակիցների պահվածքի կանոնները, գործողությունների հաջորդականությունը : Արտադրական հրապարակումն կենցաղային նշանակության վազոն-տնակներում նախատեսվում են առաջին օգնության դեղորայքային փաթեթներ : Հրդեհային անվտանգությունն ապահովելու համար աշխատակիցները տեղեկացվելու են

տեխնոլոգիական պրոցեսներում օգտագործվող նյութերի հրդեհավտանգության վերաբերյալ : Նշանակվելու է հրդեհային անվտանգության համար պատասխանատու անձ, մշակվելու է հրդեհի դեպքում անձնակազմի գործողությունների պլան: Արտադրական տարածքի հատուկ հատկացված վայրերում տեղադրվելու են հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցներ՝ կրակմարիչներ, ավազով արկղ, բահ:

Տարածքում աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

- աշխատանքի են թույլատրվում անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,
- օգտագործել մեքենաներ և մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,
- անցկացնել պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,
- աշխատանքի ժամանակ պետք է պահպանվեն անվտանգության տեխնիկայի կանոնները:

Նախատեսվում է կատարել պլանային աշխատանքներ ուղղված արտադրական տրավմատիզմի նվազեցմանը, ժամանակին, ոչ ուշ քան երեք ամիսը մեկ, աշխատակիցների հետ անցկացնել հրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի գծով

Բոլոր հնարավոր դեպքերում շրջակա միջավայրի լրացուցիչ աղտոտումը կանխելու կամ հնարավոր չափով նվազեցնելու համար մշակված է գործողությունների ծրագիր, որը ներառում է հետևյալ միջոցառումները.

- Բնական աղետների ժամանակ (երկրաշարժ, սողանքներ, ջրհեղեղ և այլն) աշխատանքները դադարեցվում է և անձնակազմը տեղափոխվում է անվտանգ վայր:
- Հրդեհի ժամանակ հոսանքազրկվում են բոլոր էլեկտրական սարքերը, միացվում է հակահրդեհային ջրի համակարգը, անձնակազմը տեղափոխվում է անվտանգ վայր

Անբարենպաստ օդերևույթաբանական պայմանների ընթացքում հնարավոր են վնասակար նյութերի գետնամերձ կոնցենտրացիաների ավելացումներ: Անբարենպաստ

օդերևույթաբանական պայմանների (քամու արագության նվազեցում, անհողմություն, մառախուղ) մասին հաղորդագրություն ստանալուց հետո կատարվում են հետևյալ գործողությունները(միջոցառումները).

- I կարգի վտանգի (զգուշացման) ժամանակ խստացվում է համալիրի արտադրական գործընթացների հսկողությունը,
- II կարգի վտանգի ժամանակ սահմանափակվում է արտադրողականությունը,
- III կարգի վտանգի ժամանակ դադարեցվում է արտադրական գործընթացը

Անբարենպաստ օդերևույթաբանական պայմանների միջոցառումները իրականացվում են անմիջապես ընկերության անվտանգության պատասխանատուի կամ նրանփոխարինող անձի կողմից:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. СНиП 1.02.01-85 Инструкция о составе, порядке разработки, согласования и утверждения проектно-сметной документации на строительство предприятий, зданий и сооружений.
2. Մթնոլորտային արտանետումների գույքագրման ձեռնարկ: ЕМЕР/ЕЕА
3. СНиП 2.04.02-84. Водоснабжение. Наружные сети и сооружения.
4. Укрупненные нормы водопотребления и водоотведения для различных отраслей промышленности. Стройиздат. Москва. 1982г.
5. СНиП 2.04.01-85. Внутренний водопровод и канализация зданий
6. Հայաստանի Ազգային Ատլաս: Երևան, 2007
7. «Մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի արտանետումների նորմատիվների մշակման ու հաստատման կարգը սահմանելու և ՀՀ Կառավարության 1999թ. մարտի 30-ի N 192 և 2008թ. օգոստոսի 21-ի N953-Ն որոշումներն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ Կառավարության 2012թ. դեկտեմբերի 27-ի N 1673-Ն որոշում:
8. «Մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության գնահատման կարգը»՝ հաստատված ՀՀ Կառավարության 2005թ. հունվարի 25-ի N91-Ն որոշմամբ:

9. Методика расчёта выбросов загрязняющих веществ в атмосферу от предприятий по производству строительных материалов. Казахстан 2008г.
10. Нормативные показатели удельных выбросов вредных веществ в атмосферу, г. Харьков 1991г.
11. Сборник методик по расчету выбросов в атмосферу загрязняющих веществ различными производствами, Ленинград, 1986г.
12. ՀՀ Բնապահպանության նախարարություն: Հրաման N 268-Ա ան 23 հոկտեմբերի 2012 թ.: Մինչև 5.8 ՄՎտ դրվածքային հզորությամբ պինդ, հեղուկ և գաջային վառելիքով աշխատող կաթսայատների վնասակար նյութերի արտանետումների հաշվարկի մեթոդական ցուցումները հաստատելու մասին:
13. Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий СН 245-71, М.1972 г.
14. Շինարարական կլիմայաբանության ՀՀՇՆ II-7.01-2011.
15. Ամփոփագիր ՀՀ Տարածքում 2021 թ. մթնոլորտային օդի աղտոտվածության վիճակի մասին:

ՀԱՎԵՎԱԾ 1. Զգայուն կլանիչների և սանիտարապահպանական գոտու իրավիճակային հատակագիծ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՇՄՆ պատասխանը նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ենթակա լինելու մասին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԳԼԽԱՎՈՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

REPUBLIC OF ARMENIA
SECRETARY GENERAL OF MINISTRY OF ENVIRONMENT
РЕСПУБЛИКА АРМЕНИЯ
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ СЕКРЕТАРЬ МИНИСТЕРСТВА ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

№5/26.14/11506
«03» «08» 2023թ.

«ՁՈՒԼԱԿԵՆՏՐՈՆ» ԲԲԸ-ի տնօրեն
պարոն Սամվել Գևորգյանին
ք. Չարենցավան, Ա. Անտոնյան փողոց 3

Հարգելի պարոն Գևորգյան

Ի պատասխան Ձեր 2023թ. հուլիսի 13-ի N 120 գրության՝ կապված ընկերության կողմից թուջի և պողպատի ձուլվածքների արտադրության նախագծային փոփոխություններ/տեխնոլոգիական վերազինում իրականացնելու հետ, տեղեկացնում եմ, որ համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք, ՀՕ-150 03.05.2023թ.) 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 5-րդ կետի՝ նախատեսվող գործունեությունը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության (այսուհետ՝ Փորձաքննություն): Համաձայն Օրենքի 4-րդ հոդվածի 7-րդ մասի՝ Փորձաքննության ենթակա են նախատեսվող գործունեության տեսակների վերակառուցումը կամ ընդլայնումը կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինումը կամ վերապրոֆիլավորումը կամ կոնսերվացումը կամ տեղափոխումը կամ դադարեցումը կամ փակումը կամ քանդումը կամ նախագծային փոփոխությունը:

Անհրաժեշտ է Օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 17-րդ հոդվածով սահմանված տեղեկատվությանը համապատասխան շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն և ներկայացնել Փորձաքննության:

Համաձայն 13-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ գնահատումը և Փորձաքննությունը կատարվում են մինչև նախատեսվող գործունեության իրականացումը:

03/06/2023

ԱՐԿԱԴԻ ԽԱՇԱԽՅԱՆ
Ստորագրվել է:
Signed by: KHACHATRYAN ARKADI 2901780121

Հարգանքով՝

պարտականությունների կատարող

Արկադի Խաչատրյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

0010, քաղաք, Հանրապետության հր., համայնքային տեղ 3
3 Government Bld., Republic Sq., Yerevan, Armenia, 0010
0010, Армения, г.Ереван, /г. Республика, Дом /Президентства 3
tel 1001030666 chsen.am / minenv@env.am / www.mta.am
85123411818520 / 5 +374 11 818 506

ՀԱՎԵՎԱԾ 3.Կադաստրային քարտեզ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. Տեղամասի տեղադիրքը WGS-84 ազգային գեոդեզիական կորդինատային համակարգում

Կոտայքի մարզ
Չարենցավան քաղաք
Կադաստրային ծածկագիր՝ 07-007-0011-0004,0003

	Կորդինատներ							
	X	Y		X	Y		X	Y
1	8409084.4848	4475288.9010	47	8409509.1037	4474980.3293	93	8409929.0100	4475234.5471
2	8409115.0393	4475254.0971	48	8409509.0307	4474979.4803	94	8409933.5037	4475237.4342
3	8409144.1807	4475223.5497	49	8409572.0807	4474981.0543	95	8409943.0780	4475244.7119
4	8409155.1298	4475212.0415	50	8409575.2878	4474983.0043	96	8409949.5219	4475249.0402
5	8409100.9719	4475205.9334	51	8409583.3879	4474989.3934	97	8409955.7010	4475254.3004
6	8409158.7039	4475204.0184	52	8409580.7719	4474991.0005	98	8409958.5185	4475250.0825
7	8409102.2109	4475199.5103	53	8409593.5110	4474990.0135	99	8409902.5231	4475259.9745
8	8409100.0090	4475193.5592	54	8409593.8200	4474995.4315	100	8409972.4892	4475207.4710
9	8409209.9700	4475135.0844	55	8409595.8911	4474990.9315	101	8409985.0794	4475272.5447
10	8409220.3599	4475113.1931	56	8409595.3471	4474997.7090	102	8470013.9158	4475270.4008
11	8409277.2250	4475140.5730	57	8409593.2210	4475000.7580	103	8470024.5910	4475277.7548
12	8409280.0420	4475141.9185	58	8409588.9300	4475000.9037	104	8470024.5910	4475291.0100
13	8409284.3047	4475130.5955	59	8409022.9084	4475031.3981	105	8470024.3289	4475310.0023
14	8409280.4847	4475133.5234	60	8409024.0015	4475032.0431	106	8470027.8210	4475319.2974
15	8409289.7707	4475129.4304	61	8409031.4800	4475022.7059	107	8409985.9834	4475333.5950
16	8409271.8595	4475110.5892	62	8409051.4228	4475037.5072	108	8409972.9302	4475338.9937
17	8409283.2927	4475101.9100	63	8409054.3329	4475039.8332	109	8409895.7321	4475370.9351
18	8409293.5238	4475088.5748	64	8409710.1100	4475079.4508	110	8409707.0003	4475425.5398
19	8409285.8547	4475082.0427	65	8409715.8407	4475083.2028	111	8409732.1518	4475441.2811
20	8409281.7590	4475079.5920	66	8409732.1739	4475094.8770	112	8409720.7397	4475440.7040
21	8409278.2720	4475070.5120	67	8409734.0103	4475090.0304	113	8409717.0490	4475439.7050
22	8409285.5457	4475008.5455	68	8409742.7388	4475102.4877	114	8409711.4903	4475430.4177
23	8409294.7538	4475058.5053	69	8409743.0851	4475102.7371	115	8409004.7439	4475411.4080
24	8409298.4149	4475054.1993	70	8409751.0232	4475108.1422	116	8409048.0000	4475402.0805
25	8409300.7959	4475050.2003	71	8409751.9908	4475108.8429	117	8409003.0250	4475378.0791
26	8409323.7422	4475072.9295	72	8409757.8390	4475113.0550	118	8409501.7805	4475349.2787
27	8409321.0142	4475075.8780	73	8409770.0199	4475121.8309	119	8409480.0093	4475292.2878
28	8409328.5203	4475080.0007	74	8409771.1595	4475122.0584	120	8409440.0108	4475204.1414
29	8409331.2373	4475077.0940	75	8409819.2201	4475150.9090	121	8409432.8502	4475273.9300
30	8409337.9594	4475081.8307	76	8409827.7732	4475103.0110	122	8409427.2030	4475281.0020
31	8409411.1125	4474981.8193	77	8409833.1323	4475100.9401	123	8409424.1300	4475284.9918
32	8409432.0888	4474951.0508	78	8409854.5390	4475182.7103	124	8409407.0843	4475300.0040
33	8409438.0819	4474943.4047	79	8409858.8937	4475185.8884	125	8409304.4717	4475301.1128
34	8409442.3249	4474937.9500	80	8409801.8127	4475188.1934	126	8409315.5190	4475430.9727
35	8409447.7280	4474942.0507	81	8409800.4008	4475191.0175	127	8409200.1985	4475359.8497
36	8409450.2301	4474948.1438	82	8409884.9250	4475205.0177	128	8409202.2324	4475305.5398
37	8409475.7814	4474902.3740	83	8409892.4471	4475210.5718	129	8409182.5302	4475352.8520
38	8409480.7200	4474948.2088	84	8409897.9972	4475215.0088	130	8409148.3757	4475328.5922
39	8409487.3220	4474947.3098	85	8409899.4772	4475212.7788	131	8409592.9789	4475241.5501
40	8409493.4797	4474939.1777	86	8409904.9443	4475210.5799	132	8409594.2122	4475239.8513
41	8409491.7230	4474938.0297	87	8409909.7284	4475220.0079	133	8409012.0415	4475215.2919
42	8409497.9537	4474929.2195	88	8409910.0204	4475220.0979	134	8409018.8883	4475205.8000
43	8409502.7508	4474932.0470	89	8409915.1244	4475223.9180	135	8409047.7779	4475227.3420
44	8409527.2081	4474949.0008	90	8409917.4875	4475225.7050	136	8409048.2310	4475227.0795
45	8409531.5242	4474953.0899	91	8409921.0005	4475228.7370	137	8409049.3827	4475228.5359
46	8409502.2340	4474975.3342	92	8409925.8080	4475231.7021	138	8409023.4724	4475204.2244

Սպասարկման ժամանակ

ԿՑ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. Պետական գրանցման վկայական

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑԱՄԱՏՅԱՆԻՑ ՔԱՂՎԱԾՔ առ 2022-07-27

«ՁՈՒԼԱԿԵՆՏՐՈՆ»

Բաց բաժնետիրական ընկերություն (ԲԲԸ)

Գրանցման համար 39.120.00244

Հիմնադրման տարի 1995

Գրանցման ամսաթիվ 1995-05-15

Գործունեության ժամկետ Անժամկետ

Կարգավիճակ Իրավաբանական անձի լուծարման գործընթացում գտնվելու կամ գործունեության (գոյության) դադարման մասին պետական միասնական գրանցամատյանում տեղեկություններ գրառված չեն:

Իրավաբանական անձի ծածկագիր (ՁԿԴ) 28511268

Հարկ վճարողի հաշվառման համար (ՀՎՀՀ) 02800117

Սոցիալական վճարների պարտավորությունների
անձնական հաշվի քարտի համար (Ապահովագրողի
ծածկագիր) 21135615

Էլ. փոստ -

Կայք -

Գտնվելու վայրը

Հասցե ՄԵԼՏՈՆՅԱՆ Փ / 3 ՉԱՐԵՆՑԱՎԱՆ 2501 ՉԱՐԵՆՑԱՎԱՆ
ԿՈՏԱՅՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հեռախոս 000000

Գործադիր մարմնի ղեկավար

Պաշտոն Գլխավոր տնօրեն

Անուն Ազգանուն ՍԱՄՎԵԼ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ԺՈՐԱՅԻ

Անձնագրային տվյալներ AY0265224 2022-06-15 006

Հասցե ԵՐԵՎԱՆՅԱՆ Փ. / 6 2 / 11 բն ՀՐԱԶԴԱՆ 2301
ՀՐԱԶԴԱՆ ԿՈՏԱՅՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հավելված 6 ԱՎՕ փորձաքննություն

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԱՏԱՆԳԱՎՈՐ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ N Ե/ 1130-27

ք. Երևան

«20» 04 2023 թ.

<<Ձուլակենտրոն>> ՔԲԸ

արտադրական վտանգավոր օբյեկտ շահագործող անձի անունը (անվանումը),
ի դեմն գլխ. տն. Ա.Գևորգյանի (այսուհետ՝ Պատվիրատու), ով գործում է
ազգանունը, անունը, պաշտոնը

/կանոնադրության, լիազորագրի/ հիման վրա, մի կողմից, և Արտակարգ իրավիճակների նախարարության «Տեխնիկական անվտանգության ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, ի դեմս տնօրեն Վ. Գևորգյանի (այսուհետ՝ Կատարող), ով գործում է ՀՀ օրենսդրության և կազմակերպության կանոնադրության հիման վրա, մյուս կողմից, կնքեցին սույն պայմանագիրը հետևյալի մասին:

1. Պայմանագրի առարկան

1.1 Սույն Պայմանագրով Կատարողը յուրաքանչյուր տարի պարտավորվում է փորձաքննություն (այսուհետ՝ Ծառայություն) իրականացնել և տալ փորձագիտական եզրակացություն սույն ենթակետի աղյուսակին համապատասխան, իսկ Պատվիրատուն պարտավորվում է վճարել այդ Ծառայության համար:

	օբյեկտի անվանումը	օբյեկտի գրանցվելու վայրը	ԱՎՕ-ի N	փորձ. տեսակը	գործ N	տվյալներ	քանակը	արժեքը /ընդամենը/	փորձ. իրականացնող մասնակցի անունը
1.	ճնշման տակ աշխ. սարք.	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073	տեխնիկ.			1	45600	ապրիլ
2.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/1	տեխնիկ.	531607	10տ	1	33600	ապրիլ
3.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/2	տեխնիկ.	51-776	10տ	1	33600	ապրիլ
4.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/3	տեխնիկ.	32-1068	10տ	1	33600	ապրիլ
5.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/4	տեխնիկ.	24450		1	33600	ապրիլ
6.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/5	տեխնիկ.	23889	5տ	1	33600	ապրիլ
7.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/7	տեխնիկ.	5929	10տ	1	33600	ապրիլ
8.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/10	տեխնիկ.	2747	5տ	1	33600	ապրիլ
9.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/11	տեխնիկ.	4816	5տ	1	33600	ապրիլ
10.	այծիկային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/15	տեխնիկ.	3323	10տ	1	33600	ապրիլ
11.	ծուլման N1 արտադրամաս	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	4/1-0073/18	տեխնիկ.			1	29050	ապրիլ
12.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	8/1-3270	տեխնիկ.	32072	10տ	1	33600	ապրիլ
13.	անցումային չորանոց վառարան	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	8/1-4886	տեխնիկ.			1	33600	ապրիլ
14.	խցիկային թրջման վառարան սալակալոր	Կոտայքի մարզ ք.Չարենցավան Մելտոնյան 3	8/1-4887	տեխնիկ.			1	33600	ապրիլ
15.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան 3	8/1-5740	տեխնիկ.	44-951	10տ	1	33600	օգոստոս
16.	կամրջակային կռուներ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան 3	8/1-6403	տեխնիկ.	9093	5տ	1	33600	օգոստոս

17.	Կամրջակային կռունկ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան 3	8/1-6404	տեխնիկ.	9094	5տ	1	33600	օգոստոս
18.	էլեկտրական քաղմաճախարակ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան փող. թիվ 3	8/1-7030	տեխնիկ.	4965347	5տ	1	28530	օգոստոս
19.	Կաթսայատուր 1 շ/կաթսա, << E-1, 0-0,9	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան փող. թիվ 3	8/1-9474	տեխնիկ.	7864	1տ/ժ	1	88000	օգոստոս
20.	Կամրջակային կռունկ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան փող. թիվ 3	8/1-4527	տեխնիկ.	4830		1	33600	մայիս
21.	Կամրջակային կռունկ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան փող. թիվ 3	4/1-0073/13	տեխնիկ.			1	33600	մայիս
22.	Կամրջակային կռունկ	Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Մելտոնյան փող. թիվ 3	8/1-15228	տեխնիկ.	11988	5տ	1	28530	մայիս
ընդամենը							22	790910	

2.1. Կատարողը պարտավոր է՝

2.1.1. Յուրաքանչյուր տարի Ծառայությունը մատուցել իր հրամանով նշանակված փորձագետի (փորձագետների) միջոցով՝ սույն պայմանագրի 3-րդ կետով սահմանված գումարը Կատարողի հաշվարկային հաշվին մուտքագրվելուց հետո՝ 7 ե աշխատանքային օրվա ընթացքում:

2.1.2. Ծառայության մատուցման ավարտից հետո եզրակացության մեկ օրինակը հանձնել Պատվիրատուին:

2.2. Կատարողն իրավունք ունի՝

2.2.1. Յուրաքանչյուր տարի Ծառայության պատշաճ մատուցման նպատակով Պատվիրատուից պահանջել փաստաթղթեր, փորձաքննության համար անհրաժեշտ այլ տվյալներ և միջոցներ:

2.2.2. Սույն պայմանագրով սահմանված ժամկետի ընթացքում Պատվիրատուի հետ նախօրոք համաձայնեցված ժամանակ անարգել մուտք գործել փորձաքննության իրականացման տարածք, տարածքում տեղակայված շենքեր, շինություններ և այլ օբյեկտներ:

2.2.3. Պատվիրատուին տրամադրել միջոցառումների ծրագիր, որի կատարումը չի կարող գերազանցել երեք ամիսը:

2.3. Պատվիրատուն պարտավոր է՝

2.3.1. Ծառայության մատուցման համար Կատարողին յուրաքանչյուր տարի վճարել սույն պայմանագրի 3-րդ կետում նշված գումարը:

2.3.2. Ծառայության մատուցման ընթացքում Կատարողին (փորձագետին) տրամադրել Ծառայության պատշաճ մատուցման համար անհրաժեշտ և պահանջվող փաստաթղթերը, այդ թվում անհրաժեշտ այլ տվյալներ և միջոցներ:

2.3.3. Ծառայության մատուցման ընթացքում փորձաքննություն իրականացնող փորձագետին (փորձագետներին) ապահովել անհատական պաշտպանության միջոցներով և Ծառայության մատուցման համար անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցներով:

2.3.4. Ծառայության մատուցման ընթացքում Կատարողի կամ փորձագետի հետ նախօրոք համաձայնեցված ժամանակ Փորձագետին թույլատրել անարգել մուտք գործել փորձաքննության իրականացման համար անհրաժեշտ տարածք, տարածքում տեղակայված շենքեր, շինություններ, այլ օբյեկտներ:

2.4. Պատվիրատուն իրավունք ունի՝

2.4.1. Ծառայության մատուցման ընթացքում Ծառայության մատուցմանը մասնակից դարձնել ,Տեխնիկական անվտանգության ապահովման պետական կարգավորման մասին ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի առաջին մասի ,բե կետով նախատեսված տեխնիկական անվտանգության ծառայությունը՝ վերջիններիս ապահովելով անհատական պաշտպանության միջոցներով:

2.4.2. Փորձագետից պահանջել իրեն տրամադրել փորձագիտական եզրակացության օրինակը:

3. Պայմանագրի գինը և վճարման կարգը

3.1. Սույն Պայմանագրի գինը յուրաքանչյուր տարվա համար կազմում է 790910 (յոթ հարյուր ինսուն հազար ինը հարյուր տասը) ՀՀ դրամ՝, այդ թվում փորձաքննության իրականացման գինը 659091 դրամ, ԱԱՀ-ն 131819 դրամ:

*Եթե Կատարողին ներկայացվում են Պատվիրատուին ԱԱՀ-ից ազատված լինելու վերաբերյալ օրենսդրությամբ նախատեսված փաստաթղթեր, ապա ԱԱՀ-ի գումարը ենթակա չէ վճարման:

3.2. Պատվիրատուի կողմից սույն Պայմանագրի 3.1. կետով սահմանված գումարը վճարվում է Կատարողի հաշվարկային հաշվին փոխանցում կատարելու միջոցով՝ մինչև նույն տարվա 23.04 -ը:

3.3. Սույն կետով նախատեսված գումարը Ծառայության փոփոխությամբ պայմանավորված՝ ենթակա է փոփոխման:

4. Կողմերի պատասխանատվությունը

4.1. Պատվիրատուի կողմից սույն պայմանագրի 3-րդ կետով սահմանված գումարը սույն պայմանագրով նախատեսված ժամկետից հետո քսան օրվա ընթացքում չվճարելու դեպքում պայմանագիրը համարվում է լուծված, իսկ Պատվիրատուի գործողությունները համարվում են պայմանագրային պարտավորություններից հրաժարում:

4.2. Սույն Պայմանագրի յուրաքանչյուր կողմ իրավունք ունի պայմանագրով սահմանված իր պարտավորությունները կատարելուց հրաժարվող մյուս կողմից պահանջելու վճարել սույն պայմանագրի 3-րդ կետով սահմանված գնի 30 տոկոսը՝ չկատարված տարիների համար, իսկ ժամկետները խախտելու դեպքում նաև տուգանք՝ յուրաքանչյուր ժամկետանց օրվա համար պայմանագրի արժեքի 0.15 տոկոսի չափով:

4.3. Կատարողի կողմից Ծառայությունը չմատուցելը չի կարող համարվել պայմանագրային պարտավորություններից հրաժարում, եթե դա պայմանավորված է Պատվիրատուի կողմից սույն պայմանագրի 2.3-րդ կետով նախատեսված պարտականությունները չկատարելով կամ ոչ պատշաճ կատարելով:

5. Վեճերի լուծման կարգը

Սույն Պայմանագրի կապակցությամբ ծագած վեճերը լուծվում են բանակցությունների միջոցով: Համաձայնություն ձեռք չբերելու դեպքում վեճերը լուծվում են դատական կարգով:

6. Եզրափակիչ դրույթներ

6.1. Սույն Պայմանագրում ցանկացած փոփոխություն և լրացում կատարվում է կողմերի միջև կնքված համաձայնագրի միջոցով:

6.2. Սույն Պայմանագիրը կնքված է 5 (հինգ) տարի ժամկետով՝ երկու օրինակից, որոնք ունեն հավասարազոր իրավաբանական ուժ: Յուրաքանչյուր կողմին տրվում է մեկական օրինակ:

7. Կողմերի հասցեները, բանկային վավերապայմանները և ստորագրությունները

Պատվիրատու

<<Հուլիսի 1-ին 2017>> ՔՀԸ

Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Արտուրյան 3

Հասցե
02800117

(անվանումը, ՀՎՀՀ)

Բանկային վավերապայմանները

գլխ. տն. Ս. Գևորգյան
(պաշտոնը, անուն, ազգանուն, ստորագրությունը)

Կ.Տ

Կատարող

ՍԻՆ «Տեխնիկական անվտանգության
ազգային կենտրոն» ՊՈԱԿ
ք. Երևան, Դավիթաշեն 4, Ա.Միկոյան 109/8
ՀՎՀՀ 01556354

ՖՆ գործառնական վարչություն
ՀՎՀՀ 900018003724

Տնօրեն

Վ. Գևորգյան

Հաստատված է
ՅՏԱԽՎՈՐԱԿԱՆ ԱՄԵՐԱՆՊՈՂՈՒՄԱՆ ԱԳՎԱԴՐՆ
ԻՆՍՏԻԹՈՒՏ ԵՊՀ-ի տնօրենի տեղակալան
ԽԱԼԺԴՈՔ ՋՈՒՆ ԻՐԱՆՇԱՆՑՅԱՆԻ ՄԱՐԶԻ
ՂԵՆԱԿԱՐ՝ _____ Վ. Հովսեփյան

«24» նոյեմբերի 2023թ.

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԿՏԱՆԳԱԿՈՐ ՕՐՅԵԿՏԻ ՏՆՈՒՆԻԿԱԿԱՆ ԱՆԿՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԿԿԱՅԱԳՐԻ
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ N 871.1

Համաձայն «Տեխնիկական անվտանգության ապահովման պետական կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի «Ձեռակենտրոն» ԲԲԸ տնօրենի և «Տեխնիկական անվտանգության ազգային ինստիտուտ» ՄԴԸ տնօրենի միջև «21» **նոյեմբերի 2023թ.** կնքված N 871 պայմանագրի՝ «23» **նոյեմբերի 2023թ.** մինչև «24» **նոյեմբերի 2023թ.** «Տեխնիկական անվտանգության ազգային ինստիտուտ» ՄԴԸ տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի փորձագետ Մուշեղ Կոստանյանի կողմից տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության ենթարկվեց «Ձեռակենտրոն» ԲԲԸ պատկանող ՀՀ մարզ Կոտայք. ք. Չարենցաձյան, Ս. Մելստոյան 3 հասցեում գտնվող **ճուլման արտադրամաս /մետաղի հալման վառարաններ (2 հատ 10տ տարողությամբ, պ/հ 1, պ/հ 2) արտադրական վտանգավոր օբյեկտի տեխնիկական անվտանգության վկայագիրը:**

Փորձաքննության արդյունքում պարզվեց, որ ձուլման արտադրամաս /մետաղի հալման վառարաններ (2 հատ 10տ տարողությամբ, պ/հ 1, պ/հ 2) ԱԿԾ-ի տեխնիկական անվտանգության վկայագիրը, համապատասխանում է ՀՀ Տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարի 2015 թվականի հունիսի 18-ի «Արտադրական վտանգավոր օբյեկտի տեխնիկական անվտանգության վկայագրին ներկայացվող պահանջները ռառնանելու մասին» N 594-Ն հրամանի առաջանցեորին:

Տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության ենթարկված «Չուպկենտրոն» ԲԲԸ պատկանող ՀՀ մարզ Կոտայք, ք. Չարենցավան, Ս. Մկրտչյան 3 հասցեում գտնվող ձողման արտադրամաս /մետաղի հալման վառարաններ/ (2 հատ 10ս տարողությամբ, պ/հ 1, պ/հ 2) արտադրական վտանգավոր օբյեկտի տեխնիկական անվտանգության վկայագրին տրվում է տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության դրական եզրակացություն:

Փոփոխություններ կատարվել են նաև հետևյալ հոդվածներում՝

1. Կարողա՞յիք բացատրել, ինչու է Կոնստանդինոպոլիսը օրինակի վերաբերյալ:

Տեխնիկական իսկողություն իրականացնող մարմինի
փորձագետ՝ _____ Մոլդել Կոստանյուպա (վկ. № 1/007)

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՎՏԱՆԳԱԿՈՐ ՕՐՁԵԿՏԻ ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ N° 62

09.08.2023թ.

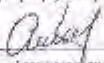
Համաձայն «Տեխնիկական անվտանգության ապահովման պետական նախագծերի մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի «Ձեռակցենտրոն» ԲԲԸ-ի գլխավոր տնօրենի և «Նարեկ» գիտահետազոտական ՓԲԸ-ի տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի ղեկավարի միջև 13.07.2023թ-ին կնքված N° 62 պայմանագրի, 07.08.2023թ-ից մինչև 09.08.2023թ-ը «Նարեկ» գիտահետազոտական ՓԲԸ-ի տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի փորձաձև Շավաղ Գրիգորյանի և սկսնակ փորձագետ Գագիկ Գրիգորյանի կողմից տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության իրականացվեց «Ձեռակցենտրոն» ԲԲԸ-ի կողմից ջահագործման նախապատրաստվող, Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Սելտոնյան 3 հասցեում տեղադրվող **թթվածնային կայան** արտադրական վտանգավոր օբյեկտի նախագծային փաստաթղթերի նկատմամբ:

Համաձայն նախագծային փաստաթղթերի, Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Սելտոնյան 3 հասցեում նախատեսվում է տեղադրել **թթվածնային կայան**:

Փորձաքննության արդյունքում պարզվեց, որ «Ձեռակցենտրոն» ԲԲԸ-ի կողմից ջահագործման նախապատրաստվող Կոտայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Սելտոնյան 3 հասցեում տեղադրվող **թթվածնային կայան** արտադրական վտանգավոր օբյեկտի նախագծային փաստաթղթերը համապատասխանում են տեխնիկական անվտանգության ոլորտի թրենդության պահանջներին և նախագծային փաստաթղթերին տրվում է տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության **դրական** եզրակացություն:

Փորձագիտական եզրակացությանը կցվող նյութերը՝ արտադրական վտանգավոր օբյեկտի նախագծային փաստաթղթերը:

Տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի

Փորձագետ Շ. Գրիգորյան, վկ. N° 1/078
մ.թ. թվական 09.08.2023

Տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի

սկսնակ փորձագետ Գ. Գրիգորյան
մ.թ. թվական

26.09.2023թ.

**ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՎՏԱՆԳԱԿՈՐ ՕՐՅԵԿՏԻ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ
ՎԿԱՅԱԳՐԻ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ N° 62.3**

Համաձայն «Տեխնիկական անվտանգության ապահովման պետական կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ի և «Նարեկ» գիտահետազոտական ՓԲԸ-ի տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի ղեկավարի միջև 13.07.2023թ. կնքված N° 62 պայմանագրի, 25.09.2023թ. մինչև 26.09.2023թ. «Նարեկ» գիտահետազոտական ՓԲԸ-ի տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի փորձագետ Գագիկ Գրիգորյանի կողմից տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության ենթադրվեց «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ի կողմից շահագործվող Կոստայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Անլտոնյան 3 հասցեում տեղադրված **ճնշման տակ աշխատող սարքավորում / կոմպրեսոր /** ԱՎՕ-ի տեխնիկական անվտանգության վկայագիրը:

Փորձաքննության արդյունքում պարզվեց, որ **ճնշման տակ աշխատող սարքավորում /կոմպրեսոր, MZB 50A ֆիրմայի, պայմանական N°1, աշխատանքային ճնշումը՝ 0,8 կգ/սմ²/** ԱՎՕ-ի տեխնիկական անվտանգության վկայագիրը **համապատասխանում է** ՀՀ տարածքային կառավարման և արտապարհ իրավիճակների նախարարի 2015 թվականի հունիսի 18-ի՝ «Արտադրական վտանգավոր օբյեկտի տեխնիկական անվտանգության վկայագրին ներկայացվող պահանջները հաստատելու մասին» N- 594-Ն հրամանի պահանջներին:

Տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության ենթադրված «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ի կողմից շահագործվող, Կոստայքի մարզ, ք. Չարենցավան, Անլտոնյան 3 հասցեում տեղադրված **ճնշման տակ աշխատող սարքավորում /կոմպրեսոր/** արտադրական վտանգավոր օբյեկտի տեխնիկական անվտանգության վկայագրին տրվում է տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության **դրական** եզրակացություն:

Տեխնիկական հսկողություն իրականացնող մարմնի

փորձագետ

Գ. Գրիգորյան N- Ա 231 2023

Հավելված 7 Ցրման հաշվարկ